ដំណើរទិដ្ឋ

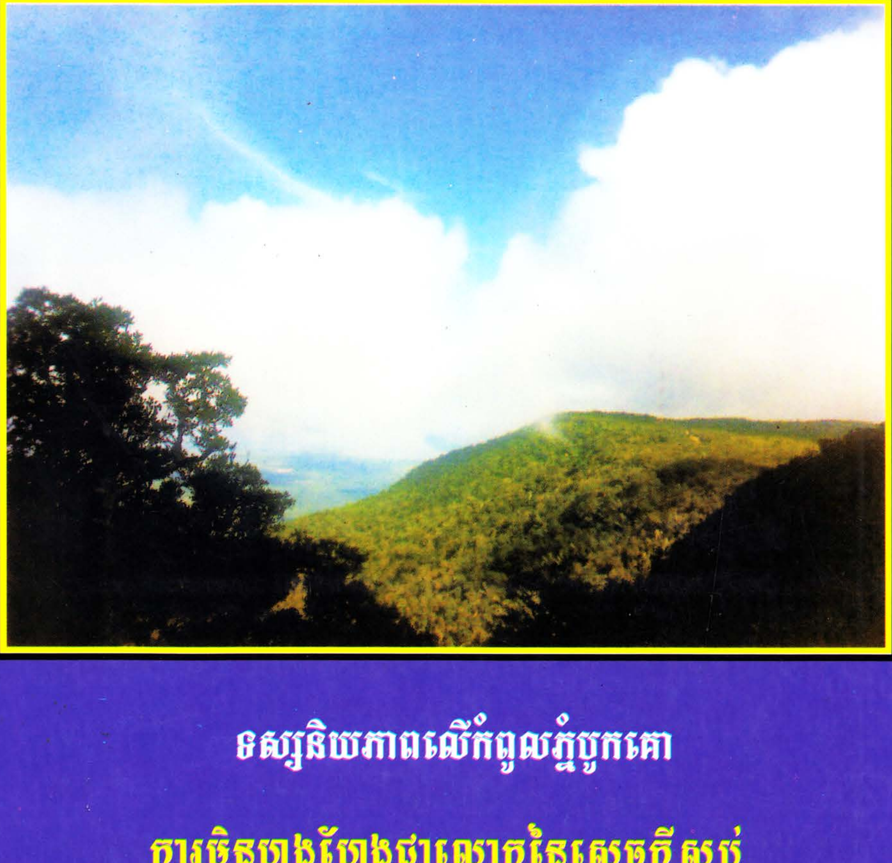

ទស្សនិយភាពលើកំពូលភ្នំបូកគោ

ការមិនហ្លួងហែងជាលោកនៃសេចក្ដីស្ងប់

រៀបរៀងដោយ

ឧបាសក នា-សុខា

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស

ដំណើរទិដ្ឋិ

ការមិនប្លួងហែងផាលោកនៃសេចក្តីស្ងប់

ឆ្នាំជូត ស័រឹទ្ធិស័ក ព.ស. ២៥៥២

រៀបរៀងដោយ
ឧបាសក ណា-សុខា

បានស្កេនឡើងវិញសម្រាប់ជាធម្មទាន
ដែលបានអនុញ្ញាតដោយ ឧបាសក នា សុខា

Scan by:

www.5000-years.org

<u>ចំណារ</u>

អាត្មាបានពិនិត្យ និងអនុញ្ញាតឱ្យបោះពុម្ពសៀវភៅធម៌ ឈ្មោះ **ដំណើរទិដ្ឋិ** ដើម្បីផ្សព្វផ្សាយជាធម្មទាន ។ អាត្មាមាន សេចក្តីត្រេកអរដែលឧបាសក **ទា-សុខា** មានគំនិត ផ្តួចផ្តើម ចងក្រង សៀវភៅនេះឡើង ។

វត្តបទុមវតី ថ្ងៃអង្គារ ២រោច ខែ ជេស្ឋ ឆ្នាំឆ្លូវ ឯកស័ក
ព.ស. ២៥៥៣ (០៩-០៦-២០០៩)

សម្តេចព្រះសង្ឃនាយក

ដំណើរទិដ្ឋិ

ការមិនប្រកាន់ហែងជាលោកនៃសេចក្ដីស្ងប់

ឆ្នាំជូត សំរិទ្ធិស័ក ព.ស. ២៥៥២

រៀបរៀងដោយ

ឧបាសក នា សុខា

ពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់ និងកែសម្រួលដោយ

១-ព្រះភិក្ខុ ហួន សំណាង ជាសមណនិស្សិត
នៃពុទ្ធិកសកលវិទ្យាល័យព្រះសីហនុរាជ

២-ឧបាសក ជាំ-គុយ ផ្នែកខាងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

បញ្ជីមាតិកា

ល.រៀង	លំដាប់មាតិកា	ទំព័រ
01	ដំណើរទិដ្ឋិ	01
02	សម័យកាលផែនដីត្រូវចម្រើនឡើងវិញ	03
03	ហេតុដែលនាំឱ្យកើតឡើងនូវវណ្ណៈ ៤	09
04	សិក្សាពីទិដ្ឋិ ៦២	14
05	សេចក្ដីបញ្ជាក់	50
06	ហេតុដែលឱ្យកើតទិដ្ឋិ	53
07	មិច្ឆាទិដ្ឋិរបស់គ្រូទាំង ៦	60
08	សេចក្ដីអធិប្បាយ	65
09	សក្កាយទិដ្ឋិមាន ២០	70
10	កំណាព្យស្ដីពីទិដ្ឋិរួបរឹតចាក់ស្រេះ	86
11	ឱកាសលោក	87
12	កំណាព្យពន្លឺសន្តិភាព	99
13	ទក្ខិណាទាន	101
14	អត្ថាធិប្បាយ	108
15	កំណាព្យថ្វាយទានចំពោះព្រះភិក្ខុសង្ឃ	116
16	សតិប្បដ្ឋាន (ជំហានទី៧)	117
17	កំណាព្យមេរៀនជីវិត	141
18	សំយោគមតិ	145
19	កំណាព្យមេរៀនសម្រាប់សិស្ស	165
20	លក្ខណាទិចតុក្កៈរបស់សភាវៈ	167
21	ចប់......................................	178

សរុបសៀវភៅ

សៀវភៅ ដែលបានសរសេររៀបរៀងចងក្រងរួចបាន ៨ រឿង គឺ **សង្គាយនា ពុទ្ធព្យាករណ៍ សភាវៈ ធម្មជាតិ ក្រសែជីវិត លោកឧស្សនៈ មករដោយពិត ដំណើរទិដ្ឋិ** នឹងកំពុងបន្តការងារ ធម្មសប្បាយនេះរៀងរហូត ។ ចំពោះវិភាគទានក្នុងការជួយឧបត្ថម្ភបោះពុម្ព កើតចេញពីសន្តានចិត្តជ្រះថ្លា របស់ពុទ្ធបរិស័ទ ទាំងអស់គ្នា ។

អាស្រ័យហេតុនេះ លោកអ្នកមានបំណង ចង់ជួយចូលរួមបំពេញនូវមហាកុសលក្នុងដំណើរការធម្មទាន ដ៏កម្រ និងបច្ច័យ ៤ សូមមេត្តាទំនាក់ទំនងតាមទូរសព្ទលេខ **០១១ ៦៧៣ ៤០៦** ឬអាចផ្ញើតាមរយៈអ្នកដទៃណាក៏បាន ។

សូមអរព្រះគុណ ។

អារម្ភកថា

កាលណាមិនសូវសម្បូណ៌គុណធម៌ តែងចូលចិត្តមុសាខ្លួនឯង តាមការយល់ឃើញអ្វីផ្សេងៗ មិនត្រង់តាមសភាវពិត ដែលជាហេតុធ្វើបាបខ្លួន ទាញជីវិតឱ្យធ្លាក់ចុះដុនដាប មានជំងឺផ្លូវចិត្តគ្របសង្កត់ដោយកិលេស ខ្វះសេចក្តីក្លាហាន មិនរឹងប៉ឹងក្នុងការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ។ ការចូលមករៀនធម៌ ស្តាប់ធម៌មែនហើយ តែចិត្តនៅរវើរវាយ សង្ស័យក្នុងដំណើរជីវិតជានិច្ច ព្រោះខ្វះការសិក្សាយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ បណ្តែតបណ្តោយខ្លួន ឱ្យលុះក្នុងអំណាចបបញ្ចធម៌ ដឹកនាំអូសទាញ បោកបញ្ឆោតចិត្តទៅលេងសប្បាយជាមួយនឹង គ្រឿងត្រជាក់ក្តៅរបស់លោក ដោយនឹកគិតស្មានថា នេះជាសុភមង្គល ។ ការអូសបន្លាយពេលវេលាឱ្យទំនេរខ្វះសេចក្តីព្យាយាម នឹងពិតជាបានទទួលនូវការក្រៀមក្រំចិត្តវន្ធត់តក់ស្លុត ក្នុងថ្ងៃណាមួយ ព្រោះអាយុមនុស្សខ្លីណាស់ មិននៅយូរប៉ុន្មានឡើយ ណាមួយផលវិបាកទាំងកុសលនិអកុសលកើតឡើងតាមខណៈចិត្តគ្រប់ពេល មិនថា ពេលដេក ពេលដើរ

ពេលអង្គុយ ពេលឈរ ឬពេលកំពុងហូបចុកទំពាអាហារ មានរសជាតិឆ្ងាញ់ពិសា គ្រោះថ្នាក់អន្តរាយ នឹងអាចកើតមានជា **យថាហេតុ** ដោយពិត ពុំមានអ្វីមកជួយកែសម្រួលហាមឃាត់ថា ឈប់សិន ឬសុំអង្វរករដោយប្រការយ៉ាងណាមួយបាន ។

ការប្រកាន់ស្អិតជាប់ជំពាក់នូវអារម្មណ៍ក្នុងលោក ហាក់ដូចជា ហុចដៃទាំងពីរឱ្យគេចងស្លាបសេក ចាប់បោះទៅក្នុងអន្លង់ ៤ គឺ អន្លង់កាម អន្លង់ភព អន្លង់ទិដ្ឋិ និងអន្លង់អវិជ្ជា រួចហើយក៏បញ្ជូនខ្លួនទៅឱ្យមច្ចុរាជ ធ្វើចុតិកិច្ច បដិសន្ធិកិច្ច ភង្គកិច្ច វិលចុះវិលឡើង នៅក្នុងភព ប្រកបដោយទិដ្ឋិ គឺ ការយល់ខុសពីការពិតរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គ ។ ក្នុងការខែសេចក្ដីបញ្ជាក់នូវសង្ខារលោក ដែលបានស្រាវជ្រាវសិក្សាតាមរយៈគម្ពីរព្រះត្រៃបិដក អដ្ឋកថា និងដីកាខ្លះៗ ក៏បានរៀបរៀងចងក្រង ធ្វើជាសៀវភៅមួយមានចំណងជើងថា **"ដំណើរទិដ្ឋិ"** ។

ការមានខ្លួនរស់នៅក្នុងលោក មិនមែនជាការសប្បាយភ្លើតភ្លើនភ្លេចគិតពីដំណើរជីវិត ដែលត្រូវគេចចៀសវាងពីសកម្មភាពរបស់ទិដ្ឋិ តែងបង្ខិតបង្ខំគ្របសង្កត់ចិត្តនោះទេ ត្រូវប្រញាប់ប្រញាល់ រត់រកទីពឹងព្រះធម៌ ដើម្បីជាមធ្យោបាយ

ដោះស្រាយជីវិតចេញពីទិដ្ឋិនិងបក្សពួកគ្នាវា ដែលមិនស្គាល់មុខមាត់ច្បាស់លាស់ ព្រោះគេចូលមកបបោសអង្អែលលួងលោមយើង ឱ្យនូវគ្រឿងអាមិសហើយប្រាប់ថា នេះជាសេចក្តីសុខគឺព្រះនិព្វានបច្ចុប្បន្ន ដោយមិនចាំបាច់ទៅស្វែងរកអ្វីដទៃក្រៅពីនេះទៀតឡើយ ។

ដើម្បីឆ្លើយតបនៅក្នុងសៀវភៅសរសេរពី **ដំណើរទិដ្ឋិ** ខ្ញុំសូមជម្រាបជូននូវចំណុចសំខាន់ខ្លះៗ របស់សង្ខារលោក ដែលតែងតែវិនាសប្រែប្រួល ទៅតាមកម្លាំងធម្មនិយាម រួចកើតឡើងវិញជាធម្មតា ពុំមានព្រះអាទិទេព ឬពួកព្រហ្មជាអ្នករៀបចំចាត់ចែងលោកឱ្យល្អ ឱ្យអាក្រក់ ឱ្យមានអាយុវែង អាយុខ្លី ដូចដែលពួកទិដ្ឋិនិយម ចូលចិត្តប្រកាន់ទៅលើជំនឿតាមលទ្ធិសាសនាដទៃខុះការពិត ដោយយល់ថា នេះមាន នោះមិនមាន នោះពិត នេះមិនពិត ហើយក៏ចេះតែត្រាច់ចរគ្រប់ច្រកល្ហក គ្មានស្រាកស្រាន្តក្នុងសង្សារវដ្ត មិនដឹងខាងដើមពីត្រឹមណា រហូតដល់មានព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ត្រាស់ដឹងក្នុងលោក ទ្រង់សម្តែងធម៌ប្រោសដល់វេនេយ្យសត្វ ទើបជំនឿអកុសលនោះ វិនាសទៅបន្តិចម្តងៗ ធ្វើឱ្យលោកមានពន្លឺភ្លឺស្វាង សាជាថ្មីឡើងវិញ ។ ការសរសេររៀបរៀងចងក្រងសៀវភៅនេះ ជ្រកនៅក្រោមពន្លឺព្រះពុទ្ធសាសនា

ដែលមានសម្តេចព្រះអគ្គមហាសង្ឃរាជាធិបតី សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងសម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី ជាទីសក្ការៈ ។

សូមឧទ្ទិសនូវមហាកុសល ជូនដល់បុព្វការីជន មាន មាតាបិតាជាដើម និងសូមគោរពជូនលោកគ្រូអគ្គបណ្ឌិតជាម្ចាស់ ព្រមទាំងញាតិសាច់សាលោហិត និងធម្មមិត្ត ទុកជាចំណែកបុណ្យជួយរុញច្រាន ឱ្យបានឆាប់រួចផុតចាកទុក្ខទាំងពួង ។

សូមមេត្តាជួយពិនិត្យ កែសម្រួលដោយសេចក្តីរីករាយ ។

រាជធានីភ្នំពេញ

ថ្ងៃ ០៩ រោច ខែ មាឃ

ឆ្នាំ ជូត សំរឹទ្ធិស័ក ព.ស.២៥៥២

រៀបរៀងដោយ

ឧបាសក នា_សុខា

ដំណើរទិដ្ឋិ

សង្ខតធម៌ ជាសភាវៈមាននៅក្នុងលោកដែលប្រសូតចេញនូវដំណើរទិដ្ឋិ ស្ទាបប្របាច់ប៉ះពាល់នូវរសជាតិផ្អែម សាប ប្រៃ ល្វីង ជូរ ចត់ ក្លិន ក្រអូប ឬ អាក្រក់ យ៉ាងណា ការប្រកាន់នូវសភាវៈនោះៗ មិនបានលះបង់ឡើយ ។ ពាក្យ ទិដ្ឋិ បានសេចក្តីថា ការយល់ឃើញ តាមការត្រិះរិះខ្លួនឯង អំពីលោកដែលមានការវិនាសប្រែប្រួល កើតឡើងសាជាថ្មី ដោយសារអ្វី ព្រោះហេតុនោះទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងពីសភាពមិនទៀង របស់សង្ខារលោក ទៅតាមកម្លាំងធាតុទាំង ៤ គឺ ធាតុដី ធាតុទឹក ធាតុភ្លើង ធាតុខ្យល់ របស់ជម្រៅលោកធម៌ដែលជាអាថិកំបាំងគ្មាននរណាអាចដឹង ក្រៅពីព្រះទ្រង់ញាណជាម្ចាស់ ទ្រង់សម្តែងបើកវែកផ្ការនូវអ្វីនោះ ឱ្យមើលឃើញជាក់ស្តែង ដើម្បីប្រោសដល់សត្វលោក ក្នុងការរំដោះខ្លួនចេញពីការយល់ច្រឡំ យល់ខុសមិនត្រង់តាមសច្ចធម៌ ម្ល៉ោះហើយអ្វីៗទាំងអស់ ចេះតែមានឡើងនាំឱ្យកើតអ្វីៗដទៃគ្រប់យ៉ាង ដូចជាមានភពផែនដី ឬចក្រវាលត្រូវវិនាស ហើយកើតឡើងវិញ

ព្រមទាំងសព្វសត្វមានជីវិត និងរបស់អ្វីច្រើនប្រការ ឋិតនៅជុំវិញខ្លួន សម្រាប់បម្រើសេចក្តីត្រូវការរបស់សត្វ ។

សម្លឹងឃើញក្នុងការពិចារណា តាមអាយតនៈ តាមធាតុ តាមបដិច្ចសមុប្បាទ ថា របស់ទាំងអស់ដែលមាន ព្រោះអាស្រ័យពីអវិជ្ជាធាតុ ជាអ្នកច្នៃប្រឌិតនូវអ្វីៗ ទាំងឡាយ សម្រាប់ចិញ្ចឹមក្រុមគ្នាគេមានកិលេស តណ្ហា ទិដ្ឋិ មានះ ប្រចាំវដ្តទុក្ខនេះ តាំងពីអតីតមិនដឹងខាងដើមពីត្រឹមណារហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ក៏មិនទាន់យល់ដឹងនៅរឿងឆ្លល់នូវឡើយ ហើយក៏យកការយល់ ភ័ន្តច្រឡំនោះ ធ្វើជាមិត្តរួមរក្សប្រចាំថ្ងៃថាត្រឹមត្រូវហើយ ។

ការយល់ថាអ្វីមាន ទើបមានសត្វបុគ្គល មានផែនដីឬចក្រវាលសម្រាប់សត្វអាស្រ័យនៅ នេះជាតួអវិជ្ជាធាតុ បង្កើតឡើងនូវតណ្ហានិស្ស័យ និងទិដ្ឋិនិស្ស័យ ដែលខ្ញុំបានលើកយកមកជម្រាបជូន ដោយប្រការដូចតទៅ ។

សម័យកាលផែនដីត្រូវចម្រើនឡើងវិញ

ដំណើរទិដ្ឋិ យល់ថា មានអ្នករៀបចំចាត់ចែងលោក ព្រមទាំងអ្វីៗ សព្វគ្រប់ទាំងអស់ ។

នៅពេលបានដឹងថា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួងមិនទៀង គេក៏បោះបង់ការស្វែងរកកាមនិងភពដូចពីមុនតទៅទៀត ហើយត្រឡប់ចិត្តមកខំប្រឹងស្វែងរកធម៌វិញ ព្រោះការមិនទៀងរបស់សង្ខារ ជាចលនាមួយចាប់អង្រួនទាញ កន្ត្រាក់ នូវអ្វីៗទាំងអស់ក្នុងលោក ធ្វើឱ្យមានសកម្មភាពប្រែប្រួល មិនចេះចប់ក្នុងរូបរាងកាយនៃយើងនិងសរសៃឈាមរីកទូលាយ បើកឱកាសដល់តំណក់ឈាមរត់យ៉ាងស្រួល មិនរអាក់រអួលស្ទះរាំងនៅស្ទៀមដូចសរសរគោល ឬភ្នំសិនេរុ ដើម្បីសុខភាពនៃជីវិត ព្រមទាំងចិត្ត ៨៩ ឬ ១២១ ដួង បំបែកចេញជា កុសល អកុសល និង អព្យាកតៈ ដូចមានឈ្មោះផ្សេងៗ ហៅថា មនះ មានសះ ហទយៈ បណ្ឌរៈ មនោ មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណក្ខន្ធ (ដកស្រង់ចេញពីខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស បិដកលេខ ៦៦/១៤) ។ សង្ខារទាំងនោះមិនក្រៅអ្វីពី រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ និង

វិញ្ញាណ ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ត្រាស់សម្ដែងនៅក្នុង សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវគ្គ បិដកលេខ ៣៣/៣២១ ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបដូចជា ដុំនៃពពុះទឹក វេទនាដូចជា ក្រពេញទឹក សញ្ញាដូចជា ព្រេញថ្ងៃ សង្ខារដូចជា ដើមចេក វិញ្ញាណដូចជា កិច្ចកលមាយា ។ បុគ្គលក្រឡេកមើលដោយ ប្រការណា១ រមែងពិចារណាដោយឧបាយ ដោយប្រការ នោះ១ បុគ្គលណាឃើញនូវខន្ធបញ្ចកៈដោយឧបាយ ខន្ធបញ្ចកៈ នោះ ជារបស់សូន្យទទេតែងប្រាកដ (ដល់បុគ្គលនោះ) ដោយថា ដុំនៃ ពពុះទឹកមានរាងជាពំនូត (ឃនសញ្ញា) រួចត្រូវបែកធ្លាយ ទៅវិញ ឯក្រពេញទឹក កើតចេញពីទឹកព្រួច១ រួចត្រូវរលាយក្នុង ទឹកទៅវិញដូចគ្នា ។ ចំណែកព្រេញថ្ងៃ ឬថ្ងៃបណ្ដើរកូនក៏ពុំ មានអ្វីជាក់លាក់ គ្រាន់តែដើរទៅជិតក៏បាត់អស់រលីងដែរ យ៉ាង ណា ដើមចេកក្រមុំ មានតែស្រទបគ្មានបណ្ដូល ឬខ្លឹមនៅខាងក្នុង ក៏មិនអាចពឹងពាក់ពុំនាក់អាស្រ័យបាន ចំពោះវិញ្ញាណដូច កលមាយា ព្រោះមិននៅស្ងៀមចេះតែផ្លេកផ្លូច ឬដូច សត្វស្វា តែងលោតផ្លោះ ម្ដងទៅលិច ម្ដងទៅកើតជួនទៅត្បូង ទៅជើង យ៉ាងដូច្នោះ ។ ការមិនទៀង គ្មានលំនឹងច្បាស់លាស់នេះ តែង កៀបសង្កត់ច្របាច់ច្របូកច្របល់នូវធម្មជាតិទាំងឡាយ ឱ្យ តម្រូវតាមសេចក្ដីប្រាថ្នាមួយគ្រាតូច រួចក៏រលំរលាយបាត់ទៅវិញ

ដូចក្មេងក្មេងលេងល្បែងបាយឡុកបាយឡ ឬដូចលេងដីខ្សាច់ដែលកសាងជាកូនសំណង់ផ្សេងៗ ជាដើម ។

ដំណើរនេះ ព្រោះហេតុអ្វី ?

ព្រោះព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់សម្តែងថា ចាប់តាំងពីបឋមកប្បនាសម័យដែលផែនដីចម្រើនឡើង មានសត្វច្យុតចាកអាភស្សរព្រហ្ម ព្រោះអស់អាយុ ឬ អស់បុណ្យ មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតឡើងដោយសារឈានចិត្ត មានបីតិជាអាហារ និងមានពន្លឺភ្លឺចេញពីខ្លួនឯងស្រាប់ អាចត្រាច់ទៅក្នុងអាកាសបាន ដែលមានសម្តែងនៅក្នុងទីឃនិកាយ បាដិកវគ្គ អគ្គញ្ញសូត្របិដកលេខ ១៨/១៧៣ បានសេចក្តីថា មិនមែនព្រហ្មជាអ្នកបង្កើតលោកទេ ។ សម័យនោះឯង សែនកោដិចក្រវាឡក្លាយជាទឹករលាយចូលគ្នា ងងឹត អ័ព្ទសូន្យសុង ពុំមានព្រះអាទិត្យព្រះចន្ទសម្រាប់បំភ្លឺឡើយ ។ លុះកន្លងយូរមក ទើបផែនដីមានរសអណ្តែតនៅលើទឹក ដូចទឹក ដោះថ្លា ឬ ខាប់ មានសម្បុរ ស ផុំក្លិនក្រអូប មានរសផ្អែមឆ្ងាញ់ពិសាដូចទឹកឃ្មុំតូច (ឃ្មុំផ្លិត) ដែលឥតទោស (គ្មានកូន) ។ គ្រានោះឯង សត្វម្នាក់យក ចង្អុលដៃឆ្កិះផែនដីមានរសផ្អែមឆ្ងាញ់មកលិឍភ្លក់លមើល ស្រាប់តែរសជាតិនោះ ជ្រាបចូលទៅក្នុងខ្លួនសព្វសរសៃឈាម ក៏នាំគ្នាផ្អើលឈូឆរកាយយកផែនដីពូតជាពំនូតទុកធ្វើជាអាហារ សម្រាប់បរិភោគ

ឯពន្លឺដែលកើតចេញពីខ្លួនក៏បាត់អស់ទៅដែរ ។ កាលបើអស់ពន្លឺចេញពីខ្លួនព្រះអាទិត្យនិងព្រះចន្ទព្រមទាំង ជោតិកភាពផ្សេងៗកើតឡើង និងថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ រដូវបានប្រាកដមានដែរ ។ អស់កាលជាយូរអង្វែង សត្វទាំងនោះមានរាងកាយមាំមួន មានពណ៌សម្បុរល្អខ្លះ អាក្រក់ខ្លះ ដែលជាហេតុនាំឱ្យ មើលងាយគ្នាក៏រសជាតិនៃផែនដីនោះត្រូវរលាយសាបសូន្យអស់ទៅវិញ ។ បន្ទាប់មកដុះក្រមរផែនដីកើតឡើងជំនួស មានរាងដូចផ្សិត មានក្លិនក្រអូបមានរសឆ្ងាញ់ មានពណ៌ដូច សប្បិសុទ្ធ ឬនវនីតសុទ្ធ ។ លុះផុតពីក្រមរផែនដី មាន បទាលតា ជា វល្លិ ដូចវល្លិត្រកួន មានរសឆ្ងាញ់ដូចក្រមរផែនដីដែរ ។ ក្រោយពីអស់ អាហារទាំងបីមុខសម្រាប់ចិញ្ចឹមជីវិត គឺរសផែនដី ១, ក្រមរផែនដី ១ និងវល្លិបទាលតា ១ ទើបមានស្រូវសាលីដុះឯង ចេញផ្លែជាគ្រាប់អង្ករសុទ្ធ គ្មានកុណ្ឌកៈ (កន្ទក់) គ្មានអង្កាម សស្អាត មានក្លិនក្រអូបដុះនៅលើដីសាធារណៈ ពាសវាល ពាសកាល គ្មានព្រំដែនខណ្ឌជាសីមាឡើយ ។ ដោយមានការ ហួងហែងខ្លាំងពេកក្រោយមកក៏នាំគ្នា ហ៊ុំព័ទ្ធ ធ្វើជា (របង) ថា កន្លែងនេះជារបស់ខ្លួនកន្លែងនោះជារបស់គេហើយបានទៅ ច្រូតស្រូវយកមកលាក់ទុកសម្រាប់បរិភោគឱ្យបានយូរថ្ងៃ ។ បន្ទាប់មក ស្រូវនោះប្រែជាមានកុណ្ឌកៈ (កន្ទក់) រុំព័ទ្ធអង្ករ ព្រមទាំង មានអង្កាមសូម្បីកន្លែងដែលច្រូតរួចហើយ ក៏លែងដុះវិញព្រោះមានការមិន

ស្មោះត្រង់រវាងគ្នានិងគ្នាទៅវិញទៅមក ។ម្យ៉ាងទៀត ពួកសត្វ ដែលបរិភោគស្រូវសាលីជ្រាបចូលទៅក្នុងខ្លួន ធ្វើឱ្យរូបរាងកាយ ប្រែប្រួលខុសពីសភាពដើម ត្រឡប់ជាមានកម្លាំងជាងមុនផ្លាស់ ប្តូរក្លាយទៅជាភេទប្រុស ស្រី ។ នៅពេល សម្លឹងមើលមុខគ្នា ម្តង១ ស្រាប់តែកើតតម្រេករៀង១ខ្លួន ហើយក៏បបួលគ្នាសេព មេថុនធម្មពុំមានការខ្មាសអៀន នៅកណ្តាលវាល គ្មានកន្លែងបិទ បាំងឱ្យសមរម្យ ក្រោយមកបាននាំគ្នាធ្វើផ្ទះ សម្រាប់ការពារ លាក់កេរ្តិ៍ខ្មាស ក្នុងការប្រព្រឹត្តអសទ្ធម្ម ។ ការដែលលួចច្រូតស្រូវ យកមកលាក់ទុកបង្ហាញឱ្យដឹងថា មានការកុហកគ្នាឯង ជាហេតុ នាំឱ្យ មានអំពើចោរកម្មដំណាលពេលជាមួយគ្នានោះដែរ ។ សត្វណាជា ចោរលួចគេ កាលណាចាប់បាន មុនដំបូងគេអប់រំទូន្មាន ក្រោយ១ ទៀត គេវាយធ្វើបាប ចោលនឹង ដុំដីខ្លះ ឬ វាយនឹងដំបងខ្លះ ។ នៅពេលពួកសត្វបានដឹងថា ធម៌លាមកទាំងឡាយ កើតប្រាកដ ដល់ពួកគេ ព្រោះការលួច លាក់ទ្រព្យគ្នា ការតិះដៀល ការពោល ពាក្យមិនស្មោះត្រង់ ការដាក់អាជ្ញាក៏កើតមានឡើង ហើយបាន នាំគ្នាជ្រើសរើសយក នរណាម្នាក់ធ្វើជាអធិបតី មានតួនាទី សម្រេចកិច្ចការទាំងអស់ សម្រាប់ដាក់ទោស ឬបណ្តេញសត្វ ដែលគួរបន្ទោសតាមហេតុ ចំណែកពួកយើងត្រូវ ជូនចំណែក ស្រូវឱ្យដល់សត្វនោះ ។ កាលបើជ្រើសរើសបាន ទើបឱ្យឈ្មោះថា "មហាសន្មត" មុនដំបូងគេបង្អស់ ។ ក្នុងអដ្ឋកថា បញ្ជាក់ប្រាប់ថា

គឺព្រះបរមពោធិសត្វ នៃយើង បន្ទាប់មក "ខត្តិយ ខត្តិយ" ចំណែកទី ៣ ឈ្មោះថា "រាជា រាជា" ដែលកើតមានវណ្ណៈជាបន្តបន្ទាប់ គឺ វណ្ណក្សត្រ វណ្ណព្រាហ្មណ៍ វណ្ណវេស្សៈ (អ្នករកស៊ីជំនួញ) និងវណ្ណសុទ្ទៈ ឬ សូទ្រជាវណ្ណៈ ទី ៤ ក្រោមគេបង្អស់ ឬហៅថា អ្នកងារក៏បាន ។

ដីទឹកភ្លើងខ្យល់ជាសម្បត្តិលោក ស្មើគ្រឿងបរិភោគសម្រាប់ជីវិត
សត្វរស់នៅបានមិនមានភ័យភិត លែងព្រួយនឹកគិតពីការអត់ឃ្លាន ។
មិនគួរប្រមូលចង់បានម្នាក់ឯង គ្មានចេះកោតក្រែងចិត្តលោភទន្ទ្រាន
គួរចែកគ្នារស់សង្គ្រោះដាក់ទាន ដល់មនុស្សរាប់លានឱ្យបានស្បើយល្ហែ ។
ដីនេះជាដីរបស់អ្នកណា កេរពីដូនតាមានជាហូរហែ
តាំងពីកើតឡើងពុំចេះកែប្រែ មានច្រើនដីស្រែសាបព្រោះដាំស្រូវ ។
សូមឈប់តតាំងឈ្លោះដណ្តើមគ្នា ព្រោះអវិជ្ជាមិនដឹងខុសត្រូវ
គួរខ្មាសធម្មជាតិឈរចាំមើលផ្លូវ លុះដល់ស្លាប់ទៅយកអ្វីមិនបាន ។
មានតែកម្មផលបន្សល់ទុកឱ្យ សម្រាប់ជាតិក្រោយមិនដែលខកខាន
ទោះស្រាល ឬធ្ងន់នៅក្នុងសន្តាន ចាត់ចែងតាមឋានលើលោកសន្និវាស ។
កម្មចាស់កម្មថ្មីមិនចេះភ្លេចទេ កុំថាមានគេមកជួយជម្រះ
ធ្វើអ្វីខ្លួនឯងទទួលជាក់ច្បាស់ កម្មនោះពិតណាស់តែងជាប់តាមប្រាណ ។

ហេតុដែលនាំឱ្យកើតឡើងនូវវណ្ណៈ ៤

មនុស្សយើងមានជាតិមកហើយ ក៏ប្រព្រឹត្តធ្វើអ្វីៗ តាមកម្មជាអ្នកដើរតួ ចម្រាញ់ចេញជាផលវិបាក មានល្អ អាក្រក់យ៉ាងណា មិនអាចហាមឃាត់បាន ព្រោះអំពើណាមួយ កើតឡើងតែងមានហេតុគ្រប់គ្រាន់ ។ ដោយសេចក្តីនេះ បានជាសម្លឹងឃើញថា មនុស្សយើងមានការប្រព្រឹត្តធ្វើអ្វីៗ មិនដូចគ្នាដែលគួរណាស់មានការអប់រំឱ្យបានមាំល្អ មនុស្សខ្លះមានបញ្ញាច្រើនចាត់ចូលទៅក្នុង តិហេតុកបុគ្គល មនុស្សខ្លះទៀតមានបញ្ញាទន់ខ្សោយជាទុហេតុកបុគ្គល ខ្លះទៀតជាឯកហេតុកបុគ្គល ដូច្នោះការរស់នៅនិងការទំនាក់ទំនង ប្រព្រឹត្តទៅតាមខ្សែវដ្តៈដែលមានអធ្យាស្រ័យនិងនិន្នាការផ្សេងៗគ្នា ។ ដើម្បីងាយស្រួលដល់ការជួយឧបត្ថម្ភគាំទ្រផ្លូវចិត្ត ក៏ត្រូវប្រមូលមនុស្សទាំងអស់ឱ្យរស់នៅជាក្រុមៗ តាមសភាពពិតរបស់ធម្មៈ ព្រោះថា អ្នកមានបញ្ញាច្រើន រត់រកអ្នកមានបញ្ញាច្រើន អ្នកមាន បញ្ញាតិច រត់រកអ្នកមានបញ្ញាតិច មនុស្សល្អ រត់រកមនុស្សល្អ មនុស្សអាក្រក់រត់រកមនុស្សអាក្រក់ មនុស្សទេវតា រត់រកពួក មនុស្សទេវតា

ពួកមនុស្សប្រេត រត់រកពួកមនុស្សប្រេត ពួកមនុស្សតិរច្ឆាន និងនរក គេរត់រកគ្នាមិនបាច់មានអ្នកមក បង្ខិតបង្ខំឡើយ តែបើខុសពីនេះ មិនអាចនឹងប្រមូលមនុស្ស ឱ្យបានជួបជុំគ្នា ដើម្បីសម្រួលដល់ការថែរក្សាគ្រប់គ្រង ។

ដូចក្នុងសម័យបឋមកប្បដែលមានព្រះពោធិសត្វ ជាអ្នកដឹកនាំ ក៏ព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាបពីភារកិច្ចនេះ ទើបបានបែងចែកមនុស្សឱ្យមានវណ្ណៈ៤ គឺ វណ្ណខត្តិយៈ, វណ្ណព្រាហ្មណ៍, វណ្ណវេស្សៈ និងវណ្ណសុទ្ទៈក្រោមគេបង្អស់ សម្រាប់បម្រើវណ្ណៈទាំង ៣ ខាងលើ ។ ចំណែកវណ្ណៈព្រាហ្មណ៍ ជាវណ្ណៈប្រសើរឧត្តុងឧត្តមជាងគេ ព្រោះយល់ថា អ្នកទាំងនោះជាកូនព្រះព្រហ្ម សម្រាប់ពួកទិដ្ឋិនិយម ហើយក៏មាននៅសេសសល់រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា និងបណ្ដាប្រទេសមួយចំនួនលើសាកលលោក ។

ការមានវណ្ណៈទាំង ៤ នេះ ដើម្បីរៀបចំចាត់ចែងលោកមុនដំបូងដែលពុំទាន់មានធមិសម្រាប់ជួយអប់រំ ដល់សង្គមមនុស្សនាសម័យនោះ ។ លុះក្រោយតមក សង្គមមនុស្សកាន់តែរីកចម្រើនឡើងបន្តិចម្ដងៗ បានរៀបចំជាសង្គមតូចៗ ដែលមានមេបក្សប្រចាំតំបន់និមួយៗ ឱ្យគ្រប់គ្រងការពារសុវត្ថិភាព ។ ពាក្យថា មនុស្ស ជាសត្វវិសេសកើតឡើងពីបុណ្យ ដូចសម័យ

បុព្វកាល មានពួកព្រហ្មច្យុតពីឋានព្រហ្ម ដោយអស់បុណ្យ ឬអស់អាយុមកកើតក្នុងមនុស្សយើងរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ព្រោះហេតុនោះ ភាពច្របូកច្របល់ខ្វះសីលធម៌ ប្រកប ដោយតណ្ហា ទិដ្ឋិ មានះ ជាប់តាមមកជាមួយមិនងាយ នឹងអប់រំទូន្មានបាន ។ ម្យ៉ាងទៀត បើសង្គមមនុស្សមានការចម្រើនលូតលាស់កាន់តែខ្លាំងឡើង ជំនឿអកុសលតាមលទ្ធិសាសនាដទៃក៏ ដុះឡើងជាបន្តបន្ទាប់ដែរ ព្រោះកិលេសតណ្ហាជាខ្សែចងវដ្តទុក្ខ ឱ្យបណ្ដាលចិត្តរេចុះឡើង ជ្រើសរើសរកផ្លូវដែលស្រណុកសុខស្រួលមួយគ្រាតូចដូចជា ប្រាថ្នាលាភសក្ការៈ និងបច្ច័យ ៤ សម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពនៅក្នុងគ្រួសារតូចតាច រហូតដល់សង្គម ធំៗ តាមថ្នាក់ៗ មិនថាត្រឹមត្រូវ ឬមិនត្រូវ ។ ទង្វើអធម៌ ចម្រើនខាងអកុសលកម្មបថ ធ្វើឱ្យអាយុមនុស្សខែចុះជាលំដាប់រហូតធ្លាក់ដល់ ១០ ឆ្នាំ ពុំមានកុសលធម៌នៅក្នុងខ្លួន នាំឱ្យលោកវង្វេងលែងស្គាល់ខុសស្គាល់ត្រូវ ពុំមានការគោរពកោតក្រែង មាតាបិតា ឬម្ដាយមីងខាងមាតាបិតា ម្ដាយធំខាងមាតា ភរិយារបស់អាចារ្យ មានការចងគំនុំរវាងគ្នានឹងគ្នា គឺមាតានិងបុត្ត បិតានិងបុត្ត បុត្តនិងមាតាបិតា បងប្អូននិងបងប្អូនខាងប្រុស បងប្អូននិងបងប្អូនខាងស្រី ចំណែកនាងកុមារិកា មានអាយុ ៥ ឆ្នាំ នឹងល្មមឱ្យមានប្ដី

ព្រមទាំងមានស្មៅតែលលក ជាភោជនយ៉ាងប្រសើរក្រៃលែង ។ លុះមនុស្សមានអាយុខែឡើងពី ១០ឆ្នាំ ២០ឆ្នាំ ៤០ឆ្នាំ រហូតដល់ ៨ ម៉ឺនឆ្នាំ ពួកកុមារិកា មានអាយុ ៥០០ ឆ្នាំ ទើបល្មមឱ្យមានប្ដី ។ កាលបើមនុស្សមានអាយុ ៨ ម៉ឺនឆ្នាំ ជម្ពូទ្វីបនេះនឹងពេញទៅដោយពួកមនុស្ស (រកចន្លោះគ្មាន) ដូចអវិចីនរកពុំនោះសោតដូចព្រៃបបុស ឬព្រៃរាំងភ្នំ ។ ចំណែកក្រុងពារាណសី និងប្រែឈ្មោះជា កេតុមតីរាជធានីវិញ ដែលជារាជធានី ស្តុកស្តម្ភ ធំទូលាយ មានជនច្រើន មានមនុស្ស កុះករនិងមានភិក្ខាហារដ៏សម្បូណ៌ មាននគរ ៨ ម៉ឺន ៤ ពាន់ជាចំណុះមានកេតុមតីរាជធានីជាប្រធានព្រមទាំងមានព្រះរាជា ១ ព្រះអង្គព្រះនាមសង្ខៈ ជាស្ដេចចក្រពត្តិទ្រង់ជាធម្មិករាជ ជាឥស្សរលើផែនដី មានសមុទ្រទាំង ៤ ជាទីបំផុត ជាស្ដេចឈ្នះ សង្គ្រាមបរិបូណ៌ដោយរតនៈ៧ប្រការ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមមេតយ្យ ឬមេត្តិយ នឹង ឧប្បត្តិកឡើងក្នុងលោក ។ កាលបើមនុស្សមានអាយុ ៨ ម៉ឺន ឆ្នាំ ជម្ពូទ្វីបនេះ ជាទ្វីបស្តុកស្តម្ភធំទូលាយ មានស្រុកនិគម រាជធានី (តៗគ្នា) មួយរយៈមាន់ហើរធ្លាក់និងពួកមនុស្សមានអាពាធតិច នៅត្រឹមតែ ៣ យ៉ាងគឺចំណង់ក្នុងអាហារ ១, បរិភោគអាហារមិនបាន ១, សេចក្ដី

គ្រាំគ្រាក្នុងរាងកាយ ១ ដូចមាន ពុទ្ធគាថា សម្តែងទុកក្នុង ទីឃនិកាយបាដិកវគ្គបិដកលេខ ១៨/១៥៤ ថា :

អសីតិវស្សសហស្សាយុកេសុ ភិក្ខវេ មនុស្សេសុ

មេត្តេយ្យោ នាម ភគវា លោកេ ឧប្បជ្ជិស្សតិ ។

សេចក្តីថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងយុគដែលមនុស្សមានអាយុ ៨ ម៉ឺនឆ្នាំ ព្រះដ៏មានព្រះភាគជាម្ចាស់ទ្រង់ ព្រះនាមថា មេត្តេយ្យៈ នឹងឧប្បត្តិកឡើងក្នុង លោកយើងនេះ ។

ស័ក្តិពុំស្មើយស	អ្នកមានរបស់	ពុំស្មើសក្តា
សូវបង់ធនធាន	កុំខុសអាជ្ញា	សូវមានរោគា
	កុំឱ្យមើលងាយ ។	

កាព្យច្បាប់ រាជនេតិ ដោយព្រះរាជសម្ភារ

(ដកស្រង់នៅក្នុងវចនានុក្រម សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ជួន-ណាត ជោតញ្ញាណោ) ។

សិក្សាពីទិដ្ឋិ ៦២

ដំណើរទិដ្ឋិ ចូលចិត្តលាក់លៀមភូតភរកុហក បោកប្រាស ថា នេះមាន នោះមិនមាន ហើយប្រកាន់ថា អ្វីៗកើតឡើងជារបស់ខ្លួន មានសត្វបុគ្គលអ្នកធ្វើកម្មផ្សេងៗ និងលើកតម្កើងខ្លួនឯង សរសើរខ្លួនឯងរួច បង្អាប់បន្ថោកអ្នកដទៃ ថាគេអន់ជាងខ្លួនដោយមានះ ។

សំនួរ : តើអំពើមិនល្អរបស់ទិដ្ឋិមានប៉ុន្មានយ៉ាង គឺអ្វីខ្លះ ?

ចម្លើយ : ទិដ្ឋិទាំងអស់មាន ៦២ ដែលនឹងត្រូវលើកយកមកជម្រាបជូន ដើម្បីសិក្សាវែកញែកយ៉ាងលំអិតឱ្យឃើញជាក់ច្បាស់ដូចតទៅ ។

ពាក្យថា **ទិដ្ឋិ** សរសេរ បង្ហាញនៅក្នុងវចនានុក្រមសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ **ជួន ណាត** ជោតញ្ញាណោថា : ដំណើរយល់ឃើញ សេចក្តីប្រកាន់ តាមការយល់ឃើញ, ដំណើរយល់ឃើញខុស ហៅថា មិច្ឆាទិដ្ឋិ, ដំណើរយល់ឃើញត្រូវហៅថា សម្មាទិដ្ឋិ ដូចពាក្យថា :

ទិដ្ឋិវិបត្តិ : ការខូចដំណើរយល់ឃើញ គឺការភ្លាត់គំនិតយល់ឆ្វេង, ខុសពីផ្លូវត្រូវ, ខុសពីផ្លូវធម៌វិន័យ; ទិដ្ឋិវិបត្តិ

ជាធម្មជាតិគួរខ្លាច ព្រោះតែងតែផ្តល់ផលអាក្រក់មកឱ្យក្នុងលោកនេះ ឬក្នុងលោកខាងមុខពុំដែលខាន ។

ទិដ្ឋិសម្បត្តិ : ការបរិបូណ៌ដោយដំណើរយល់ឃើញ គឺការបរិបូណ៌ដោយដំណើរយល់ឃើញត្រូវតាមច្បាប់ ឬតាមធម៌វិន័យ ។

ទិដ្ឋុជុកម្ម : ដំណើរយល់ត្រង់តាមសេចក្តីពិត គឺការតម្រង់ចិត្តគំនិតរបស់ខ្លួនដែលយល់ខុស ឱ្យងាកបែរមករកផ្លូវត្រូវតាមធម៌ពិតវិញ ។

សម្មាទិដ្ឋិ (ការយល់ឃើញត្រូវ) មាន ២ យ៉ាង :

ក/ សម្មាទិដ្ឋិ ប្រកបដោយអាសវៈ ចំណែកនៃបុណ្យនៅជាលោកិយៈមាន ១០ ប្រការ

១- ទានដែលបុគ្គលឱ្យហើយ មានផល

២- ការបូជាតូច មានផល

៣- ការបូជាធំ មានផល

៤- ផលវិបាករបស់កម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើល្អ និងធ្វើអាក្រក់ មាន

៥- លោកនេះ មាន

៦- លោកខាងមុខ មាន

៧-ការប្រតិបត្តិខុសត្រូវចំពោះមាតាមានផល (បុណ្យបាប)

៨- ការប្រតិបត្តិខុសត្រូវចំពោះបិតាមានផល (បុណ្យបាប)

៩- សត្វជាឧបបាតិកកំណើត មាន

១០-សមណៈ និងព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលមានការព្រមព្រៀងគ្នា ប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ ព្រោះត្រាស់ដឹងដោយខ្លួនឯង ហើយសម្ដែងនូវលោកនេះ និងលោកខាងមុខមាន ។

៩/ សម្មាទិដ្ឋិដ៏ប្រសើរ មិនមានអាសវៈ ចំណែកខាងបញ្ញា ជាលោកុត្តរៈក្នុងអង្គនៃមគ្គ មាន ៦ បានដល់ : បញ្ញា១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញាពល ១ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ការឃើញ ដោយប្រពៃ ១ អង្គនៃមគ្គ ១ ។

ចំណែកសម្មាទិដ្ឋិ ជាតួបញ្ញាដូចគ្នា មាន ៥ ប្រការ ដែលទ្រង់ត្រាស់ទុក ដោយន័យមានជាអាទិថា :

១- វិបស្សនា សម្មាទិដ្ឋិ : រមែងដឹងមិច្ឆាទិដ្ឋិថាជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ

២- កម្មស្សកតាសម្មាទិដ្ឋិ : រមែងដឹងថា ទានដែលឱ្យហើយមានផល

៣-៤ មគ្គសម្មាទិដ្ឋិ និងផលសម្មាទិដ្ឋិ : ត្រាស់ទុកក្នុងពាក្យថា សម្មាសង្កប្បៈ រមែងសមគួរសម្រាប់ អ្នកមាន សម្មាទិដ្ឋិ ។

៥- បច្ចវេក្ខណសម្មាទិដ្ឋិ : ទ្រង់ត្រាស់ទុក និងពាក្យ ថា សម្មាញាណៈ រមែងសមគួរយ៉ាងដូច្នោះ ។ (ដកស្រង់ក្នុងអដ្ឋកថា មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណាសក លេខ ២២/៣៦១) ។

មិច្ឆាទិដ្ឋិចំណែកនៃខាងបាបមាន១០ប្រការ :

១- ទានដែលបុគ្គលឱ្យហើយ មិនមានផល

២- ការបូជាតូច មិនមានផល

៣- ការបូជាធំ មិនមានផល

៤- ផលវិបាករបស់កម្មដែលបុគ្គលធ្វើល្អ និងធ្វើអាក្រក់ មិនមាន

៥- លោកនេះ មិនមាន

៦- លោកខាងមុខ មិនមាន

៧- ការប្រតិបត្តិខុសត្រូវចំពោះមាតា មិនមានផល (បុណ្យបាប)

៨- ការប្រតិបត្តិខុសត្រូវចំពោះបិតា មិនមានផល (បុណ្យបាប)

៩- សត្វជាឧបបាតិកកំណើត មិនមាន

១០- សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលមានការព្រមព្រៀងគ្នា ប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ ព្រោះត្រាស់ដឹងដោយខ្លួនឯងហើយសម្ដែងនូវលោកនេះនិងលោកខាងមុខ មិនមាន ។

ដូច្នោះ ពាក្យថា **ទិដ្ឋិ** មានន័យ ត្រឹមតែជាដំណើរយល់ឃើញប៉ុណ្ណោះ មិនទាន់ចូលដល់អាក្រក់ ឬល្អទេ លុះត្រាមាន << **មិច្ឆា ឬ សម្មា** >> នៅខាងមុខពាក្យទៀត ទើបមានន័យទៅតាម ពាក្យនោះ ប៉ុន្តែមានពាក្យទិដ្ឋិក្នុងឃ្លាខ្លះ ពុំមានបទខាងដើម ពីរនេះទេ នៅតែគេជ្រាបដឹងបាន ព្រោះត្រូវសម្លឹងពិនិត្យត្រង់ឃ្លា នោះនូវអត្ថន័យសេចក្ដីឱ្យបានយល់ច្បាស់លាស់ ប្រសិនបើឃ្លា ប្រយោគគេនិយាយពីអកុសល ពាក្យ ទិដ្ឋិនោះ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ឬគេនិយាយពីកុសល ពាក្យ ទិដ្ឋិ មានន័យថា សម្មាទិដ្ឋិវិញ ឯពាក្យថា មិច្ឆាទិដ្ឋិ មាន ១០ ផ្ទុយពីសម្មាទិដ្ឋិ ១០ ។

នៅមានពាក្យទិដ្ឋិផ្សេងមួយទៀត តែងប្រើប្រាស់នៅក្នុងព្រះសូត្រ ជាបរមត្ថធម៌ ហៅថា ចេតសិកបរមត្ថក្នុងពួកអកុសលចេតសិកទាំង ១៤ :

១. មោចត្ថកៈ ៤ គឺ មោហោ អហិរិកំ អនោតប្បំ ឧទ្ធច្ចំ

២. លោភត្ថកៈ ៣ គឺ លោភៈទិដ្ឋិ មានះ បានដល់ បបញ្ចធម៌ សំដៅដល់ តណ្ហាទិដ្ឋិមានះ នេះឯង

៣. ទោចត្ថកៈ ៤ គឺ ទោសោ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ កុក្កុច្ចៈ

៤. ថីនត្ថកៈ ២ គឺ ថីនៈ, មិទ្ធៈ

៥. ឯកវិចិកិច្ឆា ១ គឺ វិចិកិច្ឆា ។

ចំពោះ ទិដ្ឋិ ចេតសិក ពុំមានមិច្ឆានៅខាងដើមពាក្យទេ ព្រោះជាអកុសលស្រាប់ហើយ សំដៅដល់ទិដ្ឋិ ៦២ ។ ពាក្យថា **ទិដ្ឋិ ៦២** នេះ ជាធម៌ត្រាស់ដឹងដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់លើកយកមកសម្តែងប្រោសដល់ពពួកសត្វទាំងឡាយ សូម្បីគ្រាន់តែសម្តែងរួច ផែនដីត្រឹមតែជារូបធម៌សោះអាចកម្រើកញាប់ញ័រ ដោយពុទ្ធានុភាព នៃព្រះធម៌ គឺសច្ចធម៌ ។

នៅក្នុងទិដ្ឋិ ៦២ ចែកជា ពីរ ចំណែកធំៗ ។ (មាននៅក្នុងទីឃនិកាយ សីលក្ខន្ធវគ្គ ព្រហ្មជាលសូត្របិដកលេខ ១៤/៩១)

១- បុព្វន្តកប្បទិដ្ឋិ : ប្រារព្ធយកខន្ធជាចំណែកខាងដើម ហៅថា ខន្ធ ពីអតីត កន្លងរួចមកហើយ មាន ១៨ វត្ថុ

២- អបរន្តកប្បទិដ្ឋិ : ប្រារព្ធយកខន្ធ ជាចំណែកខាងមុខ ហៅថា ខន្ធអនាគត មិនទាន់មកដល់មាន ៤៤ វត្ថុ

បូកសរុប ទិដ្ឋិជាចំណែកខន្ធពីអតីត និងខន្ធជាចំណែកអនាគត ហៅថា បុព្វន្តាបរន្តកប្បទិដ្ឋិ គឺ ១៨ + ៤៤ = ៦២ ។

ក/ បុព្វន្តកប្បទិដ្ឋិ មាន ១៨ ប្រការ

១- សស្សតទិដ្ឋិ : បញ្ញត្តិអត្តា និងលោកថាទៀង ដោយវត្ថុ ៤ ប្រការ

២- ឯកច្ចសស្សតឯកច្ចអសស្សតទិដ្ឋិ : បញ្ញត្តិអត្តា និងលោកថាទៀងខ្លះ មិនទៀងខ្លះ ដោយវត្ថុ ៤ ប្រការ

៣- អន្តានន្តិកទិដ្ឋិ : បញ្ញត្តិថា លោកមានទីបំផុត និងមិនមានទីបំផុតដោយវត្ថុ ៤ ប្រការ

៤- អមរាវិក្ខេបិកទិដ្ឋិ ៤ : កាលណាមានអ្នកផង សួរបញ្ហាក្នុងកុសល និងអកុសល ក៏ដល់នូវការបោះវាចាបោះសំដី មិនឱ្យស្លាប់ពាក្យ ដោយវត្ថុ ៤ ប្រការ

៥- អធិច្ចសមុប្បន្និកទិដ្ឋិ : បញ្ញត្តិខ្លួន និងលោកថាកើតឡើង ដោយឥតហេតុ ដោយវត្ថុ ២ ប្រការ ។

ខ/ អបរន្តកប្បទិដ្ឋិ មាន ៤៤ ប្រការ

១- សញ្ញីទិដ្ឋិ មាន ១៦ : បញ្ញត្តិនូវអត្តាថាមានសញ្ញាក្រោយពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ដោយវត្ថុ ១៦ ប្រការ

២- អសញ្ញីទិដ្ឋិមាន ៨ : បញ្ញត្តិនូវអត្តាមិនមានសញ្ញាក្រោយពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ដោយវត្ថុ ៨ ប្រការ

៣- នេវសញ្ញីនាសញ្ញីទិដ្ឋិ មាន ៨ : បញ្ញត្តិនូវអត្តាមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនក្រោយអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅដោយវត្ថុ ៨ ប្រការ

៤- ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ៧ : បញ្ញត្តិការដាច់សូន្យ នូវសេចក្តីវិនាស ការមិនកើតទៀត នៃសត្វទាំងឡាយ ដោយវត្ថុ ៧ ប្រការ

៥- ទិដ្ឋធម្មនិព្វានទិដ្ឋិ ៥ : បញ្ញត្តិនូវនិព្វានបច្ចុប្បន្ន ថាជាគុណជាតិក្រៃលែង ដោយវត្ថុ ៥ ប្រការ ។

សេចក្ដីពិស្ដារក្នុងអដ្ឋកថា

ដំណើរទិដ្ឋិ បង្ហាញឱ្យដឹងច្បាស់នូវចំណែកផ្សេងៗ របស់សភាវធម៌ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ដែលជ្រៅល្អិត ឃើញបានដោយកម្រដឹងដោយកម្រ ស្ងប់ប្រណីត ត្រិះរិះគិតមិនបាន អាចដឹងចំពោះតែបណ្ឌិត ដែលព្រះតថាគត ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ដោយបញ្ញាយ៉ាងក្រៃលែង សម្រាប់ទូន្មានដល់សត្វដទៃឱ្យដឹងច្បាស់ បង្កហេតុ ធ្វើឱ្យមនុស្សសត្វទាំងឡាយពោលសរសើរគុណព្រះតថាគត តាមសេចក្ដីពិតរកអ្វីមកប្រៀបពុំបាន ព្រោះពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សត្វទាំងនោះប្រកបដោយបុព្វន្តកប្បទិដ្ឋិ ប្រកបដោយ អបរន្តកប្បទិដ្ឋិ ទាំងប្រកបដោយបុព្វន្តាបរន្តកប្បទិដ្ឋិ ជាអ្នកយល់ឃើញរឿយៗ នូវខន្ធជាចំណែកខាងដើម និងខន្ធជាចំណែកខាងមុខ ប្រារព្ធនូវខន្ធជាចំណែកទាំងពីរ ហើយសម្ដែងនូវការយល់ឃើញរបស់ខន្ធច្រើនប្រការដោយវត្ថុ ៦២ យ៉ាង ។

ក. បុព្វន្តកប្បិកទិដ្ឋិ ១៨

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយបាន កំណត់ខន្ធចំណែកខាងអតីត តាមការយល់ឃើញនូវការត្រិះរិះ របស់ខ្លួន ហើយក៏ប្រារព្ធខន្ធទាំងនោះ ពោលសម្តែងនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ច្រើនប្រភេទមាន ១៨ ប្រការ តើសមណព្រាហ្មណ៍នោះ អាស្រ័យអ្វី ប្រារព្ធអ្វី ទើបអាចកំណត់ខន្ធជាចំណែកខាងអតីត ដោយទិដ្ឋិ ១៨ ប្រការ នោះ ។ ការផ្លាស់ប្តូរប្រែប្រួលនៃលោក មួយដំណាក់កាលម្តងៗ ដូចជា ក្លិនក្រអូបឈ្ងុយឆ្ងាញ់ របស់ផែនដី ក៏បាត់ឈ្ងុយឆ្ងាញ់ រួចដុះក្រមរផែនដីសាជាថ្មីវិញ និងបទាលតាវល្លិ ទាំងបីមុខនេះ ព្រោះអាស្រ័យពីដំណើរទិដ្ឋិតណ្ហា មានៈ ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យរបស់ទាំងនោះស្រុតចុះធ្លាក់គុណភាព ហើយ ត្រូវសាបរលាបនូវរសក្លិនរបស់ធម្មជាតិនោះ ។

សស្សតទិដ្ឋិ ៤

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ មាន វាទៈ ថាទៀង បញ្ញត្តិ អត្តានិងលោកថាទៀង ដោយវត្ថុ ៤ ប្រការ ក៏សមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើនទាំងនោះ អាស្រ័យអ្វី

ប្រារព្ធអ្វី ទើប មានវាទះថាទៀង បញ្ញត្តិអត្តានិងលោកថាទៀង ដោយវត្ថុ ៤ ប្រការយ៉ាងដូច្នេះ ។

ឋានៈទី១ : សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ អាស្រ័យសេចក្តីព្យាយាមគ្រឿងដុតកិលេស អាស្រ័យការមិនប្រមាទ អាស្រ័យមនសិការៈដោយប្រពៃ ហើយពាល់ត្រូវនូវចេតោសមាធិ ដែលជាគ្រឿងធ្វើចិត្តឱ្យតាំងមាំ (បរិសុទ្ធផូរផង់ មិនមានកិលេស គ្រឿងឃើតឃូរ ប្រាសចាកឧបក្កិលេស) រលឹកដល់ខន្ធ ដែលធ្លាប់អាស្រ័យនៅក្នុងកាលមុន បានច្រើនប្រការ គឺរលឹកជាតិបាន មួយជាតិខ្លះ ពីរជាតិខ្លះ ច្រើនសែនជាតិខ្លះ ថាក្នុងភពនោះ យើងមានឈ្មោះយ៉ាងនេះ មានគោត្តយ៉ាងនេះ មានពណ៌សម្បុរយ៉ាងនេះ មានអាហារយ៉ាងនេះ សោយសុខទុក្ខយ៉ាងនោះៗ កំណត់អាយុប៉ុណ្ណោះ គ្រាចុតិចាកភពនោះហើយ បានមកកើតក្នុងភពនោះ ក៏រលឹកដល់ខន្ធដែលធ្លាប់អាស្រ័យនៅក្នុងកាលមុនបានច្រើនប្រការ ព្រមទាំងអាការៈ ព្រមទាំងឧទ្ទេសដូច្នោះ ដោយការសម្រេចគុណវិសេសនោះ ខ្ញុំម្ចាស់ទើបដឹងអាការៈ ដែលអត្តា និងលោកទៀង តាំងមាំដូចកំពូលភ្នំ ចំណែកសត្វទាំងឡាយ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ អន្ទោលទៅ រមែងចុតិ

រមែងឧប្បត្តិពីរបស់ដែលទៀងស្មើមានពិតទើបបញ្ញត្តិអត្តា និង លោកថាទៀង ។

ឋានៈទី២ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ ពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ អាស្រ័យនូវសេចក្តីព្យាយាមគ្រឿងដុត កិលេស អាស្រ័យមនសិការដោយប្រពៃ ហើយសម្ផស្ស ចេតោសមាធិ ដែលជាគ្រឿងធ្វើឱ្យចិត្តតាំងមាំ រលឹកដល់ខន្ធដែល ធ្លាប់ អាស្រ័យនៅក្នុងកាលមុនបានច្រើនប្រការ គឺរលឹកបាន មួយសំវដ្តវិវដ្តកប្បខ្លះ ២ សំវដ្តវិវដ្តកប្បខ្លះ, ៣ខ្លះ, ៤ខ្លះ, ៥ខ្លះ, ១០ខ្លះ ថាមានឈ្មោះយ៉ាងនោះក្នុងកប្បនោះ មានគោត្រ មានពណ៌ សម្បុរ មានអាហារ សោយសុខទុក្ខ មានកំណត់អាយុ ប៉ុណ្ណោះ គ្រាចុតិចាកកប្បនោះហើយបានមកកើតក្នុងកប្បនេះ រមែងរលឹក ដល់ខន្ធ ដែលធ្លាប់អាស្រ័យនៅក្នុងកាលមុនបាន ច្រើនប្រការ ព្រមទាំងអាការៈ ព្រមទាំងឧទ្ទេស ដូច្នោះ គេក៏ ពោលយ៉ាងនេះថា អត្តានិងលោកទៀង តាំងមាំដូចកំពូលភ្នំ ចំណែកពួកសត្វទាំងនោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ អន្ទោលទៅ រមែង ចុតិ រមែងឧប្បត្តិ តែពីរបស់ដែលទៀង មានពិតទើបបញ្ញត្តិអត្តា និងលោកថាទៀង ។

រមែងឧប្បត្តិពីរបស់ដែលទៀងស្មើមានពិតទើបបញ្ញត្តិអត្តា និងលោកថាទៀង ។

ឋានៈទី២ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ អាស្រ័យនូវសេចក្តីព្យាយាមគ្រឿងដុតកិលេស អាស្រ័យមនសិការដោយប្រពៃ ហើយសម្ផស្សចេតោសមាធិ ដែលជាគ្រឿងធ្វើឱ្យចិត្តតាំងមាំ រលឹកដល់ខន្ធដែលធ្លាប់ អាស្រ័យនៅក្នុងកាលមុនបានច្រើនប្រការ គឺរលឹកបានមួយសំវដ្តវិវដ្តកប្បខ្លះ ២ សំវដ្តវិវដ្តកប្បខ្លះ, ៣ខ្លះ, ៤ខ្លះ, ៥ខ្លះ, ១០ខ្លះ ថាមានឈ្មោះយ៉ាងនោះក្នុងកប្បនោះ មានគោត្រមានពណ៌ សម្បុរ មានអាហារ សោយសុខទុក្ខ មានកំណត់អាយុប៉ុណ្ណោះ គ្រាចុតិចាកកប្បនោះហើយបានមកកើតក្នុងកប្បនេះ រមែងរលឹក ដល់ខន្ធ ដែលធ្លាប់អាស្រ័យនៅក្នុងកាលមុនបានច្រើនប្រការ ព្រមទាំងអាការៈ ព្រមទាំងឧទ្ទេស ដូច្នោះ គេក៏ពោលយ៉ាងនេះថា អត្តានិងលោកទៀង តាំងមាំដូចកំពូលភ្នំចំណែកពួកសត្វទាំងនោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ អន្ទោលទៅ រមែងចុតិ រមែងឧប្បត្តិ តែពីរបស់ដែលទៀង មានពិតទើបបញ្ញត្តិអត្តា និងលោកថាទៀង ។

ឋានៈទី៣ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ បាននូវចេតោសមាធិ ក៏រលឹកដល់ខន្ធដែលធ្លាប់អាស្រ័យនៅក្នុងកាលមុនបានច្រើនប្រការ គឺរលឹកបាន ១០ សំវដ្តវិវដ្តកប្បខ្លះ, ១១ខ្លះ, ១២ខ្លះ, ១៣ខ្លះ, ១៤ខ្លះ ថាក្នុងកប្បនោះ យើងមានឈ្មោះយ៉ាងនេះ សោយសុខ សោយទុក្ខយ៉ាងនោះ កំណត់អាយុប៉ុណ្ណោះ លុះចុតិចាកកប្បនោះហើយបានមកកើតក្នុងកប្បនេះ រមែងរលឹកដល់ខន្ធដែលធ្លាប់អាស្រ័យនៅក្នុងកាលមុនបានច្រើនប្រការ ព្រមទាំងអាការៈ ព្រមទាំងឧទ្ទេស ទើបខ្ញុំម្ចាស់ដឹងនូវអាការៈដែលអត្តា និងលោកទៀងតាំងមាំដូចកំពូលភ្នំ ចំណែកសត្វទាំងនោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ អន្ទោលទៅ រមែងចុតិបដិសន្ធិពីរបស់ទៀងដែលសមណព្រាហ្មណ៍ ពួកនោះបញ្ញត្តិថា អត្តានិងលោកទៀងយ៉ាងនេះឯង ។

ឋានៈទី៤ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើនក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកត្រិះរិះគិតពិចារណា សម្តែងបដិភាណរបស់ខ្លួនតាមដែលធ្លាប់ត្រិះរិះ គិតបានយ៉ាងនេះថា អត្តានិងលោកទៀង តាំងនៅដូចកំពូលភ្នំ ចំណែកសត្វទាំងឡាយតែងប្រព្រឹត្តទៅ អន្ទោលទៅ រមែងចុតិ រមែងឧប្បត្តិ

តែពីរបស់ដែលទៀងស្មើមានពិត ។ ទើបសមណព្រាហ្មណ៍ពួកនោះ បញ្ញត្តិ អត្តានិងលោកថាទៀង ដោយវត្ថុ ៤ ប្រការនេះឯង ។

ឯកច្ចសស្សតឯកច្ចអសស្សតទិដ្ឋិ ៤

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ មានវាទៈថា : ទៀងខ្លះ មិនទៀងខ្លះ ហើយបញ្ញត្តិ អត្តា និង លោកថា ទៀងខ្លះ មិងទៀងខ្លះ ដោយវត្ថុ ៤ ប្រការ ព្រោះអាស្រ័យអ្វី ប្រារព្ធអ្វី ទើបមានវាទៈថា ទៀងខ្លះមិនទៀង ខ្លះ ដូច្នោះ ។

ឋានៈទី១ : នៅពេលដែលលោកត្រូវចម្រើន ពួកសត្វខ្លះ ត្រូវអស់បុណ្យ ឬអស់អាយុក៏ចុតិចាកអាភស្សរព្រហ្ម មកកើតក្នុង វិមានព្រហ្មដែលទំនេរ ។ ពួកសត្វណាបានកើតមុនក៏មានទិដ្ឋិកើត ឡើងថា ខ្លួនទៀង ឋិតនៅដូច សស្សតិវត្ថុ ខ្លួនជាអ្នកសាងលោក ជាមហាព្រហ្ម អ្នកចាត់ចែងលោក ឱ្យមានវណ្ណៈ ក្សត្រ ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សុទ្ទៈ មានកំណត់អាយុប៉ុណ្ណោះ មានអាយុ[១] ច្រើន

---

(១) មានអាយុវែង ឋិតនៅអស់១កប្ប ឬកន្លះកប្ប(អដ្ឋកថា)

ជាងគេ ចំណែកពួកសត្វដែលចុតិមកកើតក្រោយៗ មានអាយុតិច ជាង មិនទៀងទាត់ ។ មហាព្រហ្មនោះ មានទិដ្ឋិកើតឡើងថា ខ្លួនគេធំជាងគេ ហើយជាអ្នកតាក់តែងលោកដោយបានគិតជាមុនថា ឱហ្ន៎ សូមឱ្យមានពួកសត្វខ្លះមកកើតជាមួយ ព្រោះមានសេចក្ដីអផ្សុក ។ បន្ទាប់មកក៏ មានពួកសត្វមកកើតខាងក្រោយ រួចនាំគ្នាគោរពព្រហ្មកើតមុន ដោយយល់ថា មហាព្រហ្មនោះ ជាអ្នកមានអំណាច បង្កើតពួកខ្លួន មានអំណាច ជាអ្នកនិមិត្តពួកយើង ព្រោះហេតុ ដូច្នោះទើបមានវាទៈ ថាទៀង ខ្លះមិនទៀងខ្លះ ដោយប្រការ ដូច្នោះ ។

ឋានៈទី២ : សមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើន អាស្រ័យអ្វី ប្រារព្ធអ្វីទើបមានវាទៈថា ទៀងខ្លះមិនទៀងខ្លះ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានទេវតាឈ្មោះ **ខិឌ្ឌាបទោសិកៈ** (អ្នកវិនាសខ្លួនព្រោះល្បែង) ព្រោះទេវតានោះឯងជាអ្នកខ្វល់ខ្វាយក្នុងល្បែងលេងសើចត្រេកត្រអាល ជាធម្មតាហួសវេលាក៏វង្វេង ភ្លេចស្មារតី ខានបរិភោគអាហារ នាំឱ្យច្យុតចាកទេវលោក មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ជាអ្នកមិនទៀង មិនឋិតថេរ មានអាយុតិច មាន ចុតិជាធម្មតា ទើបបញ្ញត្តិ អត្តា និងលោកថា ទៀងខ្លះ មិនទៀងខ្លះដូច្នេះ ។

ឋានៈទី៣ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះបញ្ញត្តិថា ទៀងខ្លះ មិនទៀងខ្លះ ព្រោះអាស្រ័យពីពួកទេវតាដូចមានទេវតាឈ្មោះ **មនោបទោសិកៈ** ជាដើម ពេញចិត្តប្រទូសរ៉ាយ ព្រោះសម្លឹងរំពៃនូវទោសពីគ្នាទៅវិញទៅមក ជានិច្ចកាល ឬសវេលាដែលធ្វើឱ្យលំបាកកាយ លំបាកចិត្ត ក៏នាំគ្នាចុតិចាកពួកនោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ជាអ្នកមិនទៀងមិនឋិតយូរ មានអាយុតិច មានចុតិជាធម្មតាយ៉ាងដូច្នោះទើបមានវាទៈថា ទៀងខ្លះ មិនទៀងខ្លះ ដោយបញ្ញត្តិអត្តា និងលោកថា ទៀងខ្លះ មិនទៀងខ្លះ ។

ឋានៈទី៤ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកត្រិះរិះពិចារណា ពោលនូវបដិភាណរបស់ខ្លួនដែលខំស្រាវជ្រាវស្ទាបស្ទង់ថា ធម្មជាតិឯណាដែលហៅថា ភ្នែកក្តី ត្រចៀកក្តី ច្រមុះក្តី អណ្តាតក្តី កាយក្តី ធម្មជាតិនោះ គឺខ្លួន (អត្តា) នេះ ជាសភាវៈមិនទៀងទាត់មិនឋិតថេរ តែងប្រែប្រួលជាធម្មតា ។ មួយវិញទៀតធម្មជាតិណាដែលគេហៅថា ចិត្តក្តី មនោក្តី វិញ្ញាណក្តី ធម្មជាតិនោះ គឺ (អត្តា) នេះឯង ជាសភាវៈទៀងទាត់ ឋិតថេរមិនប្រែប្រួល

ជាធម្មតានិងឋិតនៅ ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ ។ ដោយហេតុនេះ ទើបមានវាទៈថា ទៀងខ្លះមិនទៀងខ្លះ ក៏បញ្ញត្តិអត្តានិងលោកថា ទៀងខ្លះ មិនទៀងខ្លះ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

អន្តានន្តិកទិដ្ឋិ ៤

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសមណៈព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ មានវាទៈថា លោកមានទីបំផុត និងមិនមានទីបំផុត ក៏បញ្ញត្តិលោកនេះ មានទីបំផុត និងមិនមានទីបំផុតដោយវត្ថុ ៤ ប្រការ ។

ឋានៈទី១ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ បាននូវចេតោសមាធិ អាស្រ័យសេចក្ដីព្យាយាមមិនប្រមាទ អាស្រ័យមនសិការដោយប្រពៃ រមែងសម្គាល់ក្នុងលោកថា មានទីបំផុត ព្រោះមានផ្លូវជុំវិញ គឺមូលមួយជុំដោយការសម្មស្សនូវគុណវិសេសនោះ ទើបខ្ញុំបានដឹងនូវអាការៈដែលលោកមានទីបំផុត មូលមួយជុំនេះ ព្រោះហេតុដូច្នេះ ទើបមានវាទៈថា លោកមានទីបំផុត និងមិនមានទីបំផុត ក៏បញ្ញត្តិនូវលោកមានទីបំផុត និងមិនមានទីបំផុតយ៉ាងនេះឯង ។

ឋានៈទី២ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះក្នុងលោក អាស្រ័យសេចក្ដីព្យាយាមមិនប្រមាទ អាស្រ័យ

សេចក្ដីមិនប្រមាទដោយប្រពៃ បានសម្រេចនូវគុណវិសេស ព្រោះសម្ផស្សនូវចេតោសមាធិ ដែលចិត្តតាំងមាំ ក៏មានសេចក្ដីសម្គាល់ក្នុងលោកថា មិនមានទីបំផុត ។ ចំណែកសមណព្រាហ្មណ៍ណាពោលថា លោកមានទីបំផុតមានផ្លូវមូលមួយជុំ ជាពាក្យកុហក យ៉ាងនេះហើយទើបមានវាទៈថា លោកមានទីបំផុត និងមិនមានទីបំផុត ក៏បញ្ញត្តិឡើងថា លោកមានទីបំផុត និងមិនមានទីបំផុតដូច្នេះឯង ។

ឋានៈទី៣ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយបាននូវចេតោសមាធិ សម្រេចនូវគុណវិសេស ហើយក៏សម្គាល់ឃើញដោយខ្លួនឯងថា លោកមានទីបំផុតក្នុងទិសខាងលើ និងទិសខាងក្រោម ឯលោកមិនមានទីបំផុត ក្នុងទិសទទឹង (ទិសទាំង ៨) ។ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ទើបមានវាទៈថា លោកមានទីបំផុត និងមិនមានទីបំផុត ក៏បញ្ញត្តិថា លោកមានទីបំផុត និងមិនមែនទីបំផុត ។

ឋានៈទី៤ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយពោលថា លោកនេះមានទីបំផុត ក៏មិនមែន មិនមានទីបំផុតក៏មិនមែន ចំណែកពួកសមណព្រាហ្មណ៍មានវាទៈថា លោកមានទីបំផុត គឺមូលមួយជុំនេះ ជាពាក្យកុហក សមណព្រាហ្មណ៍

ណាពោលថា លោកនេះមិនមានទីបំផុត ក៏ជាពាក្យភូតដូចគ្នា។ ចំពោះសមណព្រាហ្មណ៍ណាពោលថា លោកនេះទាំងមានទីបំផុត ទាំងមិនមានទីបំផុត សូម្បីទាំងនោះក៏ជាពាក្យកុហកទាំងអស់ ដូច្នោះ លោកនេះមានទីបំផុតក៏មិនមែន មិនមានទីបំផុត ក៏មិនមែន ។ ព្រោះហេតុនោះហើយ ទើបមានវាទៈថា លោក មានទីបំផុត និងមិនមានទីបំផុត ក៏បញ្ញត្តិថា លោកមានទីបំផុត និងមិនមានទីបំផុតនេះឯង ។

អមរាវិក្ខេបិកទិដ្ឋិ ៤

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ យល់ឃើញថា កាលបើមានគេសួរបញ្ហាអ្វីមួយ រមែងពោលនូវការបោះវាចា បោះសំដី មិនឱ្យស្លាប់ពាក្យ ឬស្លាប់ខ្លួនដោយវត្ថុ ៤ ប្រការ ។

ឋានៈទី១ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ មិនដឹងប្រាកដតាមសេចក្តីពិតថា នេះជាកុសល នេះជាអកុសល ។ កាលបើមិនដឹងដូច្នេះហើយ ក៏មិនហ៊ានព្យាករណ៍នូវបញ្ហានោះ ព្រោះជាពាក្យភូតកុហក និងនាំឱ្យមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយស្តាយក្រោយ ធ្វើអន្តរាយដល់ខ្លួនឯង ។

ព្រោះអាស្រ័យហេតុនោះហើយ ទើបពោលវាចាមិនឱ្យស្លាប់ខ្លួនថា ការយល់ឃើញរបស់យើងថា យ៉ាងនេះក៏មិនមែន យ៉ាងនោះក៏មិនមែន យ៉ាងដទៃក៏មិនមែន មិនមែនក៏មិនមែន មិនមែនមិនមែនក៏មិនមែន ជាការពោលពាក្យ បោះវាចា បោះសំដីមិនឱ្យស្លាប់ខ្លួន ឬស្លាប់ពាក្យ ។

ឋានៈទី២ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយក្នុងលោកនេះ មិនដឹងប្រាកដតាមសេចក្ដីពិតថា នេះជាកុសល នេះជាអកុសល ។ កាលបើមានគេសួរយ៉ាងដូច្នោះហើយដែលខ្លួនមិនចេះមិនដឹងក៏មិនហ៊ានអះអាង ព្រោះខ្លាចការពេញចិត្ត ជាប់ចិត្ត ការទាស់ចិត្ត ឬការប្រមូលចិត្ត ជាឧបាទានដល់ខ្លួននាំឱ្យមានសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយចិត្ត ដែលជាហេតុធ្វើអន្តរាយដល់ខ្លួន ។ អាស្រ័យហេតុនោះហើយទើបពោលពាក្យបោះវាចា បោះសំដីមិនឱ្យស្លាប់ពាក្យ ឬស្លាប់ខ្លួន ក៏ពោលបន្ទប់ដល់ការយល់ឃើញរបស់យើងថា យ៉ាងនេះក៏មិនមែន យ៉ាងនោះ ក៏មិនមែន យ៉ាងដទៃក៏មិនមែន មិនមែន ក៏មិនមែនមិនមែន មិនមែន ក៏មិនមែនយ៉ាងដូច្នោះ ។

ឋានៈទី៣ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះក្នុងលោក មិនចេះមិនដឹង តាមសេចក្ដីពិតថា នេះជាកុសល

នេះជាអកុសល ។ កាលបើមានគេសួរបញ្ហាក្នុងរឿងនេះ ក៏មិនហ៊ានព្យាករយ៉ាងណា។ ព្រោះខ្លាចក្រែងមានសមណព្រាហ្មណ៍ជាបណ្ឌិតមានបញ្ញាល្អិត ជំនាញខាងវាទៈ ដឹងច្បាស់នូវវាទៈនោះ អាចទម្លាយនូវទិដ្ឋិរបស់អ្នកដទៃបាន និងសេចក្តីក្តៅក្រហាយចិត្តកើតជាឧបាទាន ព្រោះការមិនចេះមិនដឹងនោះ អាចនាំឱ្យអន្តរាយដល់ខ្លួនឯង ដូច្នោះក៏ពោលពាក្យបោះវាចា បោះសំដីមិនឱ្យស្លាប់ខ្លួន ឬ ស្លាប់ពាក្យ ដោយពោលបន្លែបន្លប់ថា ការយល់ឃើញរបស់យើងយ៉ាងនេះក៏មិនមែន យ៉ាងនោះក៏មិនមែន យ៉ាងដទៃក៏មិនមែន មិនមែន ក៏មិនមែន មិនមែនមិនមែនក៏មិនមែនដែរ ។

ឋានៈទី៤ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅ ល្ងិល្ងើ ពេលមានគេសួរបញ្ហាក្នុងរឿងអ្វីមួយ រមែងពោលពាក្យបោះសំដី បោះវាចាមិនឱ្យស្លាប់ខ្លួន ឬស្លាប់ពាក្យថា ដូចជាគេសួរថា លោកដទៃមានឬ? ប្រសិនបើយើងមានការយល់ឃើញថា លោកដទៃមានយើងក៏នឹងព្យាករថា លោកដទៃមានមែន តែការយល់ឃើញរបស់យើងថា យ៉ាងនេះក៏មិនមែន យ៉ាងនោះក៏មិនមែនយ៉ាងដទៃក៏មិនមែន មិនមែនក៏មិនមែន មិនមែនមិនមែនក៏មិនមែនដែរ ។ ប្រសិនបើមានគេសួរថា លោកដទៃ

មិនមានឬ? គប្បីឆ្លើយថា លោកដទៃមានផង មិនមានផង លោកខាងមុខ មានខ្លះមិនមានខ្លះ, មានក៏មិនមែន មិនមានក៏មិនមែនដែរ ។ សត្វជាឧបបាតិកៈ ផលវិបាករបស់កម្មទាំងល្អទាំងអាក្រក់ ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ សត្វមានឬ? ការយល់ឃើញរបស់យើងទាំងអស់នេះថា មានក៏មិនមែន មិនមានក៏មិនមែន មិនមែនក៏មិនមែន មិនមែនមិនមែនក៏មិនមែនទាំងអស់ ។

ទិដ្ឋិយល់ខុសធ្វើបាបអ្នកល្ងង់ រាប់កប្បលិចលង់ក្នុងទុគ្គតិសួគ៌
ថាមានតែគេជាអ្នកដើរតួ យកគាប់យកគួរលោកម្ចាស់តណ្ហា ។
បើពោលវាចាមិនស្មោះត្រឹមត្រូវ ពុំស្គាល់វាក់ជ្រៅបញ្ឆោតដោះសារ
គេសួរពីគុណឆ្លើយថាទៅផ្សារ គ្មានប្រាប់នរណាឱ្យបានច្បាស់លាស់ ។
ងងិតអាប់អួនៅក្នុងអន្លង់ អវិជ្ជាពុះពួងពុំដឹងអ្វីសោះ
នឹកឃើញតែរឿងមានទ្រព្យរបស់ អត់បានរំដោះខ្លួនចេញចាកភព ។
កើតស្លាប់កើតស្លាប់វិលក្នុងសង្សារ ពុំមាននរណាមកជួយរម្ងាប់
ឱ្យក្លាយជាអ្នកចេះប៉ិនប្រសប់ ដឹងធម៌គ្រប់ដប់សម្មាទិដ្ឋិ ។

អធិច្ចសមុប្បន្នទិដ្ឋិ ២

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ មានការយល់ឃើញថា អត្តានិងលោកកើតឡើងដោយឥតហេតុ បញ្ញត្តិអត្តានិងលោកកើតឡើងឥតហេតុដោយវត្ថុ ២ ប្រការ ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនោះ ។

ឋានៈទី១ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានពួកទេវតាឈ្មោះអសញ្ញីសត្វ គឺសត្វមិនមានសញ្ញា ។ កាលបើមានសញ្ញាហើយ ក៏ច្យុតចាកពួកទេវតានោះ ទើបបុគ្គលនោះពោលថា ខ្លួន និងលោកកើត ឡើងដោយឥតហេតុ ព្រោះអាត្មាអញកាលពីមុនមិនបានកើតទេ កើតតែក្នុងកាលឥឡូវនេះ តទៅមុខទៀតក៏មិនបានកើតដែរ ដោយបានបង្អោនចិត្ត ទៅរកការស្ងប់រម្ងាប់ចិត្តហើយ ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនោះ ដែលបានប្រារព្ធហើយ មានការយល់ឃើញថា អត្តានិងលោកកើតឡើងដោយឥតហេតុ រមែងបញ្ញត្តិអត្តា និងលោកកើតឡើង ដោយឥតហេតុ ។

ឋានៈទី២ : មានសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ច្រើនជាអ្នកមានសេចក្ដីត្រិះរិះពិចារណាជាប្រក្រតីថា ខ្លួនបានស្រាវជ្រាវស្ទាបស្ទង់ដោយបញ្ញារបស់ខ្លួនយ៉ាងនេះថា ការយល់ឃើញនូវខ្លួន និង

លោកកើតឡើងដោយឥតហេតុ ព្រោះដូច្នោះទើបបញ្ញត្តិអត្តា និងលោកកើតឡើងដោយឥតហេតុ ។

ខ/~អបរន្តកប្បិកទិដ្ឋិ ៤៤

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយបាន កំណត់នូវខន្ធជាចំណែកខាងអនាគត និងមានការយល់ឃើញនូវ ខន្ធទាំងនោះ ដោយពោលពាក្យសម្តែងវាទៈច្រើនប្រការបាន កំណត់យកវត្ថុ ៤៤ យ៉ាងដែលជា **ទិដ្ឋិ** របស់ខ្លួន ដូចតទៅនេះ ។

ឧទ្ធមាឃតនទិដ្ឋិ ជាសញ្ញីវាទ ១៦

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ប្រកាន់នូវខ្លួនថា មានសញ្ញា ក្រោយពីសេចក្តីស្លាប់ រមែង បញ្ញត្តិនូវអត្តានោះ មានសញ្ញាដោយវត្ថុ ១៦ យ៉ាង ដូចតទៅ :

១- អត្តា ដែលមានរូប ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញា

២- អត្តា មិនមានរូប ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញា

៣- អត្តាទាំងមានរូបទាំងមិនមានរូប ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញា

៤- អត្តា ទាំងមានរូបក៏មិនមែន ទាំងមិនមានរូប

ក៏មិនមែន ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញា

៥- អត្តា មានទីបំផុត ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញា

៦- អត្តាមិនមានទីបំផុត ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញា

៧- អត្តា ទាំងមានទីបំផុត ទាំងមិនមានទីបំផុត ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញា

៨- អត្តា ទាំងមានទីបំផុតក៏មិនមែន ទាំងមិនមានបំផុតក៏មិនមែន ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញា

៩- អត្តាមានសញ្ញាដូចគ្នា ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញា

១០- អត្តាមានសញ្ញាផ្សេងគ្នា ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញា

១១- អត្តាមានសញ្ញាតិច ឋិតនៅជានិច្ច មានសញ្ញា

១២- អត្តាមានសញ្ញារកប្រមាណមិនបាន ឋិននៅជានិច្ច មាន សញ្ញា

១៣- អត្តាមានសុខដូចគ្នា ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញា

១៤- អត្តាមានទុក្ខដូចគ្នា ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញា

១៥- អត្តាមានទាំងសុខទាំងទុក្ខ ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញា

១៦- អត្តាមានទុក្ខក៏មិនមែន សុខក៏មិនមែន ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញា ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ពួកណាមួយ មានវាទៈថា ខាងមុខពីសេចក្ដីស្លាប់ទៅអត្តាមានសញ្ញា រមែងបញ្ញត្តិដោយវត្ថុ ១៦ យ៉ាងនេះប៉ុណ្ណោះ ឬដោយយ៉ាងណាមួយក្នុង ១៦ យ៉ាង ក្រៅពីនេះមិនមាន ។

ឧច្ឆេទវាទនិទ្ទិដ្ឋិ ជាអសញ្ញីវាទ ៨

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយមានវាទៈថា ក្រោយអំពីសេចក្ដីស្លាប់ទៅ អត្តាមិនមានសញ្ញា រមែងបញ្ញត្តិដោយវត្ថុ ៨ យ៉ាង ។

១- អត្តាមានរូប ឋិតនៅជានិច្ច មិនមាន សញ្ញា

២- អត្តាមិនមានរូប ឋិតនៅជានិច្ច មិនមាន សញ្ញា

៣- អត្តាទាំងមានរូប ទាំងមិនមានរូប ឋិតនៅជានិច្ច មិនមានសញ្ញា

៤- អត្តាទាំងមានរូបក៏មិនមែន ទាំងមិនមានរូបក៏មិនមែន ឋិតនៅជានិច្ច មិនមាន សញ្ញា

៥- អត្តាមានទីបំផុត ឋិតនៅជានិច្ច មិនមាន សញ្ញា

៦- អត្តាដែលមិនមានទីបំផុត ឋិតនៅជានិច្ច មិនមាន សញ្ញា

៧- អត្តាទាំងមានទីបំផុត ទាំងមិនមានទីបំផុត ឋិតនៅជានិច្ច មិនមាន សញ្ញា

៨- អត្តាទាំងមានទីបំផុតក៏មិនមែន ទាំងមិនមានទីបំផុតក៏មិនមែន ឋិតនៅជានិច្ច មិនមាន សញ្ញា ។

សមណព្រាហ្មណ៍ពួកនោះ រមែងបញ្ញត្តិនូវអត្តាមិនមានសញ្ញា ក្រោយអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅដោយវត្ថុ ៨ យ៉ាងនេះ នូវវត្ថុណាមួយក្នុង ៨ យ៉ាងនេះ ដទៃក្រៅពីនេះមិនមានឡើយ ។

ឧទ្ធមាឃតនទិដ្ឋិ ជានេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទ ៨

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសមណៈព្រាហ្មណ៍ពួកមួយមានវាទៈថា អត្តាមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន ក្រោយអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងបញ្ញត្តិនូវអត្តាទាំងនោះ ដោយវត្ថុ ៨ យ៉ាង ។

១- អត្តាមានរូប ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញាក៏មិនមែន មិនមាន សញ្ញាក៏មិនមែន

២- អត្តាមិនមានរូប ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញាក៏មិនមែន មិនមាន សញ្ញាក៏មិនមែន

៣- អត្តាទាំងមានរូប ទាំងមិនមានរូប ឋិតនៅជានិច្ច មានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមាន សញ្ញាក៏មិនមែន ។

៤- អត្តាទាំងមានរូបក៏មិនមែន ទាំងមិនមានរូបក៏មិនមែន ឋិតនៅជានិច្ច មានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមាន សញ្ញាក៏មិនមែន

៥- អត្តាមានទីបំផុត ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញាក៏មិនមែន មិនមាន សញ្ញាក៏មិនមែន

៦- អត្តាមិនមានទីបំផុត ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញាក៏មិនមែន មិនមាន សញ្ញាក៏មិនមែន

៧- អត្តាទាំងមានទីបំផុត ទាំងមិនមានទីបំផុត ឋិតនៅជានិច្ច មានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមាន សញ្ញាក៏មិនមែន

៨- អត្តាទាំងមានទីបំផុតក៏មិនមែន ទាំងមិនមានទីបំផុតក៏មិនមែន ឋិតនៅជានិច្ច មាន សញ្ញាក៏ មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ រមែងបញ្ញត្តិថា ក្រោយពីស្លាប់ទៅអត្តាមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមាន

សញ្ញាក៏មិនមែន ដោយវត្ថុ ៨ យ៉ាង ឬដោយយ៉ាងដទៃណាមួយប៉ុណ្ណោះឯង ។

ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ៧

មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ មានវាទៈថា ដាច់សូន្យ រមែងបញ្ញត្តិនូវសេចក្ដីដាច់សូន្យ សេចក្ដីវិនាស សេចក្ដីមិនមានសត្វកើតទៀតដោយវត្ថុ ៧ យ៉ាង ។

ឋានៈទី១ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ខ្លះក្នុងលោកនេះ មានវាទៈយ៉ាងនេះ មានទិដ្ឋិយ៉ាងនេះថា លោកអ្នកដ៏ចម្រើន អត្តានេះមានរូប សម្រេចដោយមហាភូតរូប ៤ មានមាតាបិតា ជាអ្នកបង្កើត កាលណាកាយបែកធ្លាយ រមែងដាច់សូន្យវិនាសអស់មិនមាន ។ ដូច្នោះក្រោយពីសេចក្ដីស្លាប់ទៅ អត្តានេះដាច់សូន្យពិតប្រាកដ ទើបបញ្ញត្តិ នូវការដាច់សូន្យ នូវការវិនាសមិនកើតទៀត នៃសត្វដោយប្រការដូច្នេះ ។

ឋានៈទី២ : សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ពោលនឹងសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ពួកនោះយ៉ាងនេះថា លោកដ៏ចម្រើន អត្តាដែលលោកពោលនោះមានពិត ខ្ញុំម្ចាស់មិនបានពោលថា មិនមាន

តែអត្តានេះ មិនបានដាច់សូន្យយ៉ាងដាច់ខាត ដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ព្រោះនៅមានអត្តាយ៉ាងដទៃជាទិព្វ មានរូបជាកាមាវចរ បរិភោគកវឡិង្ការាហារ ដែលលោកពុំបានដឹង ពុំបានឃើញ តែខ្ញុំម្ចាស់ឃើញនៅពេលកាយបែកធ្លាយ អត្តានេះឯងរមែងដាច់សូន្យ រមែងវិនាស រមែងមិនមាន ដូច្នោះក្រោយពីស្លាប់ទៅ អត្តានេះ ទើបដាច់សូន្យយ៉ាងដាច់ខាត ។ សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយនេះ រមែងបញ្ញត្តិនូវការដាច់សូន្យ នូវការវិនាស នូវការមិនមានសត្វកើតទៀត ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ឋានៈទី៣ : មានសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ពោលនិងសមណព្រាហ្មណ៍ ពួកនោះយ៉ាងនេះថា លោកដ៏ចម្រើន អត្តាដែលលោកពោលនោះ មានពិតប្រាកដ ខ្ញុំម្ចាស់មិនបានពោលថាមិនមាន តែអត្តានេះមិនបានដាច់សូន្យទេ ព្រោះមានអត្តាដែលជាទិព្វ មានរូបសម្រេចដោយចិត្ត មានអវយវៈធំតូចគ្រប់គ្រាន់មានឥន្ទ្រិយមិនខ្វះខាត ដែលលោកមិនដែលបានដឹងបានឃើញព្រោះខ្ញុំម្ចាស់ដឹង ខ្ញុំម្ចាស់ឃើញអត្តានោះ នៅពេលកាយបែកធ្លាយ អត្តានេះរមែងដាច់សូន្យ រមែងវិនាស និងមិនមាន ។ ដូច្នោះ ក្រោយពីស្លាប់ អត្តាទើបដាច់សូន្យយ៉ាងដាច់ខាត ហើយ

សមណៈព្រាហ្មណ៍ពួកនោះក៏បញ្ញត្តិ នូវការដាច់សូន្យ ការវិនាស ការមិនមានសត្វកើតទៀត ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ឋានៈទី៤ : សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ពោលនឹងសមណព្រាហ្មណ៍ពួកនោះយ៉ាងនេះថា លោកដ៏ចម្រើន អត្តាដែលលោកពោលនោះមានពិត ខ្ញុំម្ចាស់មិនបានពោលថា មិនមាន តែអត្តានេះ មិនបានដាច់សូន្យដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណេះ ដោយនៅមានអត្តាយ៉ាងដទៃថ្នាក់អាកាសានញ្ចាយតនភព មានអារម្មណ៍ថា អាកាសមិនមានបំផុត ព្រោះកន្លងនូវរូបសញ្ញា ព្រោះរំលត់បដិឃសញ្ញា ព្រោះមិនដាក់ចិត្តនូវនានត្តសញ្ញា ដោយប្រការទាំងពួង ដែលលោកមិនដែលដឹង មិនដែលឃើញ តែខ្ញុំម្ចាស់ដឹងឃើញអត្តានោះ ។ នៅពេលកាយបែកធ្លាយ អត្តានោះរមែងដាច់សូន្យ វិនាស និងមិនមានការកើត ។ ដូច្នោះក្រោយពីការបែកធ្លាយទៅអត្តាទើបដាច់សូន្យ ពិតប្រាកដ ព្រោះហេតុនោះក៏បញ្ញត្តិ ការដាច់សូន្យ ការវិនាស មិនមានសត្វកើតទៀត ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឋានៈទី៥ : សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ពោលនឹងសមណព្រាហ្មណ៍ពួកនោះយ៉ាងនេះថា លោកដ៏ចម្រើន អត្តានោះ មានពិត ខ្ញុំម្ចាស់មិនបានពោលថាមិនមាន តែអត្តានេះមិនបានដាច់

សូន្យទេ ព្រោះនៅមានអត្តាយ៉ាងដទៃ ថ្នាក់វិញ្ញាណញ្ចាយតនភព មានអារម្មណ៍ថា វិញ្ញាណរកទីបំផុតមិនមាន ព្រោះកន្លងអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន បានដោយប្រការទាំងពួង ដែលលោកពុំបានដឹងពុំបានឃើញ តែខ្ញុំម្ចាស់បានដឹង បានឃើញអត្តានោះ ។ នៅពេលកាយបែកធ្លាយ អត្តានោះ រមែងដាច់សូន្យ រមែងវិនាស រមែងមិនមានសត្វកើតទៀត ព្រោះដូច្នោះ ក្រោយពីស្លាប់ទៅ អត្តានោះដាច់សូន្យ ពិតប្រាកដ ។ ដោយហេតុនេះ ទើបបញ្ញត្តិការដាច់សូន្យ ការវិនាស ការមិនមានសត្វកើតទៀតដោយប្រការដូច្នេះ ។

ឋានៈទី៦ : សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ពោលនិងសមណព្រាហ្មណ៍ពួកនោះយ៉ាងនេះថា លោកដ៏ចម្រើន អត្តាដែលលោកពោលនោះមានពិត ខ្ញុំម្ចាស់មិនបានពោលថា មិនមានទេ តែអត្តានេះមិនបានដាច់សូន្យដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណោះឡើយ នៅមានអត្តាដទៃដែលចូលដល់ថ្នាក់អាកិញ្ចញ្ញាយតនភព មានអារម្មណ៍ថា មិនមានអ្វី ព្រោះកន្លងនូវិញ្ញាណញ្ចាយនជ្ឈានដោយប្រការទាំងពួង ដែលលោកមិនបានដឹងមិនបានឃើញ តែខ្ញុំម្ចាស់ឃើញអត្តានោះហើយ ។ ក្រោយពីកាយបែកធ្លាយអត្តានោះឯង រមែងដាច់សូន្យ រមែងវិនាស រមែងមិនមាន ព្រោះ

ហេតុនោះ ទើបបញ្ញត្តិនូវការដាច់សូន្យ ការវិនាស ការមិនមាន សត្វ ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។

ឋានៈទី៧ : សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ពោលនឹងសមណព្រាហ្មណ៍ពួកនោះថា លោកដ៏ចម្រើន អត្តាដែលលោកពោលនោះ មានពិត ខ្ញុំម្ចាស់មិនបានពោលថា មិនមានទេ តែអត្តានេះ មិនបានដាច់សូន្យដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណេះទេ ព្រោះនៅមានអត្តាដទៃ ដែលចូលដល់ថ្នាក់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព មានអារម្មណ៍ល្អិតយ៉ាងប្រណីត ព្រោះកន្លងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈានដោយប្រការទាំងពួង ដែលលោកមិនធ្លាប់ដឹង មិនធ្លាប់ឃើញ ចំណែកខ្ញុំម្ចាស់បានដឹង បានឃើញអត្តានោះ នៅពេលកាយបែកធ្លាយ អត្តានោះរមែងដាច់សូន្យ រមែងវិនាស រមែងមិនមាន ដូច្នោះ ក្រោយពីសេចក្ដីស្លាប់ទៅ អត្តាដាច់សូន្យ មិនកើតទៀតពិតប្រាកដ ដោយហេតុនោះ ទើបបញ្ញត្តិថា ដាច់សូន្យ ការវិនាស មិនមានសត្វកើតទៀត ដោយប្រការយ៉ាងនោះឯង ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ពួកណាមួយ មានវាទៈថា ដាច់សូន្យ រមែងបញ្ញត្តិ សេចក្ដីដាច់សូន្យ សេចក្ដីវិនាស ការមិនមានរបស់សត្វដែលប្រាកដ សមណព្រាហ្មណ៍

ពួកទាំងអស់នោះ រមែងបញ្ញត្តិដោយវត្ថុ ៧ យ៉ាង ប៉ុណ្ណោះ ឬដោយយ៉ាងដទៃណាមួយ ។

ទិដ្ឋធម្មនិព្វានទិដ្ឋិ ៥

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយមានវាទៈថា និព្វានបច្ចុប្បន្ន ក៏បញ្ញត្តិនិព្វាននោះថា ជាធម៌ក្រៃលែងរបស់សត្វ ដោយវត្ថុ ៥ យ៉ាង ។

ឋានៈទី១ : សមណព្រាហ្មណ៍ពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ មានវាទៈយ៉ាងនេះ មានទិដ្ឋិយ៉ាងនេះថា នែអ្នកដ៏ចម្រើន កាលណាបើខ្លួនបរិភោគឆ្អែតស្កប់ស្កល់ឱ្យគេបម្រើ ដោយកាមគុណទាំង ៥ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ទើបខ្លួននេះឈ្មោះថា ជាអត្តភាពដល់នូវព្រះនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ជាគុណជាតិយ៉ាងក្រៃលែង ទើបបញ្ញត្តិនូវព្រះនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

ឋានៈទី២ : សមណព្រាហ្មណ៍ដទៃក្រៅពីពួកនេះ មានវាទៈយ៉ាងនេះថា លោកដ៏ចម្រើន អត្តានោះមានពិត ខ្ញុំមិនបាននោលថា មិនមាន តែអត្តានេះមិនបានសម្រេចព្រះនិព្វានក្នុង

បច្ចុប្បន្នជាធម៌យ៉ាងក្រៃលែង ដោយហេតុត្រឹមប៉ុណ្ណេះ ព្រោះថា កាមទាំងឡាយមិនទៀងជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ជាហេតុនាំឱ្យកើតសេចក្តីសោករាំរៃ សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស ចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ។ ប្រសិនបើអត្តា ស្ងាត់ចាកកាម ស្ងាត់ចាក អកុសលធម៌ សម្រេចបឋមជ្ឈាន មានវិតក្កៈវិចារៈ មានបីតិ និងសុខកើតពីវិវេក ទើបចាក់ធ្លុះដល់នូវព្រះនិព្វានបច្ចុប្បន្ន ដែល ជាធម៌ប្រសើរយ៉ាងក្រៃលែង ហើយក៏បញ្ញត្តិថា និព្វានបច្ចុប្បន្ន ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ឋានៈទី៣ : សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ពោលនឹង សមណព្រាហ្មណ៍ ពួកនោះយ៉ាងនេះថា អត្តាដែលលោកពោល នោះមានពិត ខ្ញុំម្ចាស់មិនបានពោលថា មិនមានទេ តែអត្តានេះ មិនបានសម្រេចព្រះនិព្វានបច្ចុប្បន្ន ព្រោះហេតុត្រឹមបឋមជ្ឈាន ជាធម៌នៅគ្រោតគ្រាតនៅឡើយ ដោយមានវិតក្កៈវិចារៈ លុះត្រា បានដល់ទុតិយជ្ឈាន មានចិត្តផូរផង់ មានធម៌ឯក ដុះឡើង មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មានតែបីតិ និងសុខកើតពីសមាធិ ទើបខ្លួនបានដល់ព្រះនិព្វានបច្ចុប្បន្ន ជាគុណជាតិយ៉ាងក្រៃលែង ហើយក៏បញ្ញត្តិព្រះនិព្វានបច្ចុប្បន្នរបស់សត្វ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ឋានៈទី៤ : សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយពោលនិងសមណព្រាហ្មណ៍ពួកនោះយ៉ាងនេះថា លោកដ៏ចម្រើន អត្តាដែលលោកពោលនោះមានពិត ខ្ញុំម្ចាស់មិនបានពោលថាមិនមាន តែអត្តានេះ មិនបានដល់ព្រះនិព្វានបច្ចុប្បន្ន ថាជាគុណជាតិយ៉ាងក្រៃលែង ព្រោះហេតុថា ទុតិយជ្ឈាននោះលោកពោលថា នៅគ្រោតគ្រាតនៅឡើយ ដោយមានបីតិជាហេតុធ្វើឱ្យចិត្តរីករាយ លុះត្រាតែ អត្តាមានឧបេក្ខា មានសតិសម្បជញ្ញៈ សោយសុខក្នុងនាមកាយ ដោយបីតិអស់ទៅបានដល់តតិយជ្ឈាន ដែលព្រះអរិយៈទាំងឡាយសរសើរថា អ្នកបានឈាននេះជាអ្នកបាននូវឧបេក្ខា មានសតិ សោយសុខ ដូច្នេះទើបខ្លួនសម្រេចព្រះនិព្វានបច្ចុប្បន្នហើយ ក៏បញ្ញត្តិនូវព្រះនិព្វានបច្ចុប្បន្នថាជាគុណជាតិយ៉ាងក្រៃលែង ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

ឋានៈទី៥ : សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ពោលនឹងពួកសមណព្រាហ្មណ៍យ៉ាងនេះថា លោកដ៏ចម្រើន អត្តាដែលលោកពោលនោះមានពិត ខ្ញុំម្ចាស់មិនបានពោលថាមិនមានឡើយ តែអត្តានេះមិនបានសម្រេចដល់ព្រះនិព្វានបច្ចុប្បន្ន ព្រោះហេតុថា តតិយជ្ឈាននោះជាធម៌នៅគ្រោតគ្រាត ដោយចិត្តមិនទាន់ចូលដល់សុខ លុះត្រាអត្តានោះសម្រេចដល់ចតុត្ថជ្ឈាន មិនមានទុក្ខ

មិនមានសុខ មានតែឧបេក្ខា ជាហេតុឱ្យសតិបរិសុទ្ធ ព្រោះលះសុខ និងទុក្ខ ហើយរលត់សោមនស្សទោមនស្សទើបខ្លួនបានសម្រេចដល់ព្រះនិព្វានបច្ចុប្បន្ន ជាគុណជាតិយ៉ាងក្រៃលែង ហើយក៏បញ្ញត្តិព្រះនិព្វានបច្ចុប្បន្នដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

សេចក្តីបញ្ជាក់

(សម្តែងដោយព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់)

ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់សម្តែងនូវទិដ្ឋិ ៦២ នេះ ដល់ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់នោះ ព្រោះប៉ះពាល់ត្រូវដោយអាយតនៈ ជាទីកើតនៃផស្សៈ ៦ យ៉ាង ដែលតណ្ហារបស់សត្វទាំងនោះកើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទានកើតមានព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភពកើតមានព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិកើតមានព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរា មរណៈ កើតមានព្រោះជាតិជាបច្ច័យ សេចក្តីសោកស្រណោះ សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីមិនស្រួលកាយ សេចក្តីតូចចិត្ត សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តកើតមានព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ។ ភិក្ខុដឹងច្បាស់នូវហេតុដែលនាំឱ្យកើតឡើង នូវសេចក្តីវិនាស សេចក្តីត្រេកអរ និងទោស ព្រមទាំងឧបាយ ជាគ្រឿងរលាស់ចេញនូវអាយតនៈ ជាទីកើតនៃផស្សៈ

ទាំង ៦ តាមសេចក្តីពិតក្នុងកាលណា ភិក្ខុនោះរមែងដឹងច្បាស់នូវធម៌ដ៏លើសលុបជាងទិដ្ឋិទាំងឡាយទាំងពួងនេះ (ក្នុងកាលនោះឯង) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ជាអ្នកប្រកបដោយ បុព្វន្តកប្បទិដ្ឋិក្តី ប្រកបដោយអបរន្តកប្បទិដ្ឋិក្តី ប្រកបដោយបុព្វន្តាបរន្តកប្បទិដ្ឋិក្តី ជាអ្នកមានសេចក្តីយល់ឃើញរឿយៗ នូវខន្ធជាចំណែកខាងដើម និងខន្ធជាចំណែកខាងមុខ សម្តែងនូវចំណែកនៃសេចក្តីយល់ឃើញច្រើនប្រការ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងអស់នោះ ដែលវត្ថុ ៦២ នេះឯងគ្របសង្កត់ ធ្វើឱ្យដូចជានៅខាងក្នុងសំណាញ់នេះ កាលងើបឡើងក៏ងើបឡើង ក្នុងសំណាញ់នេះ ជាប់នៅក្នុងសំណាញ់នេះ ធ្វើឱ្យដូចជានៅខាងក្នុងសំណាញ់ គឺធម្មទេសនារបស់ព្រះតថាគត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នាយនេសាទមច្ឆជាតិក្តី កម្មកររបស់នាយនេសាទមច្ឆជាតិក្តី ដែលប៉ិនប្រសប់បង់សំណាញ់ មានក្រឡាដ៏ញឹក ទៅក្នុងអន្លង់ទឹកតូចនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ពួកសត្វតូចធំណាមួយ នៅក្នុងអន្លង់ទឹកនេះ ពួកសត្វទាំងនោះ អញធ្វើឱ្យនៅក្នុងសំណាញ់ អាស្រ័យនៅក្នុងសំណាញ់នេះ កាលងើបឡើងក៏ងើបឡើង (ក្នុងសំណាញ់នេះ) ។ សេចក្តីនេះមានឧបមាដូចម្តេចមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួក

សមណព្រាហ្មណ៍ណាមួយ ត្រូវទិដ្ឋិដែលមានវត្ថុ ៦២ នេះ គ្របសង្កត់ ធ្វើឱ្យដូចជានៅក្នុងសំណាញ់ គឺធម្មទេសនារបស់ព្រះតថាគត អាស្រ័យនៅក្នុងសំណាញ់នេះ កាលងើបឡើងក៏ងើបឡើងក្នុងសំណាញ់នេះ មានឧបមេយ្យដូច្នោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាយរបស់ព្រះតថាគត មានតណ្ហានាំទៅកាន់ភពថ្មីទៀតដាច់អស់ហើយ តែកាយឋិតនៅ (កាយរបស់ព្រះតថាគតនេះ) ឋិតនៅត្រឹមណា ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយក៏នឹងឃើញ កាយនោះត្រឹមនោះ លុះរំលាយខន្ធខាងមុខអំពីកិរិយាអស់ទៅនៃជីវិត ទើបពួកទេវតា និងមនុស្ស លែងឃើញកាយនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើចង្កោមផ្លែស្វាយ ដែលមានទងដាច់ហើយ ផ្លែស្វាយណាមួយដែលជាប់នៅក្នុងទង (ជាមួយគ្នា) ផ្លែស្វាយទាំងអស់នោះ រមែងដាច់ជ្រុះទៅតាមគ្នាដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលដែលព្រះតថាគត ត្រាស់សម្តែងយ៉ាងនេះហើយ ព្រះអានន្ទដ៏មានអាយុ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សេចក្តីនេះ ជាអស្ចារ្យ មិនធ្លាប់មានមកទេ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ធម្មបរិយាយនេះមានឈ្មោះដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលអានន្ទ ហេតុនោះអ្នកចូរចាំ

ទុកនូវធម្មបរិយាយនេះ ក្នុងព្រះសាសនានេះថា អត្ថជាលៈ (មានអត្ថដូចជាបណ្តាញ) ដូច្នោះក៏បាន ចូរចាំទុកនូវធម្មបរិយាយនោះថា ធម្មជាលៈ (មានធម៌ដូចបណ្តាញ) ដូច្នោះក៏បាន ចូរចាំទុកនូវធម្មបរិយាយនេះទៀតថា ទិដ្ឋិជាលៈ (មានទិដ្ឋិ ៦២ ដូចជាបណ្តាញ) ដូច្នោះក៏បានចូរចាំទុក នូវធម្មបរិយាយនេះចុងក្រោយថាសង្គាមវិជយៈ (មានជ័យជំនះក្នុងសង្គ្រាម) ដ៏ប្រសើរ ដូច្នោះក៏បាន ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សម្តែង ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះមាន ចិត្តត្រេកអរ រីករាយ ព្រមទាំងលោកធាតុទាំងមួយម៉ឺន កក្រើកញាប់ញ័រ ។

ហេតុដែលនាំឱ្យកើតទិដ្ឋិ

ដំណើរទិដ្ឋិ មិនសូវត្រូវការឱ្យគេនិយាយពីកំហុសរបស់ខ្លួន ។ នៅពេលអាយុមនុស្សថយចុះរបស់អន្តរកប្ប មកនៅត្រឹម ១000 ឆ្នាំ មានសម្តែងនៅក្នុងទីឃនិកាយ បាដិកវគ្គ ចក្កវត្តិសូត្រ បិដកលេខ ១៨/១៤១ មិច្ឆាទិដ្ឋិកើតច្រើនឡើងក្នុងពួកមនុស្ស ដែលជាហេតុនាំឱ្យមានការប្រព្រឹត្តខុសឆ្គងកាន់តែខ្លាំងឡើង ព្រោះអាស្រ័យពីកិលេសតណ្ហារបស់សត្វចម្រើនឡើង នូវអកុសលធម៌ផ្សេងៗ បានដល់អកុសលកម្មបថ ១០ ជាសំខាន់

គឺ អភិជ្ឈា និងព្យាបាទ ជាបទដ្ឋាន សំដៅទៅលើតួចេតនាសីល មុនគេ ។ តាមប្រក្រតី ក្នុងសង្គមមនុស្សត្រូវមានសីលធម៌ សម្រាប់ជួយទូន្មានអប់រំចិត្ត គ្រប់គ្រងចិត្ត ទើបមានសេចក្តីសុខ **ចិត្តំ ទន្តំ សុខាវហំ ចិត្តំ គុត្តំ សុខាវហំ** ។ កាលបើខ្វះការអប់រំ ទូន្មានចិត្ត គ្រប់គ្រងចិត្តឱ្យបានល្អ ការរស់នៅក្នុងសង្គមក៏ពុំ សូវមានសេចក្តីសុខល្អ ព្រោះមនុស្សយើង គេសំដៅយកចិត្តគំនិត មិនមែនសំខាន់ លើរូបរាងកាយទេ ។ ធម្មជាតិចិត្តដោយ អត្ថថាគិត ដោយអត្ថថា វិចិត្រនូវអារម្មណ៍ ដោយអត្ថថា សន្សំសន្តាន ដោយជវនវិថី ។ កាលបើចិត្តមិននៅស្ងៀម ត្រាច់ចុះត្រាច់ឡើង គ្រប់ច្រកល្ហក គ្មានព្រំដែនច្បាស់លាស់ នាំឱ្យមនុស្សយើងម្នាក់ៗ ពុំសូវបាន ស្រណុកសុខស្រួលដែរ ។ ការអប់រំចិត្ត ការទូន្មានចិត្ត គឺតម្រង់ចិត្តឱ្យឋិតនៅក្នុងអំពើល្អ មិនមែនអប់រំចិត្ត ឱ្យដើរទៅរកផ្លូវអាក្រក់ យ៉ាងណាការ គ្រប់គ្រងចិត្តក៏យ៉ាងដូច្នោះដែរ ព្រោះចិត្តខូចវាមាននៅក្នុង ខ្លួនយើង ដែលជាតួទិដ្ឋិចេតសិក សម្រាប់តាក់តែងចិត្តឱ្យដើរ ទៅរកផ្លូវខុស អាស្រ័យពីអារម្មណ៍ផ្សេងៗនៅជុំវិញខ្លួន ដែល ចិត្តធ្វើឱ្យវិចិត្រនូវអារម្មណ៍ទាំងនោះតាមសំគួរ របស់សង្គម បរិយាកាសខាងក្រៅគ្របដណ្តប់ពេញលោក នូវការយល់ខុស

ធ្វើឱ្យមនុស្សយើងសន្សំការខុសនោះកាន់តែច្រើនឡើងៗ ជ្រាបចូលទៅក្នុងចិត្តរបស់មនុស្សគ្រប់ៗគ្នា រឿយៗ លើកលែងតែអ្នកមានបុណ្យបារមី សន្សំទុកច្រើន ទើបអាចយកជ័យជម្នះលើតណ្ហាទិដ្ឋិ មានះបាន អាស្រ័យពី កត្តាសំខាន់ច្រើនយ៉ាងដូចពោលមកនេះ ។ ដូច្នោះ បានជា នៅក្នុងអដ្ឋកថាមជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសក បិដកលេខ ២១/៥២ ទ្រង់សម្តែងប្រាប់ពីហេតុនៃទិដ្ឋិ ៨ ប្រការថា :

១- ខន្ធ	ជាហេតុនៃទិដ្ឋិ
២- អវិជ្ជា	ជាហេតុនៃទិដ្ឋិ
៣- ផស្សៈ	ជាហេតុនៃទិដ្ឋិ
៤- សញ្ញា	ជាហេតុនៃទិដ្ឋិ
៥- វិតក្កៈ	ជាហេតុនៃទិដ្ឋិ
៦- អយោនិសោមនសិការៈ	ជាហេតុនៃទិដ្ឋិ
៧- បាបមិត្ត	ជាហេតុនៃទិដ្ឋិ
៨- បរតោឃោសៈ	ជាហេតុនៃទិដ្ឋិ

សេចក្ដីពិស្ដារ

ពាក្យថា **ខន្ធ** សំដៅយកខន្ធ ៥ ដែលបញ្ញត្តិថា មានសត្វ បុគ្គលស្រីប្រុសគេយើង ព្រោះមនុស្សយើងច្រើនពុំសូវមាន សតិសម្បជញ្ញៈកំណត់ដឹងនូវបញ្ចក្ខន្ធ តាមសេចក្ដីពិតដូច ព្រះអរិយបុគ្គល ។ កាលបើក្រលេកឃើញអ្វីៗ ច្រើនតែសម្គាល់ ថា មានសត្វ បុគ្គលទ្រព្យសម្បត្តិ មាស ប្រាក់ ឬតាមការឮ សំឡេង តាមការ ដឹងក្លិន តាមការដឹងរស តាមការដឹងផោដ្ឋព្វៈ និងតាមការដឹងធម្មៈ ក៏សុទ្ធតែយើងគេទាំងអស់ ធ្វើឱ្យជាប់ចិត្ត ប្រកាន់យកនូវអារម្មណ៍នោះថា ជារបស់ខ្លួន (ទិដ្ឋិ) ដូច្នោះ ខន្ធជាហេតុ ខន្ធជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថា តាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ ។

ពាក្យថា **អវិជ្ជា** ជា ឈ្មោះនៃការមិនដឹងទុក្ខ ទុក្ខេអញ្ញាណំ មិនដឹងហេតុនៃសេចក្ដីទុក្ខ ទុក្ខសមុទយេអញ្ញាណំ មិនដឹងការរំលត់ទុក្ខ ទុក្ខនិរោធេអញ្ញាណំ មិនដឹងផ្លូវទៅ កាន់ទីរំលត់ទុក្ខ ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាអញ្ញាណំ របស់ អរិយសច្ចៈទាំង ៤ និងជាប្រធាននៃអកុសលធម៌ទាំងឡាយ មាន តណ្ហា ទិដ្ឋិមានះ ជាដើម ព្រមទាំងជាធម៌តាក់តែងនូវអភិសង្ខារ

ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ដូច្នោះអវិជ្ជាជាហេតុ អវិជ្ជាជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថា តាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ ។

ពាក្យថា **ផស្សៈ** ជាពួកសព្វចិត្តសាធារណចេតសិក ៧ នៅក្នុងអញ្ញសមានាចេតសិក ១៣ ជាចេតសិកសម្រាប់តាក់តែងចិត្តឱ្យល្អ ឬអាក្រក់ទៅតាមចិត្តកើតឡើងនោះឯង ។ **ផស្សៈ** ជាទីប្រជុំនៃធម៌ ៣ ព្រោះអាស្រ័យចិត្ត និងធម៌ទើបមនោវិញ្ញាណកើតឡើង ប្រៀបដូចជា មុមចង្ក្រានមានបី បើខ្វះ ធម៌ណាមួយ ឬលើសពីនេះ មិនហៅថា ផស្សៈ ដូចវេទនាសោយអារម្មណ៍ ជាទុក្ខ ឬជាសុខ ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ. តណ្ហាឧបាទាន ព្រោះមានវេទនាជាបច្ច័យ ដូច្នោះ ផស្សៈ ជាហេតុ ផស្សៈ ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថា តាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ ។

ពាក្យថា **សញ្ញា** : ជាចេតសិក កើតនៅក្នុងពួកសព្វចិត្តសាធារណចេតសិក ៧ មានកិច្ចសម្រាប់សម្គាល់ ឬចំណាំនូវអារម្មណ៍ គឺ កំណត់ដឹងអាការគ្រឿងសម្គាល់នូវលក្ខណៈផ្សេងៗ ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យចាំអារម្មណ៍បាន ដូច្នោះសញ្ញាជាហេតុ សញ្ញាជា

បច្ច័យ ដោយអត្ថថា តាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ ។

ពាក្យថា **វិតក្កៈ** ជាពួកចេតសិកនៅក្នុងបកិណ្ណកចេតសិក ៦ មានតួនាទីសម្រាប់ត្រិះរិះនូវអារម្មណ៍ផ្សេងៗ ទុកជាជំនួយដល់ទិដ្ឋិនោះៗ និងជាការត្រាច់ទៅរបស់សត្វទាំងឡាយ ដូច្នោះ វិតក្កៈជាហេតុ វិតក្កៈជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថា តាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ ។ នៅក្នុងខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេស សុត្តន្តបិដក ទុតិយភាគ លេខ ៦៨/១៦ ទ្រង់សម្តែងពីសេចក្តីត្រិះរិះមាន ៩ យ៉ាង ។

១- **កាមវិតក្កោ** : សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងកាម

២- **ព្យាបាទវិតក្កោ** : សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងការធ្វើឱ្យវិនាស

៣- **វិហឹសាវិតក្កោ** : សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងការបៀតបៀន

៤- **ញាតិវិតក្កោ** : សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងញាតិ

៥- **ជនបទវិតក្កោ** : សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងជនបទ

៦- **អមរវិតក្កោ** : សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងការមិនស្លាប់

៧- **បរានុទ្ទយតាបដិសំយុត្តោវិតក្កោ** : សេចក្តីត្រិះរិះដោយភាពនៃការអាណិតដល់ជនដទៃ

៨- **លាភសក្ការសិលោកប្បដិសំយុត្តោវិតក្កោ** : សេចក្តីត្រិះរិះចំពោះលាភសក្ការៈ និងការសរសើរ

៩- **អនវញ្ញត្តិប្បដិសំយុត្តោវិតក្កោ** : សេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយការមិនចង់ឱ្យគេមើលងាយ ។ នេះជាសេចក្តីត្រិះរិះ ជាគ្រឿងត្រាច់ទៅរបស់សត្វទាំងឡាយមាន ៩ យ៉ាងដូច្នេះឯង ។

ពាក្យថា **អយោនិសោមនសិការៈ** ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយ មិនត្រូវទំនង (ខុះបញ្ហា) ជាជំនួយដល់ទិដ្ឋិដូចគ្នា ដូច្នោះអយោនិសោមនសិការៈជាហេតុ អយោនិសោមនសិការៈជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថា តាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ ។

ពាក្យថា **បាបមិត្ត** : សំដៅដល់មិត្តដែលចូលចិត្តសាងអំពើបាបផ្សេងៗសន្សំទុកក្នុងខ្លួន ដូច្នោះបាបមិត្តជាហេតុ បាបមិត្តជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថា តាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ ។

ពាក្យថា **បរតោឃោសៈ** ជាសំឡេងឃោសនារបស់បុគ្គលដទៃពីខាងក្រៅ ដូច្នោះបរតោឃោសៈ ជាហេតុ

បរតោឃោសៈ ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថថា តាំងឡើងព្រម ព្រោះអាស្រ័យនូវហេតុនៃទិដ្ឋិ ។

ការរួបរឹតគឺទិដ្ឋិមាន ១៨ យ៉ាង

នៅក្នុងខុទ្ទកនិកាយបដិសម្ភិទាមគ្គទុតិយភាគបិដកលេខ ៧០/១១ ទ្រង់សម្តែងថា :

១- ដំណើរ គឺ ទិដ្ឋិ	២-ការប្រកាន់ គឺ ទិដ្ឋិ
៣- ផ្លូវកន្តារៈ គឺ ទិដ្ឋិ	៤- ចម្រូង គឺ ទិដ្ឋិ
៥- ការវិបត្តិ គឺ ទិដ្ឋិ	៦- សំយោជនៈ គឺ ទិដ្ឋិ
៧- សរ គឺ ទិដ្ឋិ	៨- ការចង្អៀតចិត្ត គឺ ទិដ្ឋិ
៩- ការកង្វល់ គឺ ទិដ្ឋិ	១០- ចំណង គឺ ទិដ្ឋិ
១១- ជ្រោះ គឺ ទិដ្ឋិ	១២- អនុស័យ គឺ ទិដ្ឋិ
១៣- កម្តៅ គឺ ទិដ្ឋិ	១៤-ការក្រហល់ក្រហាយគឺ ទិដ្ឋិ
១៥- គ្រឿងចាក់ស្រេះ គឺ ទិដ្ឋិ	១៦-គ្រឿងប្រកាន់ គឺ ទិដ្ឋិ
១៧- ការប្រកាន់ស្អិត គឺ ទិដ្ឋិ	១៨- ការស្ទាបអង្អែល គឺ ទិដ្ឋិ

ទិដ្ឋិ ១៦ យ៉ាង

អស្សាទទិដ្ឋិ (សេចក្តីត្រេកអរ) ១, អត្តានុទិដ្ឋិ ១, មិច្ឆាទិដ្ឋិ ១, សក្កាយទិដ្ឋិ ១, សក្កាយវត្ថុកសស្សតទិដ្ឋិ ១,

សក្កាយវត្ថុកឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ១, អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ១, បុព្វន្តានុទិដ្ឋិ ១, អបរន្តានុទិដ្ឋិ ១, សញ្ញោជនិកទិដ្ឋិ ១, ទិដ្ឋិដែលជាប់ដោយមានះ ថា អញ ១, ទិដ្ឋិដែលជាប់ដោយមានះ ថា របស់អញ១, អត្តវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ១, លោកវាទប្បដិសំយុត្តទិដ្ឋិ១, ភវទិដ្ឋិ១, វិភវទិដ្ឋិ ១ ។

មិច្ឆាទិដ្ឋិរបស់គ្រូទាំង ៦

១- គ្រូឈ្មោះ **បូរណកស្សប** បានពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា ហេតុ ឬបច្ច័យ ដែលនាំឱ្យសត្វទាំងឡាយសៅហ្មង មិនមានឡើយ សត្វទាំងឡាយមិនមានហេតុ មិនមានបច្ច័យនាំឱ្យសៅហ្មងទេ ទាំងហេតុ ឬបច្ច័យ ដែលនាំឱ្យសត្វទាំងឡាយបរិសុទ្ធក៏មិនមាន សត្វទាំងឡាយមិនមានហេតុ មិនមានបច្ច័យ នាំឱ្យបរិសុទ្ធឡើយ (ស្រង់ចាកសំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវគ្គ បិដកលេខ ៣៣/១៦១) ។ ចំណែកក្នុងទីឃនិកាយសីលខន្ធវគ្គ, បិដកលេខ ១៤/១២៨ គ្រូបូរណកស្សប បានពោលថា អំពើដែលធ្វើជាបាបជាបុណ្យមិនមានផល ជាអកិរិយវាទ (ពោលឃាត់អំពើបុណ្យបាប) ។

២- គ្រូឈ្មោះ **មក្ខលិគោសាល** ពោលថា ហេតុប្បច្ច័យនាំឱ្យសៅហ្មង ដល់សត្វទាំងឡាយមិនមានទេ សត្វទាំងឡាយរមែងសៅហ្មងដោយឥតហេតុ ឥតបច្ច័យ ហេតុបច្ច័យនាំឱ្យបរិសុទ្ធដល់សត្វទាំងឡាយ មិនមានឡើយ សត្វទាំងឡាយរមែងបរិសុទ្ធ ដោយឥតហេតុ ឥតបច្ច័យ អំពើរបស់ខ្លួនក៏មិនមាន អំពើរបស់អ្នកដទៃក៏មិនមាន (ដកស្រង់ពីក្នុងព្រហ្មជាលសូត្រ ទីឃនិកាយ សីលខន្ធវគ្គ បិដកលេខ ១៤/១៣០) ។

៣- គ្រូឈ្មោះ **អជិតកេសកម្ពល** ពោលថា ទានដែលបុគ្គលឱ្យហើយ មិនមានផល១, ការបូជាធំ មិនមាន ផល១, ការបូជាតូច មិនមានផល ១, ផលនិងវិបាកនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើល្អ និងអាក្រក់មិនមានឡើយ ១ លោកនេះមិន មាន ១ លោកខាងមុខ មិនមាន ១ ការប្រតិបត្តិខុស ឬត្រូវ ក្នុងមាតា មិនមានផល (បុណ្យបាប) ១ ការប្រតិបត្តិខុស ឬត្រូវ ក្នុងបិតា មិនមានផល (បុណ្យបាប) ១ សត្វជាឧបបាតិកៈ កំណើត មិនមាន ១ សមណៈ និងព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលមានសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នា ប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ ព្រោះត្រាស់ដឹងដោយខ្លួនឯង ហើយសម្តែងនូវលោកនេះ និងលោកខាងមុខ ក៏មិនមានក្នុងលោកឡើយ ១ ។

៤- គ្រូឈ្មោះ **បកុធកច្ចាយនះ** ពោលថា កាយទាំង ៧ គឺ ពួកធាតុដី ១, ពួកធាតុទឹក ១, ពួកធាតុភ្លើង ១, ពួកធាតុខ្យល់ ១, សេចក្ដីសុខ ១, សេចក្ដីទុក្ខ ១, ជីវិត ១ កាយទាំងអស់នេះ គ្មាននរណាធ្វើកើត គ្មានវិធីធ្វើកើត គ្មាននរណានិម្មិត ដោយ ឫទ្ធិបាន គ្មាននរណាសាងកើត ជាសភាវៈអវា តាំងនៅ ដូចជា កំពូលភ្នំ ឋិតនៅមាំដូចសសរគោល មិនញាប់ញ័រ មិនប្រែប្រួល មិនបៀតបៀននូវគ្នានិងគ្នា មិនអាចធ្វើគ្នា និងគ្នាឱ្យបានសុខ ឬឱ្យបានទុក្ខ ឬទាំងសុខទាំងទុក្ខទេ ។

៥- គ្រូឈ្មោះ **និគន្ថនាដបុត្ត** ពោលថា និគ្រន្ថ បាន សង្រួមចែកជា ៤ ចំណែក ដូចតទៅនេះ ÷

❁ ឃាត់ហាមទឹកទាំងពួង ក្នុងអដ្ឋកថាប្រាប់ថា ឃាត់ ហាមទឹកត្រជាក់គ្រប់មុខ ដោយសម្គាល់ថា ក្នុងទឹកត្រជាក់មាន សត្វ មិនគួរប្រើប្រាស់ឡើយ ។

❁ ប្រកបដោយទឹកទាំងពួង គឺប្រកបដោយការរាំងផ្លូវ បាបទាំងពួង ក្នុងដីកាថា ប្រកបដោយការសង្រួមគ្រប់ប្រការ ។

❁ កម្ចាត់បាបដោយទឹកទាំងពួង ក្នុងអដ្ឋកថា គឺកម្ចាត់ បាបដោយការរាំងផ្លូវបាបទាំងពួង ។

❁ ព្រោះព្រាំដោយទឹកទាំងពួង ក្នុងដ្ឋកថា ព្រោះព្រាំដោយការរាំងផ្លូវបាបទាំងពួង (តាមន័យនៃអដ្ឋកថា និងដីកាត្រង់ពាក្យថា ទឹកជាឈ្មោះនៃការរារាំងផ្លូវបាប) ។ ការបានសង្រួមនូវចំណែក ៤ យ៉ាងនេះ និគ្រន្ថនេះ គេហៅថា អ្នកមានខ្លួនដល់នូវទីបំផុតផង មានខ្លួនសង្រួមហើយផង មានខ្លួននៅដោយល្អផង ។

៦- **គ្រូឈ្មោះសញ្ជយវេលដ្ឋបុត្ត** ពោលថា បើមានគេសួរថា លោកខាងមុខមានដែរឬ បើការយល់ឃើញរបស់យើងថា លោកខាងមុខមាន យើងគប្បីដោះស្រាយនូវហេតុនោះថា លោកខាងមុខមាន ឯការយល់ឃើញនោះ យ៉ាងនេះក៏មិនមែន យ៉ាងនោះក៏មិនមែន យ៉ាងដទៃក៏មិនមែន ថាមិនមែនក៏ទេ ថាមិនមែនទេ ក៏មិនមែនដែរ ។ សេចក្ដីយល់ឃើញថា លោកខាងមុខមិនមាន មានខ្លះមិនមានខ្លះ មានក៏មិនមែន មិនមានក៏មិនមែន ។ ពួកសត្វជាឧបបាតិកៈមាន មិនមាន មានខ្លះមិនមានខ្លះ មានក៏មិនមែន មិនមានក៏មិនមែន ។ ក្នុងអដ្ឋកថា បញ្ជាក់ថា :

❁ ពាក្យថា យ៉ាងនេះក៏មិនមែន ជាពាក្យឃាត់អាការៈសួរណា១ ដែលមិន មានទីកំណត់ ។

យ៉ាងរហ័សរកអ្វីប្រៀបពុំបាន ឯអនាគតមិនទាន់មកដល់ក៏ធ្វើកិច្ចដូចមុនៗទៀត មិនបានឋិតនៅដូចគ្នា កាលណាចាប់យកខន្ធណាមួយ ដោយសេចក្តីត្រេកអរ ខន្ធនោះមានចំណងចងក្រៀកចិត្តយើងទុក នៅក្នុងទ្រុងមច្ចុរាជ មានកិលេសជា គ្រឿងរួបរឹត មិនក្រៅពី តណ្ហា ទិដ្ឋិ មានះ ជាធម៌ប្រចាំលោកគ្របដណ្តប់លើសត្វលោក មិនរួចផុតពីលោកឱ្យតែមានការធ្វេសប្រហែស មួយរយៈពេលខ្លីបន្តិច ។ សត្វលោកចូលចិត្តសេពគប់នឹងសេចក្តីសប្បាយរីករាយដោយកាមារម្មណ៍ផ្សេងៗ ដូចជាមើលរបាំ កម្សាន្តពេលរាត្រីសមោសរ រាំច្រៀង ឬបរិភោគអាហារមានឱជារសឆ្ងាញ់ នៅក្នុងភោជនីយដ្ឋាន មានអ្នកកំដរឆ្វេងស្តាំនិងអ្នកចម្រៀងដ៏ពីរោះៗ ប្រកបទៅដោយរូបឆោមល្អស្អាតយ៉ាងស្រស់សង្ហា ហើយក៏នឹកគិតក្នុងចិត្តថា នេះជាស្ថានសួគ៌នាលោកិយក្នុងបច្ចុប្បន្នសម័យនេះទេឬ? ដែលជាសម័យចម្រើនជឿនលឿន ខាងផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រទំនើប សម្បូណ៌គ្រឿងសម្ភារៈប្រើប្រាស់ប្រណីតៗ ដូចជា រថយន្ត ទោចក្រយានយន្តផ្លូវថ្នល់ មានចាក់កៅស៊ូអុតរលោងស្រិល ងាយស្រួលក្នុងការធ្វើចរាចរ មានយន្តហោះទំនើប មានគ្រឿងសម្លៀកបំពាក់ល្អៗតាមម៉ូដសម័យដែលធ្វើឱ្យចិត្តរីករាយភ្លើនភ្លើនស្រើបស្រាល ដ៏

ក្រៃលែង ក្នុងការចាប់តោង នូវអារម្មណ៍នោះដោយទិដ្ឋិ តណ្ហា ដ៏មានពិសពុល ជាអាសិរ្ពិស ដោយទោសៈថ្នាំងថ្នាក់ក្នុងការ ស្រឡាញ់ស្អប់ ដោយមោហៈឆ្កួតវង្វេង ក្នុងរបស់ជាទីប្រាថ្នាគ្រប់ សព្វបែបយ៉ាង ហើយទីបំផុតត្រូវប្រមូលនូវសេចក្ដីទុក្ខ យកមក គរទុកឱ្យខ្លួនឯង បៀតបៀនខ្លួនឯងគ្រប់ពេល ព្រោះការមិនដឹង ដោយ មិនបានសិក្សានូវធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មានចតុរារិយសច្ចៈ ជាប្រភពនៃកុសលធម៌ទាំងឡាយ និងជានិយ្យានិកធម៌សម្រាប់ ផ្ទៀងផ្ទាត់ក្នុងជីវិតប្រចាំថ្ងៃ ថាតើសេចក្ដីក្រេកអរ ពេញចិត្ត នោះមានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីជាបច្ច័យដែលធ្វើឱ្យយើង ភ្លេចភ្លាំង ស្មារតីខ្លាំងម្ល៉េះ ។ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវតាមវិជ្ជា ព្រះពុទ្ធសាសនា ឃើញថា មកពី អវិជ្ជាធាតុមាន ទិដ្ឋិតណ្ហា ជាសត្រូវ នឹងខ្លួនឯង តែងអូសទាញជីវិត ឱ្យធ្លាក់ទៅក្នុងសេចក្ដីវិនាស ដែលជាគ្រឿង ផ្សំពិសេស សម្រាប់បោកបញ្ឆោតចិត្តយើង លួងលោមយើងឱ្យលុះ ក្នុងអំណាច កិលេសមារ រួចក៏ប្រព្រឹត្ត ធ្វើអំពើផ្សេងៗ មកលើ យើងតាមអំណាចខ្លួន ដោយពុំមាន នរណាម្នាក់ គឺ សត្វបុគ្គល មកបង្ខិតបង្ខំយើង ឱ្យប្រព្រឹត្តធ្វើនូវអ្វីនោះ ក្រៅពីខ្លួនឯងធ្វើ ទារុណកម្មខ្លួនឯង ។ ឧបមាដូច សត្វត្រីទៅស៊ីសន្ទូចដែលគេបិទ នុយនៅផ្លែសន្ទូច រួចក៏ជាប់ សន្ទូចមានខ្សែអូសបន្លាយ គឺទិដ្ឋិ

តណ្ហា ទីបំផុតត្រូវទទួលរងទុក្ខទោសខ្លួនឯង ព្រោះអំពើកម្មនោះជាហេតុ យ៉ាងណាសត្វលោកធ្វើនូវកម្មណា ដោយខ្លួនឯង ជាប់ចំណងដោយខ្លួនឯង មានសេចក្តីតក់ស្លុតភ័យខ្លាចព្រោះអាត្មាខ្លួនឯង យំសោកក្រៀមក្រំចិត្តក៏មកពីខ្លួនឯង ទាំងនេះជាវដ្តទុក្ខ ព្រោះតណ្ហា ទិដ្ឋិ មានះ ។ កាលបើនៅជា បុថុជ្ជនសម្បូណ៌ជាងគេពួកទិដ្ឋិ ព្រោះបបញ្ចធម៌ ជាធម៌ប្រចាំលោកគ្របដណ្តប់ពេញលោកចក្រវាល ឱ្យតែមានការកើតឡើង. គ្រឿងផ្សំធ្វើឱ្យសត្វលោក ជាប់ជំពាក់នាំយកមកជាមួយ ព្រោះយើងជាអ្នកសន្សំវិបាកទុក ដោយខ្លួនម្នាក់ឯង ក្នុងជវនវិថី ។ ទៅណាមកណា ទោះជិត ឬឆ្ងាយ ការជាប់ជំពាក់នាំយកតាមជាប់មិនរបេះឃ្លាត ព្រោះយើងបានកសាងគ្រឹះ មេទិដ្ឋិនេះ យ៉ាងរឹងមាំ មិនងាយនឹង មានអ្នកមកជួយដោះស្រាយបាន ដូចយ៉ាងគ្រូ មិច្ឆាទិដ្ឋិទាំង ៦ នាក់ ជាដើម មិនអាចនឹងជួយកែសម្រួលបានឡើយ ។ ពេលជួបជុំគ្នាសាកសួរតែពីរឿងជាប់ជំពាក់ ដូចជាសួរថា "សុខសប្បាយ ជាឬទេ រកទទួលទានបានធូរធាដែរឬទេ មានកូនចៅប៉ុន្មាននាក់ហើយ នេះឯងជាគ្រឿងសៅហ្មងចិត្តធ្វើឱ្យចិត្តកង្វល់មិនស្រាកស្រាន្តក្នុងការស្វែងរកនូវកាមគុណ ក្នុងលោក បម្រើឱ្យទិដ្ឋិ តណ្ហា ដោយមិនដឹងថា របស់ក្នុងលោក

សុទ្ធតែកាចៗ តាមបំផ្លាញជីវិតយើងរាល់ថ្ងៃ គឺ ខន្ធបញ្ចកនេះឯង" ។ ពេលណា សោយអារម្មណ៍ ជាសុខក៏យល់ថា នេះសុខ លុះអារម្មណ៍នោះ រលត់បាត់ទៅ សេចក្ដីទុក្ខចូលមកជំនួសតាមកម្មជាអ្នកចាត់ចែង បន្សល់ទុកនូវ ផលវិបាករៀងរាល់ពេល ។ សុខទុក្ខក្នុងជីវិតប្រចាំថ្ងៃ កើតឡើងមិនដែលប្រាសចាកហេតុ ហេតុយ៉ាងណា ផលត្រូវតែយ៉ាងនោះ នេះជាពាក្យប្រៀនប្រដៅក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលព្រះអង្គតែងទូន្មានសត្វឱ្យដើរទៅរកផ្លូវត្រូវ ដើម្បីចេញចាកលោកបិសាច លោកខ្មោចព្រាយ ទិដ្ឋិ តែងតែបន្លាចធ្វើឱ្យញាប់ញ័ររងទុក្ខទោស ធ្លាក់នរកកើតជាសត្វតិរច្ឆានគ្មានស្រាកស្រាន្ត ។ម្យ៉ាងទៀតលោកនៃការជាប់ជំពាក់ និងការប្រកាន់ស្អិតនេះ ព្រោះមានសត្វបុគ្គលជាអ្នកធ្វើអ្វីៗទាំងអស់ លុះដល់ស្លាប់ទៅក៏មានតួខ្លួន ទៅកើតទៀត ហៅថា សក្កាយទិដ្ឋិ ។

នៅក្នុង សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវគ្គ បិដកលេខ ៣៤/០១ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ថា : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អន្តៈ (ចំណែក) នេះមាន ៤ យ៉ាង ។ អន្តៈគឺ សក្កាយ១, អន្តៈគឺហេតុឱ្យកើតឡើងនៃសក្កាយ១, អន្តៈ គឺ សេចក្ដីរលត់នៃ

សក្កាយ ១, អន្តៈ គឺ បដិបទាជាដំណើរទៅកាន់ការរលត់នៃសក្កាយ ១ ។

អន្តៈ គឺសក្កាយបានដល់ឧបាទានក្ខន្ធ ៥ គឺ រូបូបាទានក្ខន្ធ១ វេទនូបាទានក្ខន្ធ ១, សញ្ញូបាទានក្ខន្ធ ១, សង្ខារូបាទានក្ខន្ធ ១, និងវិញ្ញាណូបាទានក្ខន្ធ ១ ។

☛ ពាក្យថា ឧបាទានក្ខន្ធ ៥ គឺ ជាធម្មៈ ឬធម៌ ប្រកបដោយអាសវៈ ឯខន្ធ ៥ ត្រឹមតែជាចំណែកនៃបរមត្ថធម៌ប៉ុណ្ណោះ ដូច្នោះសក្កាយទិដ្ឋិ ជាឈ្មោះនៃការប្រកាន់នូវឧបាទានក្ខន្ធ ៥ នេះឯង ។

☛ ក្នុងអដ្ឋកថា ទ្រង់ត្រាស់សម្តែង បញ្ជាក់បន្ថែមទៀតថា : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឧបាទានក្ខន្ធ ៥ មានឆន្ទៈជាមូល ចំណែកពាក្យថា ឧបាទាន និងឧបាទានក្ខន្ធ ៥ មានន័យតែម្យ៉ាងដូចគ្នាក៏មិនមែន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការពេញចិត្តក្នុងឧបាទានក្ខន្ធ ៥ នោះឯង ជាតួឧបាទានក្នុងឧបាទានក្ខន្ធ ៥ នោះ ។

សក្កាយទិដ្ឋិមាន ២០

នៅក្នុងសំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវគ្គ បិដកលេខ ៣៣/១០០ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុថុជ្ជន

ក្នុងលោកជាអ្នកមិនចេះមិនដឹង មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃក្នុងអរិយធម៌ មិនបានសិក្សាក្នុងអរិយធម៌ មិនបានសិក្សាក្នុងសប្បុរិសធម៌ រមែងពិចារណាថា :

១-**រូបំ អត្តតោ សមនុស្សបស្សបស្សតិៈ** ឃើញនូវ រូបថា ជាខ្លួនខ្លះ

២-**រូបវន្តំ វា អត្តានំ** ឃើញនូវខ្លួនថា មានរូបខ្លះ

៣-**អត្តនិ វា រូបំ** ឃើញនូវរូបថា មានក្នុងខ្លួនខ្លះ

៤-**រូបស្មឹ វា អត្តានំ** ឃើញនូវខ្លួនថា មានក្នុងរូបខ្លះ

វេទនំ អត្តតោ ។បេ។ ឃើញនូវវេទនាថា ជាខ្លួន ។បេ។

សញ្ញំ ។ **សង្ខារេ** ។ ឃើញនូវសញ្ញា ។ ឃើញនូវសង្ខារ ។

១- **វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ :** ឃើញនូវ វិញ្ញាណថា ជាខ្លួនខ្លះ

២- **វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ :** ឃើញនូវ ខ្លួនថាមាន វិញ្ញាណខ្លះ

៣-**អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ :** ឃើញនូវ វិញ្ញាណថា មានក្នុងខ្លួនខ្លះ

៤-**វិញ្ញាណស្មឹ វា អត្តានំ :** ឃើញនូវ ខ្លួនថា មានក្នុង វិញ្ញាណខ្លះ

សរុបសេចក្តីថា : ការប្រកាន់នូវរូបសុទ្ធមាន ១ ប្រកាន់នូវនាមមាន ៧ និងប្រកាន់នូវរូបខ្លះ នាមខ្លះមាន ១២ ចែកជាឧច្ឆេទទិដ្ឋិ មាន ៥ និងសស្សតិ មាន១៥ ។

☛ នៅក្នុងអដ្ឋកថា សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវគ្គលេខ ២៧/១៧ ទ្រង់ត្រាស់ថា : បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ** លោកពោលថា ប្រកាន់រូបសុទ្ធថា ជាខ្លួន ១។ ម្យ៉ាងទៀតប្រកាន់របស់ដែលមិនមានរូប គឺនាមធម៌ក្នុងឋានៈ ៧ គឺ ពិចារណាឃើញខ្លួនមានរូប ១ ឬពិចារណាឃើញរូបក្នុងខ្លួន ១ ឬពិចារណាឃើញខ្លួនក្នុងរូប ១ ។ ពិចារណាឃើញវេទនាថាជាខ្លួន ១ ពិចារណាឃើញសញ្ញាថាជាខ្លួន ១ ពិចារណាឃើញសង្ខារថាជាខ្លួន ១ និងពិចារណារឃើញវិញ្ញាណថាជាខ្លួន ១ ។ សរុបទាំងអស់ក្នុងពួករូបមាន **នាម ៣** + **ពួកនាមមាន ៤** ត្រូវជា **នាមធម៌ ៧** នៅសល់ក្រៅពីនេះ ប្រកាន់រូបផង នាមផង មាន ១២ ។ ក្នុងបណ្តាខន្ធទាំងនោះ លោកពោលពីឧច្ឆេទទិដ្ឋិមាន ៥ ក្នុងឋានៈថា : ពិចារណាឃើញរូបថាជាខ្លួន ១, ពិចារណាឃើញ វេទនាថាជាខ្លួន ១, ពិចារណាឃើញសញ្ញាថាជាខ្លួន ១, ពិចារណាឃើញសង្ខារថាជាខ្លួន ១ និងពិចារណាឃើញវិញ្ញាណថាជាខ្លួន ១ នៅសល់ ១៥ ទៀតជាសស្សតទិដ្ឋិ ។

ពាក្យថា បច្ចុប្បន្នជាឈ្មោះនៃ បញ្ចក្ខន្ធ ដែលមានសក្កាយទិដ្ឋិ រូបរឹតចង្អៀត ស្ទើររកកន្លែងណាមួយឱ្យរយាលពុំបាន ប៉ុន្តែជាខន្ធនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃដែលយើងអាចដោះស្រាយបាន មិនដូចខន្ធជាចំណែកខាងអតីត និងអនាគត របស់ទិដ្ឋិទាំង ៦២ ទេ ។ ខន្ធអតីត គឺខន្ធបច្ចុប្បន្ន ព្រោះកន្លងផុតទៅ ឯខន្ធអនាគតមិនទាន់មកដល់ក៏ដូចតែគ្នា បានសេចក្តីថា ខន្ធដែលមានទិដ្ឋិ ១៨ រូបរឹត និងខន្ធអនាគត ដែលមានទិដ្ឋិទាំង ៤៤ រូបរឹត បូកសរុបត្រូវជា ទិដ្ឋិ ៦២ ប្រជុំចុះនៅក្នុងសក្កាយទិដ្ឋិ ២០ មូលតែមួយ ។ សម្រាប់អ្នកមានបញ្ញាឆ្លៀវឈ្លាស ដូចជា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះអង្គរួចផុតពីទិដ្ឋិនេះ ដោយការសន្សំបារមី ៤ អសង្ខេយ្យ និង ១ សែនកប្បទើបឆ្លងវាលវដ្តសង្សាររួច ។ សក្កាយទិដ្ឋិទាំង ២០ ជាពួកសស្សតទិដ្ឋិខ្លះ និងឧច្ឆេទទិដ្ឋិខ្លះ ព្រោះប្រកាន់រូបថា ជាអត្តា ប្រកាន់ វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណថា ជាខ្លួន ទៅណាមកណា មានខ្លួនជាប់តាម មិនរបេះចេញសោះ សូម្បីស្លាប់ទៅហើយ ក៏មានខ្លួនទៅកើតទៀតដែរ ។ ម្យ៉ាងទៀតប្រកាន់ថា មានខ្លួនក្នុងបច្ចុប្បន្នកំពុងរស់នៅ គឺអត្តានេះឯង លុះពេលស្លាប់ទៅ ក៏អត្តាដាច់សូន្យមិនកើតទៀតឡើយ ។ ដូច្នេះទិដ្ឋិទាំងអស់ សង្ខេបនៅត្រឹម

សស្សតទិដ្ឋិ ១ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ១ អហេតុកទិដ្ឋិ ១ អកិរិយទិដ្ឋិ ១ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ ១ និងនត្ថិកទិដ្ឋិ ១ ។

ការមានស្មារតី មិនគួររស់នៅច្របូកច្របល់ ជាមួយនិង ទិដ្ឋិ ធមិសៅហ្មងចិត្ត ដែលធ្វើឱ្យយើងទទួលរងគ្រោះអាសន្ន យ៉ាងអនេកច្រើនប្រការក្នុងសង្សារវដ្តវែងឆ្ងាយកន្លងរួចមក ព្រោះតែការមិនដឹង ។ ការរស់នៅសព្វថ្ងៃ នឹងត្រូវរងគ្រោះថ្នាក់យ៉ាងណាតទៅទៀត ដែលវិបាកឱ្យផលនោះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខសោកដូចយើងបានជួបបានឃើញ តាមអាយតនៈទាំង ៦ ឯសេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ នឹងរូប សំនៀង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ និងធមិក៏បានជួបដែរ ' តាមរយៈ**ឆផស្សាយតនៈនរកសូត្រ** ។ យើងជួបប្រទះនូវសត្វ ដែលគេកំពុងធ្វើទារុណកម្ម ដោយអាជ្ញារបស់ខ្លួនឯង ឬក៏ពួកសត្វកំពុងជាប់អន្ទាក់ព្រាននារី ព្រានល្បែងស៊ីសង និងព្រានអ្វីផ្សេងៗ ដែលជាខ្សែចងរបស់តណ្ហា មាន ទិដ្ឋិ ៦២ ជ្រាបសព្វ ពេញបេះដូង ធ្វើឱ្យអន្ទះអន្ទែង ក្រហល់ក្រហាយដូចមានការយំស្រែករបស់កុមារ តាមរយៈសំឡេងវិទ្យុ ទូរទស្សន៍ជាដើម សុទ្ធតែជាទារុណកម្ម ពីលោកធ្វើបាបសត្វលោកច្រើនបែបច្រើនប្រការ ។ អ្នកខ្លះលោតទឹកសម្លាប់ខ្លួន អ្នកខ្លះដេកសម្លាប់ខ្លួន តាមផ្លូវរថភ្លើង អ្នកខ្លះចងកសម្លាប់

ខ្លះទៀតឈ្លោះដណ្តើមគ្នាពីរឿងដីធ្លី ខ្លះរកទទួលទាន ខុសពីច្បាប់ប្រទេសដែលគេហាម អ្នកខ្លះលោតពីលើសណ្ឋាគារ ព្រោះចាញ់ល្បែងស៊ីសង អ្នកខ្លះទៀតជំពាក់បំណុលគេ ព្រោះត្រូវសេដ្ឋកិច្ចចុះអន់ថយ ដែលពុំបានដឹងពីហេតុប្បច្ច័យរបស់លោក ហើយក៏ជាប់ចំណងលោភៈ រត់ដេញតាមសម្ភារៈនិយម របស់វិទ្យាសាស្ត្រទំនើប **ដើម្បីសុំសេចក្តីសុខពីទិដ្ឋ ហើយដឹងគុណទិដ្ឋិថា** ជានិព្វានសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ សេចក្តីសោក សេចក្តីតក់ស្លុតទាំងអស់នេះ ពុំមានអ្នកណាម្នាក់សាងឱ្យ ព្រោះកើតចេញពីខ្លួនឯង ដូចដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ សម្តែងនៅក្នុងខុទ្ទកនិកាយ សុត្តនិបាត បិដកលេខ ៥៤/៣១៣ ក្នុងអត្តទណ្ឌសូត្រ ។

អត្តទណ្ឌា ភយំ ជាតំ ជនំ បស្សថ មេធគំ សំវេគំកិត្តយិស្សាមិ យថា សំ វិជិតំ មយា

ប្រែ ៖ ភ័យកើតមកពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន (ការប្រព្រឹត្តកាចអាក្រក់របស់ខន្ទ) អ្នកទាំងឡាយចូរមើលជនអ្នកទាស់ទែងគ្នា តថាគត (កាលនៅជាពោធិសត្វ) បានតក់ស្លុតហើយយ៉ាងណា តថាគតនឹងសម្តែងនូវសេចក្តីតក់ស្លុតយ៉ាងនោះ (ដល់អ្នកទាំងឡាយ) ។ ភ័យមកកាន់តថាគត ព្រោះឃើញពួកសត្វ កំពុងញាប់ញ័រ

(ដោយតណ្ហាជាដើម) ដូចពួកមច្ឆជាតិក្នុងទី មានទឹកតិច ព្រោះឃើញសត្វ លោកបៀតបៀនគ្នា ។ លោកមិន មានខ្លឹមសារ ដោយជុំវិញទិសទាំងពួងរមែងញាប់ញ័រ តថាគត កាលប្រាថ្នា នូវភព (ជាទីពឹង) របស់ខ្លួន ក៏មិនបានឃើញ ភពណាមួយ ដែល ជរាធមិជាដើម ជិះជាន់មិនបាន សេចក្តីមិនរីករាយ បានកើត មានដល់តថាគតព្រោះបានឃើញសត្វទាំងឡាយ ត្រូវជរាធមិ បៀតបៀនហើយ ក្នុងកាលជាទីបំផុត តពីនោះមក តថាគតបាន ឃើញសរ ដែលគេឃើញបានដោយកម្រ អាស្រ័យនៅក្នុង ហឫទ័យ ក្នុងសត្វទាំងឡាយនោះ ។ សត្វលោកដែលសរដោត ជាប់ហើយ រមែងស្ទុះទៅកាន់ទិសផ្សេងៗ បុគ្គលជាបណ្ឌិត ដកសរនោះបាន ទើបមិនស្ទុះទៅ មិនលិចចុះ ។ អារម្មណ៍ជា ទីស្រឡាញ់ គឺបញ្ចកាមគុណណា (មានក្នុងលោក) ប្រជុំជន តែងសម្តែងនូវភាសិតជាគ្រឿងសិក្សា (មានការសិក្សាពីដំរី ជាដើម) ដើម្បីឱ្យបានអារម្មណ៍ជាទីស្រឡាញ់នោះ បណ្ឌិតមិន គួរខ្វល់ខ្វាយក្នុងបញ្ចកាមគុណ ឬក្នុងកិច្ចសិក្សានោះឡើយ គប្បី នឿយណាយក្នុងអារម្មណ៍ ដោយប្រការទាំងពួង គប្បីសិក្សានូវ ព្រះនិព្វាន បម្រុងខ្លួន **សិក្ខេ និព្វានមត្តនោ** ។ បុគ្គលជាអ្នកប្រាជ្ញ គប្បីជាអ្នកមានសច្ចៈ ៣ យ៉ាង គឺ វាចាសច្ចៈ ១ ញាណសច្ចៈ ១

និងមគ្គសច្ចៈ ១ ជាបុគ្គលមិនឃ្មើសឃ្មង មិនមានមាយា លះបង់ពាក្យញុះញង់ មិនក្រេវក្រោធ ឆ្លងឱ្យរួចនូវលោភៈដ៏លាមក និងមច្ឆរិយៈ ។ នរជនមានចិត្តឱន ទៅរកព្រះនិព្វាន គប្បីគ្រប់សង្កត់នូវការដេកលក់ សេចក្ដីខ្ជិលច្រអូស ការរួញរា មិនគប្បីដំអក់នៅដោយសេចក្ដីប្រហែសធ្វេស មិនគប្បីតាំងខ្លួនក្នុងមានះដ៏ក្រៃលែង ។ បុគ្គលអ្នកបង្អោនចិត្តទៅរកព្រះនិព្វាន មិនគប្បីដឹកនាំក្នុងមុសាវាទ មិនគប្បីធ្វើសេចក្ដីស្នេហាក្នុងរូប ត្រូវកំណត់ដឹងនូវមានះ ហើយគប្បីវៀរចេញចាកនូវអំពើនោះដ៏រួសរាន់ ។ មិនគប្បីត្រេកអរស្រើបស្រាលទៅរកបញ្ចក្ខន្ធ ដែលជារបស់ចាស់គឺរលគឺជាអតីត មិនគប្បីធ្វើសេចក្ដីពេញចិត្តនឹងបញ្ចក្ខន្ធ ដែលជារបស់ថ្មី គឺ បច្ចុប្បន្ន មិនត្រូវសោកស្ដាយនឹងបញ្ចក្ខន្ធ ដែលសាបរលាបបាត់ទៅ ហើយមិនត្រូវជាប់ស្អិតនៅក្នុងតណ្ហា ។ តថាគតពោលនូវសេចក្ដីជាប់ចិត្ត គឺតណ្ហាថា ជាអន្លង់ធំ តថាគតពោលនូវសេចក្ដីដកចិត្ត គឺតណ្ហា ថាជាគ្រឿងលឿនទៅនៃចិត្តថាជាគ្រឿង ជាប់ញ៉ោមទៅនៃចិត្ត ថាជាអារម្មណ៍នៃចិត្ត ថាជាគ្រឿងត្រិះរិះ (ព្រោះ) កាមតណ្ហាដូចជា ភក់ សត្វទាំងឡាយអាចឆ្លងបាន ដោយលំបាក។ អ្នកប្រាជ្ញ ជាព្រាហ្មណ៍ មិនគេចចេញចាកសច្ចៈ រមែងតាំងនៅលើទីទួល គឺព្រះនិព្វាន តថាគត

❋ ពាក្យថា យ៉ាងនោះក៏មិនមែន ជាពាក្យឃាត់សស្សតវាទ គឺពាក្យថា លោកទៀង ។

❋ ពាក្យថា យ៉ាងដទៃក៏មិនមែន ជាពាក្យឃាត់ឯកច្ចសស្សតឯកច្ចអសស្សតវាទ គឺពាក្យថា លោកទៀងខ្លះមិនទៀងខ្លះ ។

❋ ពាក្យថា មិនមែនក៏ទេជាពាក្យឃាត់ឧច្ឆេទវាទ គឺពាក្យថា សត្វស្លាប់ទៅសូន្យមិនកើតទៀត ។

❋ ពាក្យថា មិនមានក៏ទេ ក៏មិនមែនដែរ ជាពាក្យឃាត់តក្កីវាទ (ការត្រិះរិះ) គឺពាក្យថាសត្វស្លាប់ទៅមិនមែនជាមាន មិនមែន ជាគ្មាន ។

សេចក្ដីអធិប្បាយ

ដំណើរទិដ្ឋិ ចូលចិត្តឱ្យគេលើកសរសើរខ្លួនថា ល្អស្អាតត្រឹមត្រូវ ។ ការអាល័យខន្ធអតីត និងជាប់ជំពាក់ខន្ធទៅអនាគតទាំងពីរនេះជាឈ្មោះទិដ្ឋិ ៦២ តើយើងគួរអាល័យខន្ធមួយណា បើខន្ធពីអតីតកន្លងហួសទៅហើយ និងខន្ធជាអនាគតក៏មិនទាន់មកដល់ ។ ចំណែកខន្ធបច្ចុប្បន្ននៅចំពោះមុខជាចំណែកមួយនៃសភាវធម៌កំពុងប្រាកដ កើតនិងរលត់បាត់ទៅៗ ជាបន្តបន្ទាប់

ហៅបុគ្គលនោះថា ជាអ្នកស្ងប់ ព្រោះលះអាយតនៈទាំងអស់ ។ បុគ្គលនោះជាអ្នកប្រាជ្ញ ជាអ្នកដល់នូវវេទ ជាបុគ្គលដែលតណ្ហា និងទិដ្ឋិមិនអាស្រ័យនៅ ព្រោះឃើញសង្ខារធម៌ (ថាជារបស់មិនទៀង ជាទុក្ខ មិនមែនខ្លួន) បុគ្គលនោះរមែងប្រព្រឹត្តនៅក្នុងលោក ដោយប្រពៃ មិនជាប់ចិត្តនឹងបុគ្គលណាមួយឡើយ ។ល។

នៅក្នុងសំយុត្តនិកាយ ខន្ធវារវគ្គ បិដកលេខ ៣៣/៣១៦ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ថា :

នាហំ ភិក្ខវេ លោកេន វិវទាមិ ។

លោកោ ច ខោ ភិក្ខវេ មយា វិវទតិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនដែលពោលទាស់នឹងសត្វលោកទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តែសត្វលោកតែងពោលទាស់នឹងតថាគត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលជាធម្មវាទី រមែងមិនពោលទាស់នឹងបុគ្គលណានិមួយក្នុងលោក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាដែលបណ្ឌិតសន្មតហើយថា មិនមានក្នុងលោក តថាគតក៏ពោលនូវរបស់នោះ ថាមិនមានដែរ ។ របស់ណាដែលបណ្ឌិតសន្មតហើយថា មានក្នុងលោក តថាគតក៏ពោលនូវរបស់នោះថាមានដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត

ពោលនូវរបស់ណាថា មិនមាន ចុះរបស់នោះដូចម្ដេច ដែលបណ្ឌិតសន្មតហើយថា មិនមានក្នុងលោក រូបដែលទៀងទាត់ ឋិតថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា ដែលបណ្ឌិតសន្មតថា មិនមានក្នុងលោក តថាគតក៏ពោលនូវរូបនោះថា មិនមានដែរ ។ វេទនា ។ សញ្ញាសង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណដែលទៀងទាត់ ឋិតថេរមិនប្រែប្រួលជាធម្មតា ដែលបណ្ឌិតសន្មតថា មិនមានក្នុងលោក ម្នាលភិក្ខុទាំអឡាយ តថាគត ក៏ពោលនូវវិញ្ញាណនោះថា មិនមានដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតពោលនូវរបស់ណាថា មិនមានរបស់នោះឯង ក៏បណ្ឌិតសន្មតថា មិនមានក្នុងលោកដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតពោលនូវរបស់ណាថាមានក្នុងលោក ចុះរបស់នោះដូចម្ដេច ដែលបណ្ឌិតសន្មតថាមានក្នុងលោក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូប មិនទៀង ជាទុក្ខប្រែប្រួល ជាធម្មតា ដែលបណ្ឌិត សន្មតថា មានក្នុងលោក តថាគតក៏ ពោលនូវរូបនោះ ថា មានដែរ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិនទៀង ជាទុក្ខប្រែប្រួលជាធម្មតា ដែលបណ្ឌិតសន្មតហើយថាមានក្នុងលោក តថាគតក៏ពោលនូវវិញ្ញាណនោះថា មានដែរ ។ ដូច្នោះកាលបើតថាគតពោលថាអ្វីៗមាន របស់នោះឯង ក៏បណ្ឌិតសន្មតថា មានដូចគ្នា ។

ពាក្យថា បណ្ឌិត សម្តែងនៅក្នុងអដ្ឋកថា មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណាសក បិដកលេខ ២២/២៩១ ពហុធាតុកសូត្រថា ម្នាលអានន្ទ ព្រោះភិក្ខុអ្នក ឆ្លាតក្នុង **ធាតុ** ឆ្លាតក្នុង **អាយតនៈ** ឆ្លាតក្នុង **បដិច្ចសមុប្បាទ** ឆ្លាតក្នុង **ឋានៈនិងអឋានៈ** ដោយហេតុនោះ ទើបគួរ ហៅបានថា ជាបណ្ឌិត មានបញ្ញាពិចារណា ចំណែក ព្រះតថាគត ជាអ្នកត្រាស់ដឹងធម៌ចាក់ធ្លុះនូវធម៌ គឺ អរិយសច្ចៈធម៌ ទាំង ៤ មាន ទុក្ខអរិយសច្ចៈ សមុទយអរិយសច្ចៈ និរោធអរិយសច្ចៈ និងលោកនិរោធគាមិនីបដិបទាអរិយសច្ចៈ ដែលទ្រង់ត្រាស់ថា : **លោកមិនទៀង** មានការប្រែប្រួលវិនាសទៅវិញជាធម្មតា ចំណែកសត្វលោកពោលថា លោកនេះ **ទៀង** ឋិតនៅហ្នឹងដូចសសរគោល ឬភ្នំសិនេរុទៅវិញ តថាគតពោលថា លោកនេះ ជាទុក្ខ សត្វលោកយល់ថា **ជាសុខ** តថាគតពោលថា លោកជា **អនត្តា** សត្វលោកយល់ថា **ជាអត្តា** តថាគតពោលថា លោកជារបស់ **មិនស្អាត** សត្វលោក **យល់ថាស្អាត** ។ ដែលសត្វលោកពោលថា លោកនេះ ទៀង លោកនេះជា សុខ លោកនេះជាអត្តា លោកនេះស្អាត ជាការពោលទំនាស់ និងព្រះតថាគតដោយតួទិដ្ឋិ ៦២ ។ ទាំងអស់នេះជាហេតុនៃ សេចក្តីទុក្ខ ព្រោះមានការយល់ផ្ទុយពីពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ពាក្យប្រៀនប្រដៅថា កុំឱ្យសម្លាប់សត្វ កុំកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឱ្យដោយកាយ ឬដោយវាចា កុំប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាម កុំភូតភរកុហក កុំផឹកនូវទឹកស្រវឹង សត្វលោក នៅតែមិនធ្វើតាម ដូច្នោះ ទង្វើអធម៌ ខ្វះសីលធម៌ កើតរាលដាលពាសពេញស្រុកភូមិប្រទេស រហូតដល់សកល លោកទាំងមូល ព្រោះតណ្ហាទិដ្ឋិ ចម្រើនខ្លាំងឡើង ដែលជា ហេតុធ្វើឱ្យមនុស្សកាន់តែមានការប្រព្រឹត្តខុសឆ្គងច្រើនប្រការ មិនងាយនឹងកែសម្រួលបណ្តាលឱ្យសង្គមមនុស្ស មានការស្រុត ចុះនូវវិស័យផ្សេងៗ និងចំណែកខ្លះៗក្នុងប្រទេស ដូចជា ខ្វះសីលធម៌ ខ្វះអបចាយនធម៌ គឺការគោរពអ្នកមានគុណធម៌ ឬ ចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ និងអ្នកដទៃ ឬមានការប្រព្រឹត្តខុសផ្លូវព្រះវិន័យ ក្នុងសាសនាព្រះជិនស្រី ដូចជា ព្រះភិក្ខុសង្ឃមិនតាំងនៅក្នុងព្រះធម៌ និងទាញឱ្យមនុស្សមានអាយុកាន់តែខែចុះៗ ជាលំដាប់ ។

ការមិនគោរពតាមព្រះសាស្តា ធ្វើឱ្យអាប់ឱនខ្លួនឯង ដុតបំផ្លាញខ្លួនឱ្យវិនាសអន្តរាយ ព្រោះជាប់នៅក្នុងសំណាញ់ទិដ្ឋិ តណ្ហា មានះ ជាមារតែងប្រទូសរ៉ាយ ជាប់ជានិច្ចនឹងព្រះដ៏មានព្រះភាគ សូម្បីថ្ងៃព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងធម៌ មារបាននាំពួកពលលើកទ័ពមកដណ្តើមបល្ល័ង្កពីព្រះអង្គ ដែលក្នុងកាលនោះ ព្រះអង្គ

បានពិចារណា ទៅលើបារមីដែលទ្រង់ បានបំពេញរួចមកហើយ ក៏ចង្អុលទៅកាន់ប្រឹថពីឱ្យធ្វើជាសាក្សី ផែនដីក៏កម្រើកញាប់ញ័រ អបអរសាទរទៅរកព្រះអង្គ ធ្វើឱ្យពលមារបាក់បបខ្ចប់ខ្ចាច ដែលជាជ័យជំនះមួយយ៉ាងធំក្រៃលែង របស់ព្រះទសពល ។

អ្នកដែលពោលពាក្យទំនាស់ និងព្រះតថាគត សូមកុំភ្លេច ថា មិនដឹងថ្ងៃណាបានជួបនូវសេចក្ដីសុខទេ ព្រោះព្រះពុទ្ធត្រាស់ ដឹងឡើងក្នុងលោក សម្រាប់ជួយស្រោចស្រង់សត្វឱ្យបានសេចក្ដី សុខរួចចាកពីអន្ទាក់ព្រានរបស់មារ កាលដល់ពេលវេលាត្រូវ បានជួបនឹងព្រះពុទ្ធអង្គ បែរជាមិនស្ដាប់ពាក្យទូន្មានទៅវិញ ធ្វើឱ្យខាតបង់នូវអ្វីៗ យ៉ាងច្រើនប្រៀបពុំបាន ព្រោះព្រះពុទ្ធអង្គ មិនសម្បូរណ៍ដូចសត្វដទៃឡើយ **ជួនណាយើងអាចគាំទ្រដល់ លទ្ធិសាសនាដទៃ ដោយមិនដឹងខ្លួន ព្រោះតែការមិនគោរពតាម ឱវាទរបស់ព្រះតថាគត ។**

ការដល់នូវព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃជាទីពឹង និងជាទី រលឹកដ៏ឧត្ដម ជាការប្រសើរក្រៃលែង ព្រោះអ្វីៗទាំងឡាយទាំង ពួង មានការប្រែប្រួល និងវិនាសទៅវិញជាធម្មតា នេះជា ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះសម្ពុទ្ធបំផុតលោក ។

ចំពោះការយល់របស់សត្វលោក គេច្រើននិយមតាមទំនៀមទម្លាប់ ពីដូនតាចាស់បូរាណ ដែលធ្លាប់ប្រព្រឹត្តអ្វីៗក៏ប្រៀនប្រដៅតកូនចៅជំនាន់ក្រោយទៀត ។ ពាក្យថា ទម្លាប់ ព្រោះធ្លាប់ធ្វើអ្វីៗ ពីដើមហើយក៏រក្សាទម្លាប់នោះ ទុកបន្តកេរ្តិ៍មរតកដល់កូនចៅជំនាន់ក្រោយ ដែលចែកចេញជា ២ ចំណែក : ១ ទម្លាប់ល្អ ⁄ និង ១ ទៀត ទម្លាប់មិនល្អ ។ ទម្លាប់ល្អដូចមានការហ្វឹកហាត់រៀនសូត្រផ្នែកខាងវិជ្ជាព្រះពុទ្ធសាសនា សមាទានសីល ស្តាប់ធម៌ធ្វើសមាធិ ចម្រើន បញ្ញាឱ្យមានការ យល់ដឹងពីសភាវធម៌ពិតសម្រាប់កម្ចាត់ទិដ្ឋិ តណ្ហា ឱ្យជ្រុះចេញ ពីខន្ធសន្តាននេះហៅថា ទម្លាប់ល្អ ។ ឯទម្លាប់មិនល្អ ជាទម្លាប់អាក្រក់ប្រកបដោយទិដ្ឋិ តណ្ហា ជាអ្នកមិនមានសទ្ធា មិនចូលចិត្តធ្វើទាន ចូលចិត្តគប់រកតែនឹងលទ្ធិសាសនាដទៃ ក្រៅពី ព្រះពុទ្ធសាសនា យកទិដ្ឋិជាគោលសំខាន់របស់ខ្លួន ដូចជាមាន ការសែនព្រេនបែបន់បួងសួងដល់ព្រះអាទិទេព សុំឱ្យជួយយ៉ាង នេះ យ៉ាងនោះ ឬក៏ធ្វើសក្ការៈ បូជាព្រះពុទ្ធសាសនាដែរ តែមានការបួងសួងបន់ស្រន់ទៅវិញ ដូចជាធ្វើពិធីក្រុងពាលីជាដើម ដោយពុំយល់ពីតម្លៃព្រះពុទ្ធសាសនាមានជម្រៅយ៉ាងណា ជួនណានៅតាមវត្តអារាម ឃើញមានគេយកគ្រឿងសក្ការៈទៅ បូជាដល់

ព្រះពុទ្ធបដិមា ឬប្រគេនដល់ព្រះភិក្ខុសង្ឃ ហើយមិន ស្មោះត្រង់ នឹងខ្លួនឯង លួចឆ្លៀតឱកាសពោលពាក្យ **ខ្សឹបខ្សៀវតិចៗ ដើម្បីសុំជំនួយពីព្រះរតនត្រ័យ** ដែលព្រះពុទ្ធអង្គទ្រង់យាង ចូលកាន់ អនុបាទិសេសនិព្វាន បាត់ទៅហើយ ។ អ្នកខ្លះទៀតរត់រកដើមឈើព្រៃភ្នំក្រំថ្ម ដើម្បីបួងសួងសុំសេចក្តីសុខពីម្ចាស់ ទឹក ម្ចាស់ដី យកជំនឿសាសនាដទៃធ្វើជាទីពឹង នេះហៅថា ទម្លាប់មិនល្អ ។ ទម្លាប់ទាំងពីរនេះសំដៅយកទម្លាប់ល្អ ទើបប្រសើរ ព្រោះទម្លាប់ល្អបានចូលទៅសេពគប់នឹងសប្បុរស ស្តាប់ធម៌សប្បុរស មានយោនិសោមនសិការៈ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដោយឧបាយប្រាជ្ញា បាននូវធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ ឆ្លងដល់ត្រើយនៃសេចក្តីទុក្ខ មិនមានភ័យជាប់តាមទៀតឡើយ ។ ឯទម្លាប់មិនល្អជាប្រពៃណីក្រៅព្រះពុទ្ធសាសនាមានច្រើនណាស់ក្នុងជីវិត ប្រចាំថ្ងៃ ដូចជា ទម្លាប់លួចគេវាធ្លាប់ដៃ ទម្លាប់ដេកថ្ងៃ វាធ្លាប់ភ្នែក ជាទម្លាប់ខុស មិនត្រង់តាមធម៌មានការ វូបរីត ដោយ ទិដ្ឋិ តណ្ហា ជាទម្លាប់ចាស់យូរយាមកហើយ មិនមានអ្នកណាមក ជួយកែសម្រួល ក្រៅពីព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះអង្គបានរួចខ្លួនឆ្លងផុតទុក្ខ ទើបទ្រង់ត្រាស់សម្តែងប្រាប់ ។ ដូច្នោះ ផ្លូវដែលត្រឹមត្រូវត្រង់មិនរសេមរសាម ជាប់ជុំពាក់ នឹងវដ្តៈរុំព័ន្ធដោយ

សក្កាយទិដ្ឋិ តណ្ហា មានតែផ្លូវមួយគត់ គឺ អរិយមគ្គ ប្រកបដោយអង្គ ៨ ដោយសតិប្បដ្ឋានបដិបត្តិ ជា ប្រធានបំភ្លឺផ្លូវ ដូចដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់សម្តែង នៅក្នុងសំយុត្តិនិកាយ សំឡាយតនវគ្គ បិដកលេ ៣៦/១៨៧ ថា :

ទិដ្ឋិយោ សក្កាយទិដ្ឋិយា សតិ ហោន្តិ
សក្កាយទិដ្ឋិយា អសតិ នហោន្តីតិ ។

កាលបើសក្កាយទិដ្ឋិ មាន ទិដ្ឋិទាំង ៦២ ក៏មាន កាលបើសក្កាយទិដ្ឋិមិនមាន ទិដ្ឋិទាំងនេះក៏មិនមានដែរ ។

ពាក្យថា ទម្លាប់ (**ឧបនិស្ស័យ**) ជាឈ្មោះនៃសក្កាយទិដ្ឋិ ដូចមានការប្រាថ្នាសុំឱ្យបានសម្រេចមគ្គផលដល់ព្រះនិព្វានជាដើម ។

ទិដ្ឋិរួបរឹតចាក់ស្រេះ

ទិដ្ឋិយល់ខុសសន្ធំចិត្តបាប ដូចសម្លសាបខ្វះរសជាតិឆ្ងាញ់
ធ្វើការងារអ្វីតាមចិត្តស្រឡាញ់ យកឈ្នះយកចាញ់មិនដឹងត្រឹមត្រូវ ។
ចិត្តលោភរុករានចង់បានទ្រព្យគេ រិះរេប្តឹងផ្តល់យកទីលំនៅ
វល់ឥតស្រាកពីរឿងអាស្រូវ លុះដល់ស្លាប់ទៅយកកម្មទៅផង ។
ទិដ្ឋិប្រកាន់ថាអ្វីៗមាន វត្ថុប៉ុន្មានយកមកដោតក្រុង

កើតជាកិលេសគន្ថៈកួចចង   ធ្វើជាចំណងជាប់មាំយ៉ាងស្អិត ។
រូបរឹតបញ្ចក្ខន្ធដុះឧបាទាន   ទាញអូសបំពានទុកនៅក្នុងចិត្ត
ទិដ្ឋិយល់ខុសដល់ពួកធមិល្អិត   អនុស័យផ្តេកផ្តិតជិតក្នុងសន្តាន ។
ប្រមូលកៀរគរកើតជាអន្ទាក់   អាសវៈហូរចាក់ស្រោចសព្វភូមិឋាន
តណ្ហាកម្លាំងអង់អាចក្លាហាន   រុញច្រានទាមរូបទុកធ្វើវដ្តៈ ។
វិលចុះវិលឡើងតែក្នុងលោកិយ្យ   ញញឹមប្រិមប្រិយរីករាយជំពាក់
ពេញចិត្តនឹងនុយលាភសក្ការៈ   ផ្អើលមនុស្សច្រើននាក់ធ្លាក់ទៅអបាយ '
ទិដ្ឋិមានឫទ្ធិប្រកាន់ខ្លាំងណាស់   ពេលព្រះបានត្រាស់ប្រកាសគ្មានស្តាយ
ធម្មចក្កប្រទានប្រោសសត្វទាំងឡាយ   បានសុខសប្បាយមុនគេបង្អស់ ។

ឱកាសលោក

ដំណើរទិដ្ឋិ ត្រូវការឱ្យគេពិពណ៌នា ពីភពភូមិឋានរបស់លោក ដើម្បីបង្ហាញប្រាប់នូវស្នាដៃរបស់ពួកគេថា ជាអ្នកសាងលោក ។

ក្នុងបទថា **លោក** មាន ៣ យ៉ាង គឺសត្វលោក ១ សង្ខារលោក ១ និង ឱកាសលោក ១ ។ លោកទាំង ៣ នេះ ពួកសត្វទាំងឡាយណា ជាប់ទាក់ទងនឹងឥន្ទ្រិយ ប្រព្រឹត្តទៅតាមអំណាចរូបធម៌នាមធម៌ ឈ្មោះថា សត្វលោក ។ លោកដែលចែកចេញជាប្រភេទមានផែនដី និងភ្នំជាដើម ឈ្មោះថា ឱកាសលោក ចំណែកខន្ធទាំងឡាយក្នុងលោកទាំងពីរ ឈ្មោះថា សង្ខារលោក មានសម្តែងនៅក្នុងព្រះអដ្ឋកថា លោកសូត្រក្នុងខុទ្ទកនិកាយ ឥតិវុត្តកៈ លេខ ៤៥ ភាគទី ៤/៥១៥ ។

នៅពេលមានការសិក្សាច្រើន បញ្ហាក៏ចម្រើនឡើយៗ ដែលធ្វើឱ្យអ្វីៗមិនធ្លាប់ដឹង ក៏កាន់តែជ្រួតជ្រាបស្គាល់មុខមាត់ជាក់ច្បាស់ថា សង្ខារលោកតាក់តែងឡើងអាស្រ័យបច្ច័យមានអ្វីខ្លះ សម្រាប់ផ្សំផ្គុំធាតុទាំង ៤ គឺធាតុដី ធាតុទឹក ធាតុភ្លើង

និងធាតុខ្យល់ ឱ្យនិម្មិត្តនូវរូបភាពច្រើនប្រការ ដែលទាក់ទងទៅនឹងជីវិតមនុស្សសត្វមានវេទនា ក្នុងការសោយអារម្មណ៍ជាសុខ ជាទុក្ខ ឬអទុក្ខមសុខ និងរៀបចំនូវចលនារបស់ធម្មជាតិប្រព្រឹត្តទៅតាមកម្មជាអ្នកចាត់ចែង ។

មនុស្សយើងមានជាតិមកហើយ ត្រូវតែមានជរា ព្យាធិ មរណៈ មិនថាចាស់ ថាក្មេង ឱ្យតែដល់ពេលវេលា កម្មពីអតីត និងកម្មបច្ចុប្បន្ន រួមផ្សំគ្នាតាមហេតុប្បច្ច័យគ្រប់គ្រាន់ ឱ្យនូវផលវិបាកផ្សេងៗរៀងៗខ្លួន ។ កាលបើ ទើបនិងកើតមកក៏យើងនឹកឆ្ងល់ថា ពីមុន ជាអ្វីនៅឯណា ហើយដល់ស្លាប់ទៅក៏មិនដឹងថានឹងត្រូវទៅបដិសន្ធិនៅទីណាទៀត នេះជាសស្សតទិដ្ឋិ អ្នកខ្លះគេយល់ថា ស្លាប់ទៅដាច់សូន្យមិនកើតទៀត នេះជាឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។ កាលបើយល់យ៉ាងនេះឈ្មោះថាមិនត្រឹមត្រូវទេ ហៅថា ធ្លាក់ក្នុងអន្លង់ទិដ្ឋិចេតសិក ដែលសម្គាល់ខុសពីពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គ ក្នុងសម្មាទិដ្ឋិ ១០ ប្រការ ប្រកបដោយអាសវៈ បានដល់ទានដែលបុគ្គលឱ្យហើយមានផល ១, ការបូជាតូចមានផល ១, ការបូជាធំមានផល ១, ផលវិបាករបស់កម្មដែលបុគ្គលធ្វើល្អ ឬអាក្រក់មានផល ១, លោកនេះមាន ១, **លោកខាងមុខមាន ១**, ការប្រតិបត្តិខុសត្រូវចំពោះមាតាមាន

ល (បុណ្យបាប)១, ការប្រតិបត្តិខុសត្រូវ ចំពោះបិតាមានផល បុណ្យបាប)១, សត្វជាឧបបាតិកកំណើតមាន ១, សមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ មានការព្រមព្រៀងគ្នា ប្រតិបត្តិដោយ ប្រពៃ ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ ព្រោះត្រាស់ដឹងដោយខ្លួនឯង ហើយ បម្ដែងនូវលោកនេះ និងលោកខាងមុខមានពិតប្រាកដ ។

ទាំង ១០ៈខ នេះ ក៏យើងអាចយល់បាន ដើម្បីដកស្រង់ យកនូវគំនិតបញ្ញាពីសម្មាទិដ្ឋិ គឺ ប្រាជ្ញាយល់ត្រូវមកជម្រាបជូន រួចតទៅនេះ ។

ក្នុងប្រការទី ៦ ដែលថា លោកខាងមុខមាន តើយ៉ាង រួចម្ដេច ព្រោះលោកក្នុងបច្ចុប្បន្នដែលយើងកំពុងរស់នៅនេះ មិន សង្ស័យទេ ។ នៅក្នុងបរមត្ថជោតិក មហាអភិធម្មត្ថសង្គហៈដីកា បម្ដែងបញ្ជាក់ពីភូមិរបស់សត្វមាន ៤ ដោយសង្ខេប បានដល់ អបាយភូមិ ១, កាមសុគតិភូមិ ១, រូបាវចរភូមិ ១ និង អរូបាវចរភូមិ ១ រួមជាភូមិមាន ៤ ដែលសូមជម្រាបជូននូវ ភូមិនិមួយៗ ឱ្យបានពិស្ដារបន្តិច ។

១-អបាយភូមិមាន ៤ គឺ នរក ១, កំណើតតិរច្ឆាន ១, ប្រេតវិស័យ ១, អសុរកាយ ១ ។

២- កាមសុគតិភូមិមាន ៧ គឺ មនុស្សភូមិ ១ , ចាតុមហារាជិកាភូមិ ១, តាវត្តឹង្សភូមិ ១ , យាមាភូមិ ១, តុស្សិតាភូមិ ១, និម្មានរតិភូមិ ១, បរនិម្មិតវសវត្តិភូមិ ១ ។

សរុបកាមាវចរភូមិទាំងអស់មាន ១១ ភូមិ

៣- រូបភូមិមាន ១៦ ចែកតាមឈាន ៤ :

បឋមជ្ឈានមាន ៣ ភូមិ

ព្រហ្មបារិសជ្ជាភូមិ, ព្រហ្មបុរោហិតាភូមិ, មហាព្រហ្មាភូមិ

ទុតិយជ្ឈានមាន ៣ ភូមិ

បរិត្តាភាភូមិ, អប្បមាណាភាភូមិ, អាភស្សរភូមិ

តតិយជ្ឈានមាន ៣ ភូមិ

បរិត្តសុភាភូមិ, អប្បមាណសុភាភូមិ, សុភកិណ្ហភូមិ

ចតុត្ថជ្ឈានមាន ៧ ភូមិ

វេហប្ផលាភូមិ, អសញ្ញាសត្តភូមិ, សទ្ធាវាសភូមិ

អវិហាភូមិ, អតប្បាភូមិ, សុទស្សាភូមិ, សុទស្សីភូមិ, កនិដ្ឋាភូមិ, រួមទាំងអស់មាន ៥ ភូមិ ។

៤- អរូបភូមិមាន ៤ ចែកតាមអរូបជ្ឈាន ៤

អាកាសានញ្ចាយតនភូមិ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនភូមិ, រកិញ្ចញ្ញាយតនភូមិ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភូមិ

សរុបភូមិទាំងអស់ មានកម្មាវចរ ១១ + រូប ១៦ និង រូប ៤ ត្រូវ ៣១ ភូមិ សម្រាប់សត្វអន្ទោលទៅកើតនៅក្នុង មិនិមួយៗ អាស្រ័យពីកម្លាំងកម្ម ធ្វើចុតិបដិសន្ធិភវង្គ ដោយ ានន្តរូបនិស្សយប្បច្ច័យ ឬសមនន្តរូបនិស្សយប្បច្ច័យ ជូនណោ បត្វខ្លះអាចឆ្លងរំលងទៅបដិសន្ធិនៅភពដទៃ ឬចក្រវាលដទៃ ាមកម្លាំងកម្មរៀបចំ ។

ពាក្យថា ចក្រវាល លោកធាតុ ឱកាសលោកឬ បរិវដ្តកប្ប ស្មើគ្នា នឹងមហាកប្ប ហៅថា មួយអាយុផែនដី ដែលកើតឡើងនិងវិនាសទៅវិញព្រមជាមួយនឹងវត្ថុផ្សេងៗ ដូច ជា ភ្នំសិនេរុ ព្រះអាទិត្យ ព្រះចន្ទ និងជោតិកភាពក្នុងលំហ អាកាសធាតុ មានទ្វីប ៤ គឺ ឧត្តរកុរុទ្វីប (ទ្វីបខាងជើង)

បុព្វវិទេហទ្វីប (ទ្វីបខាងកើត) ជម្ពូទ្វីប (ទ្វីបខាងត្បូង) និង អបរគោយានទ្វីប (ទ្វីបខាងលិច) មហាសមុទ្ទ ៤ ព្រមទាំង ភូមិ ៣១ ជាន់នេះផងដែរ ។

ពាក្យថា កប្បជាឈ្មោះ នៃអាយុខែរបស់ឆ្នាំមនុស្ស ឬអាយុរបស់ផែនដី ចែកជា ៤ យ៉ាង :

អាយុកប្ប, អន្តរកប្ប, អសង្ខេយ្យកប្ប, មហាកប្ប ។

១-អាយុកប្ប : ជាឈ្មោះរបស់ឆ្នាំមនុស្សខែឡើងខែចុះ ទៅតាមកម្លាំងចលនារបស់ឱកាសលោក ។

២-អន្តរកប្ប : ជាឈ្មោះនៃការរាប់ចំនួនឆ្នាំមនុស្ស ដែលកាលពីបឋមកប្ប មនុស្សមានអាយុវែងរហូតដល់មួយអសង្ខេយ្យឆ្នាំ ជាអាយុកប្ប រួចខែចុះរហូតដល់ ១០ ឆ្នាំ បន្ទាប់មកក៏បានខែពី ១០ ឆ្នាំ ឡើងទៅទល់នឹងមួយអសង្ខេយ្យឆ្នាំវិញ ។ ហើយខែចុះពីមួយអសង្ខេយ្យឆ្នាំ ជាអាយុកប្បក៏បន្តខែចុះ ដល់ ១០ ឆ្នាំ ជាអាយុកប្ប រួចចាប់ខែពីអាយុ ១០ ឆ្នាំ ឡើងដល់មួយអសង្ខេយ្យឆ្នាំ បានមួយគូនេះ ហៅថា មួយអន្តរកប្ប ។

៣- អសង្ខេយ្យកប្ប : ចំនួនអន្តរកប្ប ដូច ពោលមកនេះមានគ្រប់ ៦៤ អន្តរកប្ប ហៅថា មួយអសង្ខេយ្យកប្ប ។

៤- មហាកប្ប : ស្មើនិងមួយអាយុផែនដី ហៅថា លោកធាតុ ឬចក្រវាលក៏បាន ។

នៅក្នុងមួយលោកធាតុ ឬមហាកប្បមាន ៤ អសង្ខេយ្យកប្បបានដល់ :

- សំវដ្តអសង្ខេយ្យកប្ប មាន ៦៤ អន្តរកប្ប
- សំវដ្តដ្ឋាយីអសង្ខេយ្យកប្ប មាន ៦៤ អន្តរកប្ប
- វិវដ្តអសង្ខេយ្យកប្ប មាន ៦៤ អន្តរកប្ប
- វិវដ្តាយីអសង្ខេយ្យកប្ប មាន ៦៤ អន្តរកប្ប

១- សំវដ្តអសង្ខេយ្យ : ខណៈដែលចក្រវាលមានចំនួនសែនកោដិចក្រវាល កំពុងវិនាស ហៅថា សំវដ្តអសង្ខេយ្យកប្ប ដូចមានវចនត្ថៈសម្តែងថា **សំវដ្តតីតិ = សំវដ្តោ** កប្បដែលកំពុងវិនាសហៅថា **សំវដ្តៈ** ។

២-សំវដ្តដ្ឋាយីអសង្ខេយ្យកប្ប : ចក្រវាលដែលត្រូវវិនាសរហូតដល់អស់រលីង ដោយមិនមានអ្វីនៅសេសសល់ ជាភាពទទេស្អាត ហៅថា សំវដ្តដ្ឋាយីអសង្ខេយ្យកប្ប មានវចនត្ថៈសម្តែងថា **សំវដ្តោ ហុត្វា តិដ្ឋតីតិ = សំវដ្តដ្ឋាយី**

ចក្រវាលដែលបានវិនាសទៅហើយ មានតែសេចក្ដីវិនាសនោះតាំងនៅ ដូច្នោះ កប្បនោះ ហៅថា **សំវដ្ដដ្ឋាយី** ។

៣- វិវដ្ដអសង្ខេយ្យកប្ប : ពេលចក្រវាលត្រូវវិនាសអស់រលីងក៏តាំងផ្ដើមកើតឡើងថ្មីទៀត ហៅថា វិវដ្ដអសង្ខេយ្យកប្ប ដូចមានវចនត្ថៈសម្ដែងថា **វិវដ្ដតីតិ = វិវដ្ដោ** កប្បដែលកំពុង ចម្រើនឡើងទៅតាមលំដាប់ ហៅថា **វិវដ្ដៈ** ។

៤- វិវដ្ដដ្ឋាយីអសង្ខេយ្យកប្ប : ចក្រវាលដែលតាំងផ្ដើមឡើងថ្មីនោះ បានតាំងឡើងមានរបៀបរៀបរយ ជាប្រក្រតីតាមសភាពដូចដើមទូទាំងសែនកោដិចក្រវាល ដែលមានផែនដី ភ្នំ ដើមឈើ មហាសមុទ្រ សត្វក៏ប្រាកដព្រមគ្នា គ្រប់យ៉ាង ហៅថា វិវដ្ដដ្ឋា អសង្ខេយ្យកប្ប ដូចមាន វចនត្ថៈសម្ដែងថា **វិវដ្ដោ ហុត្វា តិដ្ឋតីតិ = វិវដ្ដដ្ឋាយី** កប្បដែលចម្រើនឡើងព្រមគ្នា ដោយស្ថានទីផ្សេងៗ និងតាំងនៅជាប្រក្រតី ដូច្នោះ កប្បនោះហៅថា **វិវដ្ដដ្ឋាយី** ។

បើគិតពីចំនួនកប្ប មានច្រើនរាប់មិនអស់ ចំណែកកប្បខ្លះសូន្យទទេ ពុំមានព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ដឹង ហៅថា

សុញ្ញកប្ប កប្បខ្លះមានព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ត្រាស់ដឹង ១- ព្រះអង្គ, ២- ព្រះអង្គ, ,៣- ព្រះអង្គ, ៤- ព្រះអង្គ, ៥- ព្រះអង្គ ហៅថា អសុញ្ញកប្ប ។

ពាក្យថា សុញ្ញកប្ប ជាកប្បដែលពុំមានព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ និងព្រះចៅចក្រពត្តិ ឧប្បត្តិកឡើង ចំណែក អសុញ្ញកប្ប ជាកប្បមានព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ និងព្រះចៅចក្រពត្តិ ឧប្បត្តិឡើង ។

សុញ្ញកប្ប មាន ៤ យ៉ាង

១- សុញ្ញមហាកប្ប : បានដល់ មហាកប្បដែលពុំមានព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ឧប្បត្តិកឡើង

២- សុញ្ញអសង្ខេយ្យកប្ប : បានដល់ សំវដ្តអសង្ខេយ្យកប្ប សំវដ្តដ្ឋាយីអសង្ខេយ្យកប្ប វិវដ្តអសង្ខេយ្យកប្ប

៣- សុញ្ញអន្តរកប្ប : បានដល់ អន្តរកប្បដែលមិនមានព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ឧប្បត្តិកឡើង

៤- សុញ្ញអាយុកប្ប : បានដល់ក្នុងរវាងមនុស្សមានអាយុវែងជាងសែនឆ្នាំឡើងទៅ និងមនុស្សដែលមានអាយុ តិចជាងរយឆ្នាំចុះមក ។

កប្បទាំងអស់នេះត្រូវវិនាសដោយភ្លើងមាន ៥៦ មហាកប្ប ត្រូវវិនាសដោយទឹកមាន ៧ មហាកប្ប ត្រូវវិនាសដោយខ្យល់ មាន ១ មហាកប្ប សរុបត្រូវជា ៦៤ មហាកប្ប ។ ចំពោះព្រំប្រទល់នៃចក្រវាល របស់ពុទ្ធខេត្តមានបីចំណែក ទ្រង់សម្ដែងនៅក្នុងព្រះអដ្ឋកថាមជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណាសក ភាគ ១ /លេខ ២២/៣១៥ ថា :

១- ជាតិខេត្ត : ក្នុងពេលដែលព្រះពោធិសត្វយាងចុះកាន់ព្រះគភ៌ ១ ស្ដេចយាងចេញព្រះផ្ទួស ១ ត្រាស់ដឹងធម៌ ១ ប្រកាសព្រះធម្មចក្រ ១ ទ្រង់ដាក់អាយុសង្ខារ ១ ហើយស្ដេចទ្រង់បរិនិព្វាន ១ លោកធាតុមានចំនួន ត្រឹមមួយម៉ឺនកក្រើកញាប់ញ័របានទាំងអស់ ។

២- អាណាខេត្ត : ពេលព្រះតថាគតបានត្រាស់ដឹងធម៌ក៏ទ្រង់សម្ដែងព្រះបរិត្ត មានអដានាដិយបរិត្ត ១ មោរបរិត្ត ១ ធជគ្គបរិត្ត ១ រតនបរិត្ត ១ និងខន្ធបរិត្តជាដើម រមែងផ្សាយទៅបានមួយសែនកោដិចក្រវាល ធ្វើឱ្យកក្រើកញាប់ញ័រទាំងអស់ ។

៣- វិស័យខេត្ត : (មានសេចក្ដីថា ប្រមាណមិនបាន) តាមសេចក្ដីពិត ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មានព្រះញាណប៉ុណ្ណា, របស់ដែលគួរដឹង ក៏មានប៉ុណ្ណោះដូចគ្នា, របស់ដែលគួរដឹងមានប៉ុណ្ណា

អសុញ្ញកប្បវិញមាន ៥ យ៉ាង :

១- សារកប្ប : បានដល់ មហាកប្បដែលមានព្រះពុទ្ធ ជាម្ចាស់ ទ្រង់ឧបត្តិកឡើងមួយព្រះអង្គ

២- មណ្ឌកប្ប : បានដល់ មហាកប្បដែលមានព្រះពុទ្ធ ជាម្ចាស់ ឧបត្តិកឡើង ពីរព្រះអង្គ

៣- វរកប្ប : បានដល់ មហាកប្បដែលមានព្រះពុទ្ធ ជាម្ចាស់ ទ្រង់ឧបត្តិកឡើង ៣ ព្រះអង្គ

៤- សារមណ្ឌកប្បៈ បានដល់ មហាកប្បដែលមានព្រះពុទ្ធ ជាម្ចាស់ឧបត្តិកឡើង ៤ ព្រះអង្គ

៥- ភទ្ទកប្ប : បានដល់ មហាកប្បដែលមាន ព្រះពុទ្ធជា ម្ចាស់ឧបត្តិកឡើង ៥ ព្រះអង្គដូចមា

សាធកបាលី សម្តែងទុកក្នុង ពុទ្ធវង្សអដ្ឋកថា ដូចតទៅនេះ :

ឯកោ ពុទ្ធោ សារកប្បេ មណ្ឌកប្បេ ជិនា ទុវេ តយោ ពុទ្ធា វរកប្បេ សារមណ្ឌេ ចតុរោ ពុទ្ធា បញ្ច ពុទ្ធា ភទ្ទកប្បេ តតោ នត្ថា ធិកា ជិនាតិ

សេចក្តីប្រែមានបញ្ជាក់ជូននៅខាងលើរួចហើយ ។

ព្រះញាណក៏មានប៉ុណ្ណោះ, របស់ដែលគួរដឹងដោយព្រះញាណ ជាទីបំផុត ព្រះញាណមានរបស់ដែលគួរដឹងជាទីបំផុតដូចគ្នា ក្នុងខេត្តទាំងបីនេះ នៅពេលដែលលោកត្រូវវិនាស ឬកើតឡើងវិញ ជាតិខេត្តនិងអាណាខេត្តដែលមានចក្រវាលរាប់សែនកោដិ ត្រូវវិនាសនិងកើតឡើងព្រមៗគ្នា ចំណែកវិសយខេត្ត ទោះលោកត្រូវវិនាសក្តី កើតឡើងវិញក្តី ក៏មិនប្រព្រឹត្តទៅព្រមគ្នាដែរ ។

នៅក្នុងបបញ្ចសូទនី អដ្ឋកថា មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណាស ភាគ ១ លេខ ២២/៣១៦ ទ្រស់សម្តែងទៅតាមការសង្គាយនា បីលើកដោយ **ព្រះមហាកស្សបត្ថេរៈ** ជាប្រធាន ការសង្គាយនា របស់ **ព្រះយសថេរៈ** ការសង្គាយនារបស់ **ព្រះមោគ្គលិ បុត្តត្ថេរៈ** ក្នុងព្រះពុទ្ធវចនៈ គឺព្រះត្រៃបិដក មានព្រះវិន័យ ព្រះសូត្រ និងព្រះអភិធម្ម ថា <<ផុតពីចក្រវាលនេះទៅ មិនមានព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ឧប្បត្តិកឡើង ក្នុងចក្រវាលដទៃឡើយ>> ដោយ បញ្ជាក់ទៀតថា មិនមានព្រះសូត្រដែលថា << **ក្នុងខេត្តទាំង ...**
វៀរចក្រវាលនេះហើយ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ទាំងឡាយ រមែងស្តេ...

ឧប្បត្តិកក្នុងចក្រវាលដទៃបាន >> មានតែមិនទ្រង់កើតឡើង (ក្នុងចក្រវាលដទៃ) ។

នៅក្នុងអដ្ឋកថា លោកសូត្រ សម្ដែងក្នុងខុទ្ទកនិកាយ ឥតិវុត្តកៈលេខ ៤៥ ភាគទី ៤/៥១៥ ទ្រង់ត្រាស់ថា បុគ្គល ៣ ប្រភេទ មិនឧប្បត្តិកក្នុងទេវលោកនិងព្រហ្មលោក (តែ) ឧប្បត្តិកឡើង ក្នុងមនុស្សលោកមិនឧប្បត្តិកឡើង ក្នុងចក្រវាលដទៃ ទ្រង់ឧប្បត្តិកឡើងក្នុងចក្រវាលនេះប៉ុណ្ណោះមិនទូទៅ ព្រះតថាគតជាម្ចាស់ ស្ដេចឧប្បត្តិកឡើងតែក្នុងមជ្ឈិមប្រទេស ដែលមានអាណាខេត្តប្រវែង ៣០០ យោជន៏, ទទឹង ២៥០ យោជន៏ និងបរិវេណព័ទ្ធជុំវិញ ៩០០ យោជន៏ ។

ពន្លឺសន្តិភាព

វាចាមួយម៉ាត់អាចជួយបាត់ខឹង សូមកុំទទឹងថាលោកសន្និវាស
ឋិតនៅជានិច្ចមិនប្រែក្រឡាស់ បើបានដឹងច្បាស់សូមខំសិក្សា ។
ភពបីឋិតនៅក្នុងលោកប្រាំមួយ កុំបាច់ដេកព្រួយថានៅឯណា
ព្រះទ្រង់សម្ដែងបញ្ជាក់ប្រាប់ថា ជម្រៅសាសនានៅក្នុងធម្មជាតិ ។
តារាច្រើនណាស់ប្រមាណមិនបាន ចក្រវាលមិនខានចន្លោះមិនឃ្លាត
ពុំអាចគណនាដូចគេរាប់ញាតិ ស្រីប្រុសជនជាតិពូជពង្សវង្សព្រះ ។
កប្បខ្លះមានព្រះត្រាស់មួយព្រះអង្គ មកជួយស្រោចស្រង់សត្វលោកឱ្យជ្រះ

ទុក្ខសោកកង្វល់បានជាស្រឡះ ខ្លះពីរមកដាសឱ្យភ្ញាក់ក្រោកឡើង ។
ខ្លះបីខ្លះបួនអង្រួនចិត្តទ្រើង មិនឱ្យនៅធ្អឹងប្រឹងលើកតម្កើង
ខ្លះប្រាំបញ្ចប់ចំនួនក្រាស់ស្តើង ត្រឹមត្រូវមិនប៉ើងល្មើកដល់ប្រាំមួយ ។
កប្បខ្លះទទេគ្មានព្រះត្រាស់សោះ សុញ្ញកប្បគ្មានស្រស់សម្រស់ស្លឹកគ្រួយ
អ្នកមានបុណ្យខ្លាំងកក្រើករញ្ជួយ ចុះមកលើកស្ទួយអ្នកមានវាសនា ។
ព្រះពុទ្ធមិនដែលត្រាស់ម្តងពីរអង្គ តាមដូចចិត្តចង់នឹកគិតឃើញថា
ខុសនឹងធម្មជាតិពីច្បាប់មាត្រា នាំឱ្យទាស់គ្នាប្រកាន់ព្រះខ្លួន ។
ប្រកាន់ធម៌នេះប្រកាន់ធម៌នោះ បង្ករឿងឈ្លោះព្រោះបច្ច័យ ៤
ដែលជាដង្វាយមានច្រើនចំនួន កើតធម៌គុំគួនហួងហែងការពារ ។
ត្រឹមត្រូវមានតែមួយព្រះអង្គ សម្រាប់ផ្ចិតផ្ចង់ប្រមូលគ្នីគ្នា
ប្រណម្យអញ្ជលីបង្គំវន្ទា ដល់ព្រះភគវាមានបុណ្យបារមី ។
ព្រះពុទ្ធត្រាស់តែមង្គលចក្រវាល មិនមែនរាលដាលពាសពេញលោកិយ
នៅក្នុងមជ្ឈិមប្រទេសសិរី ចក្រវាលដទៃមិនដែលត្រាស់ឡើយ ។
ចេះដឹងធម៌អាថ៌សូមកុំប្រមាទ គួរខំសង្វាតសាកសួរចោទឆ្លើយ
តាំងចិត្តស្មោះត្រង់ទើបបានធូរស្បើយ អាចឆ្លងដល់ត្រើយក្រេបផឹករសសុខ ។
បើជាប់ជំពាក់លាភសក្ការៈ ប្រឡាក់ក្លិនស្អុយធុំដូចប្រហុក
អាក្រក់ខូចឈ្មោះតទៅខាងមុខ មិនរួចពីគុកវដ្តៈដូចមុន ។

ទក្ខិណាទាន

ដំណើរទិដ្ឋិ មិនចូលចិត្តនូវការប្រតិបត្តិត្រឹមត្រូវ ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ពាក្យថា **ទក្ខិណាទាន** សរសេរប្រាប់នៅក្នុងវចនានុក្រមសម្តេចព្រះសង្ឃរាជជួន ណាត ជោតញ្ញាណោ ថា : អំណោយដែលទាយកជឿកម្មជឿផលច្បាស់ហើយគេឱ្យ ឬអំណោយដែលគេឱ្យដល់ទក្ខិណេយ្យបុគ្គល (បុគ្គលអ្នកគួរទទួលនូវទក្ខិណាទាន) មានពីរយ៉ាង គឺ បាដិបុគ្គលិកាទក្ខិណា (ទានឱ្យចំពោះបុគ្គល) និងសង្ឃគតាទក្ខិណាទាន (ឱ្យទានចំពោះសង្ឃ) ។

នៅក្នុងទក្ខិណាវិភង្គសូត្រ មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណាសកបិដកលេខ ២៨/២១៤ មានរឿង ដំណាលពីព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី បានខំផ្ចិតផ្ចង់ធ្វើសំពត់ យ៉ាងសម្រាំងមួយគូរវៃអំបោះដោយដៃខ្លួនឯង ត្បាញខ្លួនឯង ដើម្បីឧទ្ទិសចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគជាម្ចាស់ ។ នៅពេលដែល ព្រះនាងយកសំពត់ទៅថ្វាយដល់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ក្នុងកាលនោះ ព្រះអង្គទ្រង់មិនទទួល ដោយទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថា :

<<បពិត្រព្រះនាងគោតមី សូមព្រះនាងយកសំពត់នេះទៅប្រគេនសង្ឃវិញចុះ កាលបើព្រះនាងប្រគេនដល់ព្រះសង្ឃហើយ តថាគតក៏ឈ្មោះថា ព្រះនាងបានបូជាហើយផង ទាំងសង្ឃក៏ឈ្មោះថា ព្រះនាងបានបូជាហើយដែរ>> ។ សេចក្តីដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះ ព្រះនាងមហាបជាគោតមីពុំព្រម ដោយទ្រង់ពោលទទូចអង្វរអស់ វារៈ ៣ ដង ដើម្បីសុំសេចក្តីអនុគ្រោះ ។

អាស្រ័យហេតុដូចបានជម្រាបមកនេះ ទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ សម្តែងនូវទក្ខិណាទាន ដល់ព្រះអានន្ទ ដែលមានពីរយ៉ាង គឺ បាដិបុគ្គលិកាទក្ខិណា (ទានឱ្យចំពោះបុគ្គល) និងសង្ឃគតាទក្ខិណា (ទានដែលតម្កល់ក្នុងព្រះសង្ឃ) ។

ក/ បាដិបុគ្គលិកាទក្ខិណា មាន ១៤ យ៉ាង

១- បុគ្គលធ្វើទានចំពោះព្រះតថាគតជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ជា បាដិបុគ្គលិកាទក្ខិណា ទី ១

២- បុគ្គលធ្វើទានចំពោះព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ជាបាដិបុគ្គលិកា-ទក្ខិណា ទី ២

៣- បុគ្គលធ្វើទាន ចំពោះព្រះអរហន្តជាសាវ័ករបស់ព្រះតថាគត ជាបាដិបុគ្គលិកាទក្ខិណា ទី ៣

៤- ធ្វើទានចំពោះបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្តផល ជាបាដិបុគ្គលិកាទក្ខិណា ទី ៤

៥- ធ្វើទានចំពោះព្រះអនាគាមិបុគ្គល ជាបាដិបុគ្គលិកា-ទក្ខិណា ទី ៥

៦- ធ្វើទានចំពោះបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ជាបាដិបុគ្គលិកាទក្ខិណា ទី ៦

៧- ធ្វើទានចំពោះព្រះសកទាគាមិបុគ្គល ជាបាដិបុគ្គលិកា-ទក្ខិណា ទី ៧

៨- ធ្វើទានចំពោះបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិផល ជាបាដិបុគ្គលិកាទក្ខិណា ទី ៨

៩- ធ្វើទានចំពោះព្រះសោតាបន្នបុគ្គល ជាបាដិបុគ្គលិកា-ទក្ខិណា ទី ៩

១០- ធ្វើទានចំពោះបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល[១] ជាបាដិបុគ្គលិកាទក្ខិណា ទី ១០

១១- ធ្វើទានចំពោះអ្នកបួសខាងក្រៅ (ព្រះពុទ្ធសាសនា) ដែលប្រាសចាកតម្រេកក្នុងកាម[២] ទាំងឡាយ ជាបាដិបុគ្គលិកា-ទក្ខិណា ទី ១១

១២- ធ្វើទានចំពោះបុថុជ្ជនមានសីល ជាបាដិបុគ្គលិកា-ទក្ខិណា ទី ១២

១៣- ធ្វើទានចំពោះបុថុជ្ជនទ្រុស្តសីល ជាបាដិបុគ្គលិកា-ទក្ខិណា ទី ១៣

១៤- ធ្វើទានចំពោះសត្វតិរច្ឆាន(៣) ជាបាដិបុគ្គលិកាទក្ខិណា ទី ១៤ ។

---

(១) អដ្ឋកថា ថា : សូម្បីឧបាសកដល់សរណគមន៍ ៣ ក្តី កាន់សីល ៥ ក្តី សីល ១០ ក្តី សាមណេរ ឬភិក្ខុដែលទើបនឹងបួស បាន ១ ថ្ងៃ ក្តី ភិក្ខុមានវត្តប្រតិបត្តិដែលបួសយូរហើយក្តី ភិក្ខុទ្រទ្រង់វិបស្សនាក្តី ទាំងអស់នេះ ឈ្មោះថាប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល ។ បើបុគ្គលធ្វើទានចំពោះបុគ្គលទាំងអប្បាលនេះ បានផលច្រើនជាងគ្នាជាលំដាប់ ។

(២) អដ្ឋកថា ថា : សំដៅយកពួកអ្នកជាកម្មវាទី កិរិយវាទី ដែលបានអភិញ្ញា ជាលោកិយទាំង ៥ ។

(៣) អដ្ឋកថា ថា : ឱ្យនូវអានិសង្ស ១០០ គឺ អត្តភាពក្នុងអត្តភាពមួយៗ មានអាយុវែង ១, សម្បុរល្អ ១, សេចក្តីសុខ ១, កម្លាំង ១, ប្រាជ្ញា ១ រួមជាអានិសង្ស ៥០០ ។ ទានក្រៅពីសត្វ តិរច្ឆាន ទៅគុណជាប្រាំៗ តាមឧបាយនេះដែរ ។

ម្នាលអានន្ទ បណ្តាបុគ្គលអ្នកទទួលទានទាំងនោះ ទក្ខិណាមានគុណមួយរយៈ (១០០) ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឱ្យទានចំពោះសត្វតិរច្ឆាន ។ ទក្ខិណា មានគុណមួយពាន់ ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឱ្យទានចំពោះបុថុជ្ជនទ្រុស្តសីល ។ ទក្ខិណាមានគុណមួយសែន ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឱ្យទាន ចំពោះ

បុថុជ្ជនអ្នកមានសីល ។ ទក្ខិណា មានគុណមួយសែនកោដិ ដែលត្រូវបាន ព្រោះឱ្យទានចំពោះអ្នកបួសខាងក្រៅ ដែលប្រាស ចាកតម្រេកក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ ទក្ខិណា មានគុណរាប់មិនបាន ប្រមាណមិនកើត ដែលបុថុជ្ជនត្រូវបាន ព្រោះឱ្យទានចំពោះ បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល ។ ចាំបាច់និយាយទៅថ្វី (ដល់ទក្ខិណាដែលបុគ្គលឱ្យ) ចំពោះ សោតាបន្នបុគ្គល នឹងនិយាយថ្វីចំពោះបុគ្គល ដែលប្រតិបត្តិ ដើម្បីជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិផល នឹងនិយាយទៅ ថ្វីចំពោះ សកទាគាមិបុគ្គល និងនិយាយទៅថ្វីចំពោះបុគ្គល ដែលប្រតិបត្តិ ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល នឹងនិយាយទៅថ្វី ចំពោះ អនាគាមិបុគ្គល និងនិយាយទៅថ្វីចំពោះបុគ្គល ដែលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្តផល នឹងនិយាយថ្វី ចំពោះ ព្រះអរហន្ត ជាសាវ័ករបស់តថាគត នឹងនិយាយទៅថ្វី ចំពោះ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធ នឹងនិយាយទៅថ្វីចំពោះ ព្រះតថាគតជា អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ។

១/~ **សង្ឃគតាទក្ខិណា** (ទានដែលតម្កល់ក្នុងសង្ឃ)

មាន ៧ យ៉ាង :

១-បុគ្គលធ្វើទានចំពោះសង្ឃទាំងពីរចំណែក មានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន នេះជាសង្ឃគតាទក្ខិណា ទី ១

២-កាលបើព្រះតថាគត បរិព្វានទៅ បុគ្គលឱ្យទានចំពោះសង្ឃទាំងពីរចំណែក ជា សង្ឃគតាទក្ខិណា ទី ២

៣- ធ្វើទានចំពោះតែភិក្ខុសង្ឃ ជាសង្ឃគតាទក្ខិណា ទី ៣

៤- ធ្វើទានចំពោះភិក្ខុនីសង្ឃ ជាសង្ឃគតាទក្ខិណា ទី ៤

៥- បុគ្គល (ទៅនិមន្តអំពីសំណាក់សង្ឃ) ថា សូមលោកម្ចាស់ ទាំងឡាយចាត់ពួកភិក្ខុប៉ុណ្ណោះ ពួកភិក្ខុនីប៉ុណ្ណោះអំពីសង្ឃដើម្បីខ្ញុំម្ចាស់ រួចទើបធ្វើទាន ជាសង្ឃគតាទក្ខិណា ទី ៥

៦- បុគ្គល (ទៅនិមន្តអំពីសំណាក់សង្ឃ) ថា សូមលោកម្ចាស់ទាំងឡាយចាត់ពួកភិក្ខុប៉ុណ្ណោះអំពីសង្ឃ ដើម្បីខ្ញុំម្ចាស់ ទើបធ្វើទាន ជាសង្ឃគតាទក្ខិណា ទី ៦

៧- បុគ្គល (ទៅនិមន្តអំពីសំណាក់សង្ឃ) ថា សូមលោកម្ចាស់ទាំងឡាយចាត់ពួកភិក្ខុនីប៉ុណ្ណោះអំពីសង្ឃ ដើម្បីខ្ញុំម្ចាស់ទើបធ្វើទាន ជាសង្ឃគតាទក្ខិណា ទី ៧ ។

អដ្ឋកថា

ពាក្យថា សង្ឃទាំងពីរចំណែក គឺពួកភិក្ខុសង្ឃអង្គុយម្ខាង ពួកភិក្ខុនីសង្ឃអង្គុយម្ខាង ព្រះសាស្តាជាម្ចាស់ គង់ត្រង់កណ្តាល ដូច្នោះ ហៅថា សង្ឃទាំងពីរចំណែក មានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន ។ សង្ឃគតាទក្ខិណាទី ១ នេះ គ្មានទក្ខិណា ណាវិសេសស្មើឡើយ ។ ប៉ុន្តែកាលដែលព្រះសាស្តាទ្រង់បរិនិព្វាន ទៅហើយនោះ គេតម្កល់ព្រះពុទ្ធប្បដិមា ឬព្រះធាតុលើអាសនៈ ក្នុងទីចំពោះមុខសង្ឃទាំងពីរចំណែក រួចទើបតម្កល់ម្ហូបចំណី លើតុ ឬជើងស្រាប់ហើយ ធ្វើកិច្ចទក្ខិណោទកជាដើម ថ្វាយវត្ថុទាំងពួងដល់ព្រះសាស្តាជាមុន ទើបថ្វាយសង្ឃទាំងពីរចំណែក ជាខាងក្រោយយ៉ាងនេះ ក៏ឈ្មោះថា ថ្វាយទានដល់សង្ឃទាំងពីរ ចំណែកមាន ព្រះពុទ្ធជាប្រធានដែរ (សម័យឥឡូវនេះ គ្មានភិក្ខុនីមានតែភិក្ខុ ដូច្នេះឈ្មោះថា ភិក្ខុសង្ឃមានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន) ។ ភោជនដែលថ្វាយដល់ព្រះសាស្តាយ៉ាងនេះ ត្រូវប្រគេនដល់ភិក្ខុណាដែលប្រតិបត្តិព្រះសាស្តា បរិបូណ៌ដោយវត្តប្រតិបត្តិ ព្រោះជាវត្ថុរបស់ព្រះពុទ្ធជាបិតា ត្រូវបានដល់ ភិក្ខុជាកូន ឬនិងប្រគេន

ដល់សង្ឃក៏គួរ ។ បើវត្ថុនោះជាប្រេង ឬសាដក ត្រូវអុជប្រទីប ចងជាទង់ ឬពិតានថ្វាយ ។

ម្នាលអានន្ទ ក្នុងកាលជាអនាគតនឹងមានគោត្រភូសង្ឃ (សង្ឃមានតែឈ្មោះ) មានតែសំពត់កាសាវៈចងក ជាអ្នកទ្រុស្តសីល មានធម៌លាមក ជនទាំងនោះ ឧទ្ទិសចំពោះសង្ឃ ហើយធ្វើទានដល់បុគ្គលទ្រុស្តសីលទាំងនោះ ម្នាលអានន្ទ សូម្បីក្នុងកាលនោះក៏តថាគតសម្តែងថា សង្ឃគតាទក្ខិណាទាន មានអានិសង្ស រាប់មិនបានប្រមាណមិនកើតដែរ ។ តថាគតមិនដែលពោលនូវបាដិបុគ្គលិកទាន ថាមានផលច្រើនជាងសង្ឃគតាទក្ខិណាទាន ដោយបរិយាយណាមួយឡើយ ។

អត្ថាធិប្បាយ

គំនរបុណ្យ ដែលត្រូវសន្សំទុកក្នុងសន្តានមានច្រើន ប្រការណាស់ ប៉ុន្តែអំពើដែលយើងធ្វើដោយកាយក្តី ដោយវាចាក្តី ដោយចិត្តក្តី ក៏រំលងហួសពីការពិត ព្រោះខ្វះបញ្ញា ដើម្បីជួយតម្រង់ផ្លូវទៅរកការចម្រើន លួតលាស់ដល់ពន្លកបុណ្យដែលបណ្តុះចិត្តបន្តិចម្តង១ ជាដំណាក់១ ដូចទឹកស្រក់លើថ្ម ក៏គង់ថ្ងៃណាមួយអាចនឹងទម្លុះថ្មបាន ។ **ការដែលឃ្លាងរំលងនូវសភាវធម៌**

ពិត ក្នុងជីវិតប្រចាំថ្ងៃ នាំឱ្យខាតពេលវេលាចោលទទេ ព្រោះត្រូវវិលវល់គ្មានថ្ងៃសម្រាកតែពីរឿងលោភៈ ទោសៈ មោហៈ ដែលជាហេតុ នាំឱ្យបោះបង់ចោលនូវអ្វីដែលជាខ្លឹម នូវអ្វីដែលជាសារៈ សម្រាប់យកជ័យជម្នះលើសត្រូវ គឺពួកកិលេសបានដល់ទិដ្ឋិ តណ្ហា មានៈ នេះឯង ។

ការប្រព្រឹត្តខុស ធ្វើខុស មិនមែនមានយើង ឬអ្នកណាមួយមកបង្ខិតបង្ខំ នេះជាទោសរបស់វដ្តៈ សម្រាប់បង្កាត់ភ្លក់ភ្លើងកិលេស ឱ្យដុតរោលឆាបឆេះលោករាល់ថ្ងៃ ព្រោះកម្លាំងកម្ម អាស្រ័យពីតួចេតនា គឺអភិសង្ខារជាអ្នកដឹកនាំ ទាញលោកបង្អោនទៅរកការវិនាសអន្តរាយ តាមទំនាញរបស់ចលនាអាកាសធាតុចក្រវាល ដែលកំពុងខែចុះជាបន្តបន្ទាប់តាមលំដាប់លំដោយ រហូតដល់ថ្នាក់ទាបបំផុតទើបខែឡើងវិញ ទៅទល់អាយុមនុស្សមួយអសង្ខេយ្យឆ្នាំ ។ ធម្មជាតិដែលមានមកយ៉ាងនេះ ក៏ដោយសារពុំមានអ្នកត្រាស់ដឹងធម៌ សម្រាប់ជួយបន្ធូរបន្ថយ នូវជំនឿអកុសលធម៌ទាំងឡាយដែលជាមារ តែងតែយាយី សាងនូវគុណវិបត្តិច្រើនប្រការ ដល់មនុស្សជាតិសព្វសត្វទាំងអស់ លើភពផែនដីនិងបរលោក ឱ្យវិលវល់ចុះឡើងគ្មានថ្ងៃសម្រាក នូវតំណចិត្ត ដែលមួយថ្ងៃ ទៅមួយថ្ងៃ មានតែការ

ស្រឡាញ់ស្អប់ជាប់ជំពាក់តែនឹងអារម្មណ៍ **ខ្លួនឯង** ហើយចេះគិតគូរ ត្រឹមតែការសិក្សារៀនសូត្រ ផ្លូវលោកបន្តិចបន្តួច ឬច្រើនយ៉ាងណាក្តី ក៏នៅតែក្នុងការកសាងសន្សំពូជទុក្ខដដែល និងពូជធ្វើហេតុឱ្យកើតទុក្ខប៉ុណ្ណោះ សូម្បីមានធម៌សម្រាប់ដឹកនាំ សត្វឱ្យចេញចាកពីលោកនេះ ក៏ពុំព្រមយកចិត្តទុកដាក់ស្តាប់ ប្រតិបត្តិតាម ម្ល៉ោះហើយការប្រព្រឹត្តរបស់ខ្លួននោះ យល់ថាត្រឹមត្រូវ បើធ្លាប់ធ្វើយ៉ាងណា ក្នុងត្រកូលនិមួយៗ ក៏ទម្លាប់ធ្វើរបៀបរបបនោះតដល់កូនចៅគ្រប់ៗគ្នា ទាំងអស់ ។

ពិតមែនតែមានព្រះពុទ្ធសាសនា មកផ្សព្វផ្សាយព្រះធម៌ដល់សព្វសត្វទូទៅក្នុងជម្ពូទ្វីប ឬលោកដទៃយ៉ាងណា ក៏អ្នកដែលគ្មានឧបនិស្ស័យនូវតែរក្សាប្រពៃណីចាស់ដដែល ដោយពុំព្រមបោះបង់ចោលនូវអ្វីដែលមិនរីកចម្រើនខាងផ្លូវចិត្ត ព្រោះយល់ថា លោកនេះសុខសប្បាយ ចម្រើនខាងសម្ភារៈនិយម ។ ការធ្វើបុណ្យធ្វើទាន មានព្រះភិក្ខុសង្ឃសាវកជាស្រែបុណ្យ ដែលជាទក្ខិណេយ្យបុគ្គលដ៏ប្រសើរក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ចំពោះបដិគ្គាហកៈ មានព្រះពុទ្ធបដិមាជាប្រធាន ក៏នៅតែគេធ្វើឱ្យខុសពីពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ ព្រះសម្ពុទ្ធ ដែលជាអគ្គមហាបុរសស្តេចនៃព្រះធម៌ គឺធម្មជាតិ ព្រោះមានការធ្វេសប្រហែស ដោយ

ពុំបានសិក្សា ពី **សិក្ខេ និព្វានមគ្គនោ** គឺសិក្សាដើម្បីព្រះនិព្វានដោយខ្លួនឯង ជាវិជ្ជាមួយយ៉ាងខ្ពស់ឯក ពុំមានវិជ្ជាណាមួយក្នុងលោក មកប្រៀបឱ្យស្មើ ជាវិជ្ជានាំឱ្យមានបញ្ញាជ្រាបដឹងពីការពិតក្នុងលោក បានសេចក្តីថា ជាការកសាងហេតុឱ្យសត្វលោកដើរទៅរកទីបំផុតទុក្ខ គឺចេញពីលោក ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃ ។

ការដែលលើកយកទក្ខិណាទានក្នុងវិភង្គសូត្រមកជម្រាបជូន ព្រោះចង់បង្ហាញនូវការប្រព្រឹត្ត ឱ្យបានត្រឹមត្រូវតាមឱវាទព្រះជិនស្រី ដើម្បីស្រូបយកតម្លៃថ្លៃថ្នូរប្រសើរ ឧត្តុង្គឧត្តមទទួលបាននូវព្រះធម៌ ដ៏ល្អកម្រមាន គឺមហាកុសលញាណសម្បយុត្តដ៏ឧក្រិដ្ឋ មានអានិសង្សច្រើនជាងគុណជាតិអ្វីទាំងពួងអាចជួយស្រោចស្រង់ខ្លួនយើងឱ្យមានសុខសិរី សម្បូណ៌រុងរឿងភ្លឺស្វាង ក្នុងលោកទាំងពីរ គឺបច្ចុប្បន្ន និងបរលោកថែមទាំងបានដល់ព្រះនិព្វានផង ។ ការបដិបត្តិចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា នាំឱ្យរីកចម្រើននូវអ្វីៗគ្រប់យ៉ាង ដែលជាការកម្រយ៉ាងក្រៃលែងក្នុងការបានជួបនិងព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយថា ក្នុងផែនដីនិមួយៗ ជួនណា ពុំមានព្រះពុទ្ធត្រាស់ដឹងផង ហៅថា សុញ្ញកប្ប ផែនដី

ខ្លះមាន ព្រះពុទ្ធត្រាស់ ១ ព្រះអង្គ ខ្លះទៀតមានពីរ ព្រះអង្គ ខ្លះទៀតមាន ៣ ព្រះអង្គ ខ្លះទៀតមាន ៤ ព្រះអង្គ និងខ្លះទៀតមាន ដល់ទៅ ៥ ព្រះអង្គ ហៅថា អសុញ្ញកប្ប ដូចបានជម្រាបជូនរួចមកហើយ ។ បើគិតតាមចំនួននេះ ឃើញថា ក្រមែនព្រោះចក្រវាលមានច្រើនណាស់ ។ តាមតួលេខបញ្ជាក់ថា ក្នុងផែនដីដែលត្រូវវិនាសនិងចម្រើនឡើងមាន រហូតដល់ទៅមួយសែនកោដិចក្រវាល ចំណែកព្រះពុទ្ធត្រាស់ដឹង វិញមានតែមង្គលចក្រវាលនេះ គឺភទ្ទកប្បនេះឯងដែលយើងកំពុងរស់នៅសព្វថ្ងៃ ។ គ្រាន់តែលើកឡើងបន្តិចប៉ុណ្ណេះ មិនគួរយើងបោះបង់ពាក្យប្រៀនប្រដៅ ព្រះពុទ្ធសាសនា ទៅចាប់យកលទ្ធិសាសនាដទៃ ដែលគេចេះតែ សាបព្រោះពេញសាកលលោក ធ្វើប្រជាភិថុតិបង្ខិតបង្ខំមនុស្ស យកនុយទៅទាក់ទឹកចិត្ត ដោយអាមិស សម្រាប់ចងកខ្លួនឯង នៅថ្ងៃណាមួយ ទទួលរងទុក្ខទោសខ្លោចផ្សា ស្រែកដង្ហោយហៅ គេឱ្យជួយស្រង់ ដូចជានៅក្នុង នរក ប្រេត ឬសត្វតិរច្ឆាន ដែលយើងកំពុងឃើញសព្វថ្ងៃនេះ ព្រោះទិដ្ឋិ តណ្ហា មានះ ។

សូម្បីអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាហើយក៏ដោយ បើការបដិបត្តិមិនបានល្អ ក៏ជារឿងគ្រោះថ្នាក់មួយយ៉ាងធំ ដូចដុតខ្លួន

ឯងដែរ ព្រោះ សិក្សារៀនសូត្រព្រះបរិយត្តិមិនបានល្អ ហៅថា **អលគទ្ទូបមាបរិយត្តិ** ។ ការបដិបត្តិត្រឹមត្រូវតាមឱវាទានុសាសនីរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគជាម្ចាស់ នាំឱ្យងាយស្រួល ពុំមានខាតបង់ទ្រព្យអ្វីច្រើនទេ គ្រាន់តែដាក់ចិត្តឱ្យត្រង់ហៅថា **ទិដ្ឋុជុកម្មៈ** ទៅលើទានដូចបានជម្រាបជូន ឱ្យត្រឹមត្រូវតាម ព្រះវិន័យក្នុង **ហត្ថបាស** បញ្ញាក៏កើតភ្លាមក្នុងចិត្ត ចាកការធ្វើ នោះតែបើធ្វើខុស ហៅថា ល្ងង់ ខ្វះបញ្ញាស្មារតីពុំបាន សម្រេចនូវប្រយោជន៍អ្វីឡើយ ។

☛ ពាក្យថា **ហត្ថបាស** សរសេរនៅក្នុងវចនានុក្រមសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ជួន-ណាត ជោតញ្ញាណោ ថា អន្ទាក់ដៃ ។ ក្នុងន័យ ព្រះពុទ្ធសាសនា ប្រើពាក្យនេះ ជាឈ្មោះ រង្វាស់ប្រវែង ២ ហត្ថ មួយចំអាម, មានបែបកំណត់ ២ យ៉ាង គឺ សម្រាប់ភិក្ខុសង្ឃអង្គុយ ឬឈរប្រជុំគ្នាធ្វើសង្ឃកម្មផ្សេងៗ ឱ្យគិតពីទីបំផុតខាងក្រៅអវយវៈ រាល់ខ្លួនចូលមកអស់ម្ខាង ១ ហត្ថ នៅសល់ចន្លោះ ១ ចំអាម ។ សម្រាប់ប្រគេនរបស់ឆាន់ដល់បព្វជិត, ចំណែកខាង ទាយក ឬ ទាយិកា ឱ្យគិតពីទីបំផុតខាងក្នុងអវយវៈចូលទៅ, ចំណែកខាងបដិគ្គាហកៈ ឱ្យ គិតពីទីបំផុតខាង

ក្រៅអវិយវៈ ចូលមក រួមទាំងពីរខាងឱ្យបាន ២ ហត្ថ ១ ចំអាម ។ ខ្មែរហៅ ភិក្ខុសង្ឃដែលគង់ជាគណបូរកៈ ក្នុងឧបសម្បទាកម្ម ជាដើមថា ហត្ថបាសដែរ ភិក្ខុគង់ហត្ថបាស, ប្រគេន ឥវ៉ាន់លោក ដល់ហត្ថបាស ។

ពាក្យថា ប្រយោជន៏ក្នុងទីនេះ សំដៅទីបំផុតលោកមិន សំដៅ ត្រឹមតែលាភសក្ការៈ, គ្រឿងស្មោកគ្រោកសម្រាប់ដុត បំផ្លាញ ផ្លូវចិត្តខ្លួនឯងទេ ។ សូមកុំលលេង និងល្បែងសៅហ្មង ចិត្ត មានទ្រព្យសម្បត្តិជាដើម ដែលជារបស់វិចិត្រយល់ថាមាន តម្លៃ ដល់លោកនិយមសព្វថ្ងៃ ជាហេតុទាញលោកឱ្យប្រែប្រួល ម្តងចម្រើន ម្តងធ្លាក់ចុះ ព្រោះកម្លាំងតណ្ហា គឺសេចក្តីស្រេក ឃ្លាន អន្ទះសាមិនចេះឆ្អែតប្រកបផ្សំជាមួយនិងទិដ្ឋិចេតសិក ៦២ ជាគ្រួសាររបស់បបញ្ចធម៌ ជាធម៌នាំសត្វធ្វើដំណើរទៅរក **និព្វេធភាគិយធម៌** (ធម៌យឺតយូរ) ។ ព្រោះហេតុដូច្នោះ ទើប លើកយកនូវទក្ខិណាទានមុនដំបូង ព្រោះជាជំហានទីមួយ ក្នុងការ កសាងបារមីធម៌សម្រាប់ឆ្លងចាកលោកឱ្យបានជ្រាបដឹងច្បាស់លាស់ ថា អ្វីទៅហៅថា បាដិបុគ្គលិកាទក្ខិណា និងសង្ឃគតាទក្ខិណា ព្រោះការធ្វើបុណ្យម្តងៗ មានការយល់ច្រឡំច្រើនណាស់ សូម្បី ទៅនិមន្តព្រះភិក្ខុសង្ឃ ក៏សំដៅចំពោះទៅលើអង្គនេះ ឬអង្គនោះ

មិនសំដៅទៅលើសង្ឃទេ ដែលជាសង្ឃមានព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ក៏ជាសង្ឃដែរ ទាំងនេះត្រូវអាស្រ័យ ទៅលើតួបញ្ញាក្នុងការបង្អោនចិត្ត ។ ឯទេយ្យធម៌សម្រាប់ ប្រគេនដល់ព្រះភិក្ខុសង្ឃ ក៏ត្រូវឱ្យដឹងថារបស់នេះ ជាកប្បិយ (របស់សមគួរ) នេះ ជាអកប្បិយ (របស់មិនសមគួរ) ដែលមិនគួរប្រគេន ។ ពាក្យថា សង្ឃ ជាឈ្មោះនៃពួកបុធម្មជាតិប្រហារនូវកិលេសបានដល់ សីល សមាធិ បញ្ញា សំដៅដល់ពួក ព្រះអរិយបុគ្គល ៨ ពួក មានព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ដែលជាគ្រូនៃមនុស្ស និងទេវតា ។

ពេលណាយើងបានសិក្សា ហ្វត់ចត់ត្រឹមត្រូវ អាចជួយតម្រង់ផ្លូវដល់កិច្ចប្រតិបត្តិ ដូចជា ការថ្វាយទានចំពោះ ព្រះភិក្ខុសង្ឃជាដើមនេះ ព្រោះត្រូវលាងជម្រះនូវការយល់ខុស(ទិដ្ឋិ) បន្តិចម្តងៗ ទើបចម្រើនបញ្ញាលះបង់ការប្រកាន់ជ្រើសរើសបុគ្គល ដែលពីមុនធ្លាប់យល់ថាធ្វើយ៉ាងនេះឬ យ៉ាងនោះ ទើបត្រឹមត្រូវ ដូចបានជម្រាបជូននៅក្នុងទក្ខិណាទាន ទ្រង់សម្តែងទុកនៅក្នុងគម្ពីរព្រះត្រៃបិដក **សូមកុំឱ្យធ្វើខុសដូចមុនៗទៀត** ។ កាលណាប្រព្រឹត្តត្រឹមត្រូវល្អ អ្វីៗក៏ចម្រើនទាំងខាងសម្ភារៈ និង ផ្លូវចិត្ត ព្រោះថាការចម្រើនណាៗ ក៏មិនប្រសើរជាងការចម្រើនផ្លូវចិត្ត

ដែរ សូម្បីទេវតាមារព្រហ្មទាំងឡាយ ក៏ត្រេកអរស្វាគមន៍ដល់អ្នកដែលមានរាត្រីដ៏ចម្រើន ទោះឋិតនៅទីណា ទេវតាតាមជួយថែរក្សាទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ដល់បុគ្គលអ្នកមាន សម្មាទិដ្ឋិ ។

ថ្វាយទានចំពោះព្រះភិក្ខុសង្ឃ
ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា

ធ្វើបុណ្យទានសូមពិចារណា យកក្បួនតម្រាច្បាប់ជាគោល
កុំចេះតែធ្វើតាមគេពោល ទម្លាប់មិនចោលចាស់បូរាណ ។
គិតត្រូវបានផលកើតបញ្ញា កាត់វដ្តសង្សារលែងរំខាន
អានិសង្សបុណ្យរាប់មិនបាន សន្សំសន្តានរៀងរាល់ថ្ងៃ ។
គិតខុសមិនត្រង់តាមពាក្យពិត ទិដ្ឋិរុំជិតថយតម្លៃ
គំនិតមិនជ្រៅប្រឌិតថ្មៃ កែខៃសេចក្តីឱ្យច្បាស់លាស់ ។
ព្រះសង្ឃសាវកជាស្រែបុណ្យ ទុកធ្វើដើមទុនជួយរំដោះ
ទុក្ខសោកសព្វសត្វលែងស្រណោះ ថ្វាយទានរបស់ត្រូវតាមធម៌ ។
បាត្តបាសសម្រាប់អ្នកទាំងពីរ ចំអាមបាត្ត ២ មិនរីករវ
ត្រង់ដូចវិន័យគ្មានភូតភរ ទូទាំងនគរក្នុងសាសនា ។
បដិគ្គាហកអ្នកទទួល ទាយកបបួលថ្វាយភិក្ខា
សូមគង់ជាសុខក្នុងសិក្ខា ព្យាយាមឧស្សាហ៍សម្លឹងត្រើយ ៕

សតិប្បដ្ឋាន (ជំហានទី ៧)

ដំណើរទិដ្ឋិ ប្រគល់ខ្លួនឱ្យបញ្ញាជាអ្នកដើរតួជំនួសក្នុងលោកវិញ ។

ពាក្យថា វិបស្សនាៈ ធម្មជាតិពិចារណាឃើញច្បាស់នូវដំណើរសង្ខារធម៌តាមសេចក្ដីពិត ដល់ការអប់រំចម្រើនបញ្ញាថ្នាក់សតិប្បដ្ឋានក្នុងពួកធម្មកាយ ជាពោធិបក្ខិយធម៌ ៣៧ ប្រការ គឺសតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គៈ ៧ និង អរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការ ។

នៅពេលផ្ដើមសិក្សាអប់រំរលឹកដឹងនូវសភាវធម៌កំពុងប្រាកដ សូមបង្អោនចិត្តទៅលើធម្មៈថា មិនមែនមានយើងគេអ្នកប្រព្រឹត្តធ្វើអ្វីៗ តាមផ្លូវកាយ តាមផ្លូវវាចា និងផ្លូវចិត្ត គឺមានត្រឹមតែសភាវធម៌ ឬសង្ខារសុទ្ធ កើតឡើងពីហេតុប្បច្ច័យប្រចក្សច្បាស់នូវលក្ខណៈ រូបធម៌នាមធម៌តាមសេចក្ដីពិត ទល់នឹងអារម្មណ៍បច្ចុប្បន្ន តាមចក្ខុទ្វារ តាមសោតទ្វារ តាមឃានទ្វារ តាមជិវ្ហាទ្វារ តាមកាយទ្វារ និងមនោទ្វារ ក្នុងទ្វារណាមួយរបស់លោកប្រាំមួយនៃវិញ្ញាណចិត្ត ដែលជាការកម្ចាត់នូវទិដ្ឋិ និងតណ្ហាទាំងឡាយ រួមប្រជុំចុះនៅ ក្នុងសក្កាយទិដ្ឋិទាំង ២០

មាន **ទិដ្ឋិ** ៦២ ទាំងមូល ដែលជា ឫសគល់ នៃបបញ្ចសញ្ញា ចងក្រងលោក ទាញលោកឱ្យលុះ ក្នុងអំណាចខ្លួនមិនឱ្យឃ្លាត ចេញពីលោក សម្រាប់បម្រើម្ចាស់ តណ្ហា គឺកិលេសមារ ។

លោកនៃការរស់នៅ មានត្រឹមតែបរមត្ថធម៌សុទ្ធ មិន ក្រៅអ្វីពីចិត្ត ចេតសិក រូប សំដៅទៅលើខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ បដិច្ចសមុប្បាទ ដែលជាបច្ចយុប្បន្នធម៌ កើតឡើងអាស្រ័យ បច្ច័យ ជាប្រក្រតីក្នុងជីវិតប្រចាំថ្ងៃ ហើយរលត់ទៅវិញយ៉ាង រហ័សក្រៃលែង ពុំមានអ្នកណាអាចដឹងបាន ដូចជា ភ្នែក ឃើញរូប ហើយឮសំឡេងផង ដឹងក្លិនផង ដឹងរសផង ដឹងផោដ្ឋព្វផង ដឹងធម្មារម្មណ៍ផង ទាំង ៦ ទ្វារនេះ វិញ្ញាណចិត្ត កើតឡើងមួយខណៈម្តង១ រួចរលត់ទៅវិញភ្លាម ទើបចិត្តថ្មី កើតឡើងបន្តដឹងអារម្មណ៍ផ្សេងមួយទៀត មិនមែនដឹងទាំងអស់ នោះទេ ប៉ុន្តែដោយយើង ខ្វះការសិក្សាអប់រំចម្រើន សតិប្បដ្ឋាន ឱ្យរឿយ១ ញយ១ក៏ពុំបានដឹងថា វិញ្ញាណជាអ្នកដើរតួដឹង អារម្មណ៍ តាមទ្វារនិមួយ១ ដោយច្រើនតែងយល់ច្រឡំថា យើងខ្ញុំ ជាអ្នកធ្វើការងារនេះ ជំនួសទៅវិញ ហើយក៏រំលងចោល នូវការ ពិតដែលជាធម្មៈ ត្រឡប់ងាកទៅស្វែងរក ធម៌ពីខាងក្រៅ បោះបង់ចោលនូវការពិតទាំងស្រុងរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាធម៌

មានជម្រៅក្រៃលែង សម្រាប់ដឹកនាំ សត្វចេញចាកលោក ដែលព្រះពុទ្ធអង្គ កសាងបារមី ៤ អសង្ខេយ្យ និងមួយសែនកប្ប ទម្រាំ បានត្រាស់ដឹងធម៌ ឃើញធម៌តាមផ្លូវភ្នែក ផ្លូវត្រចៀក ផ្លូវច្រមុះ ផ្លូវអណ្តាត ផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្ត ជាផ្លូវត្រង់របស់ មគ្គប្បដិបទា ឆ្ពោះទៅរកទីបំផុតទុក្ខ ដែលយើងធ្លាប់យល់ថា ជាធម្មតា (មានជម្រៅ) ។

ការឃើញធម៌មិនមែនឃើញ មនុស្ស សត្វ បុគ្គល ទេវតា មារព្រហ្មទេ គឺឃើញធម៌នៅត្រង់ការឃើញ សភាវធម៌ ពិត ព្រោះសភាវធម៌កើតឡើង អាស្រ័យពីហេតុប្បច្ច័យ កាលណា អស់ហេតុប្បច្ច័យ សង្ខារទាំងនោះត្រូវរលត់ទៅវិញ ដែលមិនគួរ ឱ្យសង្ឃឹមទុកចិត្តចាប់យកមកធ្វើជារបស់ខ្លួន **នូវសង្ខារទាំងឡាយ ហើយយើងគប្បីខ្វល់ខ្វាយ ដើម្បីជា ប្រយោជន៍ដល់សង្ខារទាំង ឡាយណា សង្ខារទាំងឡាយនោះ មានការសូន្យទៅជាធម្មតា ដូច្នោះឯង ។**

តទៅនេះ នឹងលើកយកនូវប្រសាសន៍របស់ម៉ែសុចិន្ត ដែលសម្តែងនៅក្នុងសៀវភៅមួយ មានចំណងជើងថា ធម្មសញ្ញា នៅប្រទេសកម្ពុជាក្នុងព.ស. ២៥៤៣ មកជម្រាប ជូន ដែលមានសំនួរចោទ ឆ្លើយ ដូចតទៅនេះ ÷

សំនួរ ៖ ក្នុងគម្ពីរមហាសតិប្បដ្ឋានសូត្រ អ្នកអានទាំងឡាយបានឃើញព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ទ្រង់សម្តែងថា ភិក្ខុ ពិចារណាឃើញកាយក្នុងកាយវេទនា ក្នុងវេទនា ចិត្តក្នុងចិត្ត និងធម៌ក្នុងធម៌ ដែលព្រះពុទ្ធអង្គទ្រង់សម្តែងកាយក្នុងកាយជាដើម តើនឹងយល់បានយ៉ាងណាក្នុងព្យញ្ជនៈនេះ ។

ចម្លើយ ៖ ប្រសិនបើមិនមានកាយ តើនឹងឃើញថាកាយឬទេ ព្រោះដូច្នោះពេលមានកាយហើយ មិនឃើញថាជាកាយ ទើបត្រូវអប់រំចម្រើនបញ្ញា ឱ្យដឹងថា កាយត្រឹមតែជាកាយ ឃើញកាយក្នុងកាយ មិនមែនឃើញកាយក្នុងវេទនា មិនមែនឃើញកាយក្នុងចិត្ត ព្រោះថា មានកាយហើយ ក៏មិនធ្លាប់ដឹងថា មានកាយទៀត ព្រោះដូច្នោះ ទើបត្រូវអប់រំ ចម្រើនបញ្ញាឱ្យដឹងថាជាកាយ ជាអនត្តា ជាសភាវធម៌ មិនមែនតួខ្លួនយើង ឃើញកាយក្នុងកាយ ឃើញវេទនា ក្នុងវេទនា ដោយន័យតែមួយដូចគ្នា ព្រោះពេលរលឹក ដឹងហើយ ក៏មិនធ្លាប់ដឹងថាការរលឹកនោះ មិនមែនយើង ដូច្នោះទើបត្រូវអប់រំ ចម្រើនបញ្ញាឱ្យដឹងការរលឹកដឹងនោះ ថាជាសភាវធម៌ ដែលរលឹកដឹង មិនមែនយើង មិនមែនតួខ្លួន ត្រូវឃើញវេទនាក្នុង វេទនា មិនមែនទៅឃើញវេទនា ក្នុងចិត្ត ឬក្នុងកាយតាម ដែលព្យញ្ជនៈ ពោលយ៉ាង

នេះ ។ តែសេចក្តី ពិត ក៏ត្រូវយល់ឱ្យត្រូវត្រង់ថា កាយជាកាយ មិនមែនយើង វេទនាជាវេទនា មិនមែនយើង ចិត្តជាចិត្តមិនមែនយើង ធម៌ ទាំងឡាយទាំងពួង ក៏ជាធម៌មិនមែនយើង ពេលស្តាប់ហើយ ត្រូវពិចារណាថា ពាក្យដែលគេ និយាយនេះត្រូវ ឬខុស ។

សំនួរ : គ្រប់គ្នាបានស្តាប់សតិប្បដ្ឋាន ពេលខ្លះបានស្តាប់ពាក្យថា វិបស្សនា តើធម៌ទាំងពីរនេះ ផ្សេងគ្នាយ៉ាងណា ព្រោះក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាមានធុរៈ ២ គឺ គន្ថធុរៈ បានដល់ ការសិក្សាព្រះពុទ្ធវចនៈ និងវិបស្សនាធុរៈ គឺការអប់រំចម្រើនវិបស្សនា ។

ចម្លើយ : វិបស្សនា ជាបញ្ញាដែលប្រត្យក្សច្បាស់នូវលក្ខណៈរបស់សភាវធម៌កំពុងប្រាកដ ត្រូវត្រង់តាមសេចក្តី ពិតក្នុងខណៈកំពុងស្តាប់រឿងលក្ខណៈរបស់សភាវធម៌ ដូចជាស្តាប់រឿងចិត្ត រឿងចេតសិក រឿងរូប ។ ក្នុងខណៈកំពុងស្តាប់មិនប្រចក្សច្បាស់លក្ខណៈរបស់ចិត្ត ចេតសិក រូប ព្រោះត្រឹមតែជាការធ្លាប់បានឮ បានស្តាប់ រឿងរបស់សភាវធម៌ផ្សេងគ្នាជាចិត្ត ជាចេតសិក ជារូបក្តី ក៏នឹងមិនមានបញ្ញាឃើញជាក់ច្បាស់នូវ លក្ខណៈរបស់ចិត្ត ចេតសិក រូប ទេ ត្រូវមានហេតុគឺការអប់រំចម្រើនបញ្ញា រហូតបានជាក់ច្បាស់នូវលក្ខណៈ

របស់ចិត្ត ចេតសិក រូបបានហើយបញ្ញាក៏នឹងកើតឡើងភ្លាម ដោយមិនបាច់ថាអប់រំមិនបាន ត្រូវអប់រំឱ្យរឿយៗ បញ្ញាក៏ចម្រើនរឿយៗដែរ ប្រសិនបើមានអ្នកណាគេនិយាយប្រាប់ថា មិនត្រូវអប់រំចម្រើនទេ ដឹងតែបន្តិចបន្តួចក៏អាចប្រចក្សច្បាស់នូវលក្ខណៈ របស់សភាវធម៌បាន តើអាចនឹងជឿឬទេ ប្រសិនបើយ៉ាងនោះមែន បញ្ញារបស់ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ និងពាក្យទូន្មានរបស់ព្រះអង្គក៏មិនមានប្រយោជន៍ មិនមានការជាក់ច្បាស់អ្វីឡើយ តែដែលទ្រង់សម្តែងព្រះធម៌ ទុកដល់ ៤៥ វស្សា ក៏ដើម្បីពួកយើងក្នុងយុគសម័យនេះ ។

ប្រសិនបើអ្នកធ្លាប់បានអប់រំចម្រើនបញ្ញាមកច្រើនហើយ ក៏នឹងមិនចាំបាច់មកដល់សម័យនេះ ទោះបីអ្នកនោះបានរៀនវិជ្ជាផ្លូវលោកច្រើនយ៉ាងណាក៏ដោយ តែទម្រាំមកដល់វិជ្ជាផ្លូវធម៌ គឺពាក្យទូន្មានរបស់ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ក៏នឹងរលឹកដឹងខ្លួនភ្លាមថា មិនចេះ មិនដឹងទៅវិញ ព្រោះវិជ្ជាដែលគេរៀននោះ មិនមែនជាពាក្យទូន្មានរបស់ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ។ ហេតុដូច្នោះការដែលនឹងប្រចក្សច្បាស់នូវលក្ខណៈរបស់សភាវធម៌បាន ក៏ត្រូវមានការផ្តើមតាំងពី ដើមហើយមានការអប់រំចម្រើនសេចក្តីដឹង គឺដឹងនូវលក្ខណៈ របស់

សភាវធម៌ដែលមានពិតៗ តាមដែលបានឮ ធ្លាប់ស្តាប់ តែដោយសតិសម្បជញ្ញៈ ទើបនឹងផ្តើមរលឹកដឹងនូវលក្ខណៈ បរមត្ថធម៌ក៏គឺសតិប្បដ្ឋាននោះឯង ដែលថា ចិត្ត ចេតសិក រូប មិនទៀងកើតឡើងហើយក៏រលត់បាត់ទៅ ។ ដូច្នោះការយល់ ធម៌ត្រឹមថ្នាក់ស្តាប់មិនគ្រប់គ្រាន់ ព្រោះមិនមែនផ្លូវដែលនឹង ធ្វើឱ្យដឹងពិតនូវអរិយសច្ចធម៌បាន ដោយត្រឹមតែរៀននូវរឿង រ៉ាវរបស់សភាវធម៌ ។ ព្រះធម៌ដែលទ្រង់សម្តែងទុកមាន ៣ ថ្នាក់ : បរិយត្តិ បដិបត្តិ និងបដិវេធៈ ។

ថ្នាក់បរិយត្តិ : ជាការសិក្សារឿងរ៉ាវរបស់សភាវធម៌ឱ្យមានការឃើញត្រូវ មានការយល់ត្រូវយ៉ាងមាំក្នុងរឿង របស់សភាវធម៌កំពុងប្រាកដ កំពុងកើតរលត់ ក៏នឹងជាបច្ច័យឱ្យមានសតិកើតរលឹកសិក្សាសន្សំៗ ផ្តើមយល់នូវលក្ខណៈពិត របស់តួសភាវៈមួយលក្ខណៈៗ កំពុងប្រាកដ ដែលជាសតិប្បដ្ឋាន ឬប្រើពាក្យថា "បដិបត្តិ" ។ ពាក្យថា **បត្តិ** បានសេចក្តីថា **"ដល់"** ឯ **បដិ** ថា **"ចំពោះ"** ព្រោះខណៈដែលសតិកើតឡើង ជាការដល់ចំពោះនូវលក្ខណៈរបស់សភាវបរមត្ថធម៌ ម្យ៉ាងដែលកំពុងប្រាកដ ។

ខណៈណាដែលសតិកើតរលឹកដឹងនូវលក្ខណៈ របស់សភាវធម៌ ដែលមានពិតៗ ក្នុងខណៈនេះ ឬខណៈនោះក៏ជាមគ្គ

គឺជាផ្លូវមានអង្គ ៨ តែប្រក្រតីមានអង្គ ៥ ជាផ្លូវឆ្ពោះទៅដល់ការដឹងនូវអរិយសច្ចធម៌ពិត ជាផ្លូវដែលព្រះអរហន្ត-សម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ទ្រង់ធ្វើដំណើរទៅមុន ហើយនឹងជាផ្លូវដែលព្រះអរិយសាវ័ក ទាំងឡាយធ្វើដំណើរទៅតាមក្រោយ ក្នុងផ្លូវមូលតែមួយដូចគ្នា ។ ពេលសតិប្បដ្ឋានកើត រលឹកដឹងលក្ខណៈរបស់សភាវធម៌ ដែលកំពុងប្រាកដ ទោះច្រើន ឬតិចមិនសំខាន់ឡើយ សំខាន់នៅត្រង់ ការដឹង ការយល់ ឱ្យរឿយៗ យល់ត្រូវក្នុងលក្ខណៈរបស់សភាវធម៌នោះ រហូតដល់ថ្ងៃណាមួយក៏អាចនឹងដឹងសេចក្ដីពិត គឺការប្រចក្សច្បាស់នូវលក្ខណៈនៃការកើតឡើង និងរលត់ទៅរបស់សភាវធម៌បាន ។

ខណៈនេះ សភាវធម៌មានពិតៗ កំពុងប្រាកដ កំពុង កើត កំពុងរលត់ ហើយហាក់ដូចជា កំពុងរង់ចាំថា ពេលណាបញ្ញានឹងសម្បូរដែលនឹងប្រចក្សច្បាស់ តែសេចក្ដីពិតមិនត្រូវ នឹកគិតដល់របស់ដែលកន្លងទៅហើយ ព្រោះថាសភាវធម៌ កើតរលត់រហ័សពេក នឹងមិនត្រូវគិតដល់របស់ ដែលនៅ មិនទាន់កើតថានឹងដឹងពិតនៅពេលណា តែសភាវធម៌កំពង់ មាននេះហើយ ដែលមានលក្ខណៈយ៉ាងនេះ ជាប្រក្រតីយ៉ាងនេះ ពេលបញ្ញាអប់រំ

ហើយក៏ដល់កាលដែល នឹងប្រចក្សច្បាស់ នូវសេចក្តីពិត របស់សភាវធម៌នោះបាន ។

នៅក្នុងព្រះអដ្ឋកថា ភទ្ទេករត្តសូត្រ មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណាសក បិដកលេខ ២៣/២១៦ ទ្រង់បញ្ជាក់ប្រាប់ : ក្នុងបទថា **ភទ្ទេករត្តស្ស** សេចក្តីថា ឈ្មោះថា អ្នកមានរាត្រីមួយ ដ៏ចម្រើន ព្រោះគេដល់ព្រមនូវការប្រកបដោយវិបស្សនា ។ បទថា **អតីតំ** បានដល់ ក្នុងខន្ធ ៥ ដែលកន្លងទៅហើយ ។ បទថា **នាន្វាគមេយ្យ** សេចក្តីថា មិនគួរនឹកដល់តណ្ហា និងទិដ្ឋិទាំងឡាយ ។ បទថា **នប្បដិកង្ខេ** សេចក្តី ថា មិនគប្បីប្រាថ្នាដោយតណ្ហា និងទិដ្ឋិទាំងឡាយ ។ បទថា **យទតីតំ** ក្នុងគាថានេះ ជាការពោលដល់ហេតុ ព្រោះរបស់ណាកន្លងទៅហើយ របស់នោះក៏លះបង់បាត់ទៅហើយ រលត់ហើយ តាំងនៅមិនបាន ព្រោះដូច្នោះ បុគ្គលមិន គួរនឹកដល់របស់ដែលកន្លងទៅហើយនោះទេ ។ម្យ៉ាងទៀត របស់ណាមិនទាន់មកដល់របស់នោះ ក៏នៅមិនទាន់មកដល់ មិនទាន់កើតនៅមិនទាន់កើត ព្រោះដូច្នោះ បុគ្គលមិនគប្បីប្រាថ្នា នូវរបស់ដែលមិនទាន់មកដល់ ។ បទថា **តត្ថ តត្ថ** សេចក្តីថា

បុគ្គលអ្នកចូលដល់ធម៌ សូម្បីបច្ចុប្បន្នក្នុងធម៌ណា១ ឃើញពិតធម៌ នោះ ដោយអនុបស្សនា ៧ យ៉ាង មាន អនិច្ចានុបស្សនាជាដើម ក្នុងធម៌នោះ១ ។ ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលឃើញពិតក្នុងធម៌នោះ១ ក្នុងទីកន្លែងទាំងឡាយ មានព្រៃជាដើម ។ បទថា **អសំហីរំ អសង្កុប្បំ** ព្រះដ៏មានព្រះភាគជាម្ចាស់ ត្រាស់ដើម្បីសម្តែង វិបស្សនានិងបដិវិបស្សនា ។ វិបស្សនារមែងមិនរសេមរសាម រមែងមិនកម្រើក ជ្រោកជ្រាក ដោយកិលេសទាំងឡាយ មានរាគៈ ជាដើម ព្រោះដូច្នោះវិបស្សនាឈ្មោះថា អសំហិរំ មិនរសេមរសាម ឈ្មោះថា **អសំកុប្បំ** មិនកម្រើក លោកអធិប្បាយថា បុគ្គលគប្បីកពូន គប្បីចម្រើនគប្បីឃើញច្បាស់ ចំពោះវិបស្សនានោះ ។ ប្រការមួយទៀតព្រះនិព្វានរមែងមិនរសេមរសាម មិនកម្រើក ដោយកិលេសទាំងឡាយមានរាគៈ ជាដើម ព្រោះដូច្នោះនិព្វាននោះឈ្មោះថា **អសំហីរំ អសំកុប្បំ** ប្រែថា មិនរសេមរសាម មិនកម្រើកជ្រោកជ្រាក អធិប្បាយថា ភិក្ខុអ្នកជាបណ្ឌិតដឹងច្បាស់ហើយគប្បីកពូននិព្វាននោះ គឺពេលមិនទាន់ចាក់ធ្លុះផលសមាបត្តិដែលមាននិព្វាននោះជាអារម្មណ៍ ក៏គប្បីចម្រើនឱ្យរឿយ១

ក៏ដើម្បីប្រយោជន៏ដល់ភិក្ខុអ្នកកពូននោះ ។ បទថា **អជ្ជេវ កិច្ចំ អាតប្បំ** សេចក្តីថា បានឈ្មោះថា **អាតប្បៈ** ព្រោះដុត កិលេសទាំងឡាយ ឬញ៉ាំងកិលេសទាំងឡាយ ឱ្យ រីងស្ងួតអស់ គប្បីធ្វើក្នុងថ្ងៃនេះឯង ។ បាទព្រះគាថា **កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ** សេចក្តីថា អ្នកណានឹងដឹងថា ការរស់នៅ ឬសេចក្តីស្លាប់ មានក្នុងថ្ងៃស្អែក ព្រះដ៏មាន ព្រះភាគជាម្ចាស់ទ្រង់សម្តែងថា គប្បីធ្វើសេចក្តីព្យាយាមយ៉ាង នេះថា យើងនឹងធ្វើទាន រក្សាសីល ធ្វើកុសលអ្វីណាមួយ ឬវិបស្សនា ជាធម៌មានក្នុងថ្ងៃនេះ ក្នុង បច្ចុប្បន្នដែលកំពុង ប្រាកដ មិនមែនចាប់យកខន្ធជាអតីតកន្លង ទៅហើយនិង ខន្ធជាចំណែកអនាគតមិនទាន់មកដល់ ដែលជា តួទិដ្ឋិ ក្នុងទិដ្ឋិ ៦២ គឺជាការប្រកាន់ខុសយល់ខុស ដូចជាអ្នក ដែលមិនបាន សិក្សាឱ្យហ្មត់ចត់ ។ ប៉ុន្តែខន្ធជាអតីតខន្ធជា អនាគតពុំអាច មានអ្នកណាមួយថា មិននឹកមិនបាន ទោះបីកន្លង ទៅយូរ ហើយក្តី ឬមិនទាន់មកដល់ក្តី គ្រាន់តែរំលឹក ដាស់តឿន ដើម្បីឱ្យយល់ដល់ការចម្រើនសតិប្បដ្ឋានវិបស្សនាប៉ុណ្ណោះ ។ ធម៌ជាបច្ចុប្បន្នមានពិតកំពុងកើតរលត់មែនហើយ តែវាក៏នឹង ជាអតីត ឯអនាគតមិនទាន់មកដល់ ក៏នឹងមកជួបបច្ចុប្បន្ន

ដែលមានទិដ្ឋិ ទាំងអស់រួមគ្នានៅក្នុងសក្កាយទិដ្ឋិ ២០ ដូចបាន ជម្រាបជូនរួចមកហើយនោះឯង ។ ការរំលត់តណ្ហា ទិដ្ឋិ មានៈ មានក្នុងថ្ងៃនេះ ពេលនេះ ដែលសតិរលឹកដឹងនូវសភាវធម៌ កំពុងប្រាកដ បានដល់ ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ដែលជាសក្កាយទិដ្ឋិ ទើបរួចជ្រះស្រឡះ នូវទិដ្ឋិទាំងអស់បាន ព្រោះអរិយមគ្គកម្ចាត់បង់នូវសំយោជនៈកិលេសចេញពីសន្តាន ដោយសោតាបត្តិមគ្គ គឺ សក្កាយទិដ្ឋិ ១, សីលព្វតបរាមាស ១, វិចិកិច្ឆា ១ ដែលមិនមែនលះតណ្ហាជាមុនឡើយ ព្រោះតណ្ហា មានលោភៈជាដើមនេះ មិនងាយលះផ្តាច់អស់ឫសគល់ បានទេ លុះត្រាតែវិបស្សនាចម្រើនបញ្ញាឱ្យក្រៃលែងស្រួចមុត ទើបកម្ចាត់ធម៌ ៣ នេះ គឺទិដ្ឋិ បើគិតតាមការ ដែលបានសិក្សា កន្លងមកថាមួយសែនកប្បទើបសម្រេចបានគឺ រាប់ចាប់ផ្តើម តាំងពីពេលនេះតទៅ ជាបណ្តើរៗ តាមដំណើរផ្លូវត្រូវត្រង់ ដោយអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ មានសតិប្បដ្ឋាន ជាមូលរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគជាម្ចាស់ដែល ព្រះអង្គឆ្លងផុតដល់ត្រើយ គឺអមតមហានិព្វាន ។

នៅក្នុងមហាសតិប្បដ្ឋានសូត្រ ព្រះដ៏មានទ្រង់ត្រាស់ថា ៖

ឯកាយនោ អយំ ភិក្ខវេ មគ្គោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ ញាយស្ស អធិគមាយ និព្វានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ យទិទំ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា ។

ប្រែ ៖ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ផ្លូវគឺសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ នេះជាផ្លូវ មូលតែមួយប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្ដីបរិសុទ្ធនៃសត្វទាំងឡាយ ដើម្បីលះបង់នូវសេចក្ដីសោកនិងសេចក្ដីខ្សឹកខ្សួល ដើម្បីរំលត់បង់នូវទុក្ខនិងទោមនស្ស ដើម្បីបាននូវអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការ ដើម្បីធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ។

អដ្ឋកថា

ពាក្យថា ផ្លូវមូលតែមួយមានច្រើនន័យ គឺ លោកថាជាផ្លូវមូលតែមួយ ព្រោះជាផ្លូវប្រតិបត្តិ ដើម្បីចេញចាកវដ្ដសង្សារឆ្ពោះទៅកាន់ព្រះនិព្វាន មិនមែនបែកជាផ្លូវ ២ ឬ ៣ ឡើយ ។ ន័យមួយទៀត លោកថាជាផ្លូវត្រូវដើរបានតែមនុស្សម្នាក់ ព្រោះ

នៅក្នុងមហាសតិប្បដ្ឋានសូត្រ ព្រះដ៏មានទ្រង់ត្រាស់ថា :

ឯតទវោច ឯកាយនោ អយំភិក្ខវេ មគ្គោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ ញាយស្ស អធិគមាយ និព្វានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ យទិទំ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា ។

ប្រែ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ផ្លូវគឺសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ នេះជាផ្លូវ មូលតែមួយប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីបរិសុទ្ធនៃសត្វទាំងឡាយ ដើម្បីលះបង់នូវសេចក្តីសោកនិងសេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ដើម្បីរំលត់បង់នូវទុក្ខនិងទោមនស្ស ដើម្បីបាននូវអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការ ដើម្បីធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ។

អដ្ឋកថា

ពាក្យថា ផ្លូវមូលតែមួយមានច្រើនន័យ គឺ លោកថាជាផ្លូវមូលតែមួយ ព្រោះជាផ្លូវប្រតិបត្តិ ដើម្បីចេញចាកវដ្តសង្សារឆ្ពោះទៅកាន់ព្រះនិព្វាន មិនមែនបែកជាផ្លូវ ២ ឬ ៣ ឡើយ ។ ន័យមួយទៀត លោកថាជាផ្លូវត្រូវដើរបានតែមនុស្សម្នាក់ ព្រោះ

សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ នេះ បានតែព្រះយោគីដែលលះបង់ពួក ចេញហើយ ទៅសម្ងំនៅទីស្ងាត់តែម្នាក់ឯង ទើបប្រតិបត្តិកើត ។ មួយទៀត លោកថា ជាផ្លូវរបស់មនុស្សប្រសើរ គឺថាជាផ្លូវរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គប្រសើរជាងសត្វទាំងពួងផង ហើយទ្រង់បានបង្កើតផ្លូវ គឺសតិប្បដ្ឋានឱ្យកើតមានឡើងផង ។

នេះជាព្រះពុទ្ធដីកាដែលទ្រង់សម្ដែង ប្រោសដល់ពពួកសត្វ ដើម្បីកុំឱ្យងាករេខុសពីផ្លូវមូលតែមួយនេះ បែរជាទៅ សេពគប់រកផ្លូវផ្សេងពីនេះ បានន័យថា ទៅសេពគប់ជាមួយ បក្សពួកទិដ្ឋិនិយម តាមលទ្ធិនិយម តាមទម្លាប់និយមប្រាស់ ចាកការពិតពីសច្ចធម៌ ជាហេតុនាំយើងទទួលរងនូវអំពើ ថោកទាបទៅវិញ ។ ពិតមែនតែរស់នៅដូចគេដូចឯង មាន ទ្រព្យសម្បត្តិបរិបូណ៌ហូរហៀរប្រើប្រាស់មិនអស់ តែចិត្តមាន បញ្ហាទន់ខ្សោយទទួលរងនូវការជាប់ជំពាក់ពីកិលេស តណ្ហា ទិដ្ឋិ មានះ ដែលបណ្ដាលឱ្យចិត្តដើរទៅរកតែអំពើមិនរីក ចម្រើនខាងមនៈ ព្រោះចូលចិត្តទៅសេពគប់ នឹងធម៌លាមក តាមការយល់របស់ខ្លួនផ្សេងៗ មិនសមហេតុផល ។ ការរក ទទួលទាន ពុំមានអ្នកណាហាមឃាត់ ព្រោះត្រូវការចិញ្ចឹមជីវិត តែសូមកុំភ្លេចរកទីពឹងឱ្យខ្លួនឯង ព្រោះទ្រព្យសម្បត្តិ មិនមែនជាទីពឹងពិតប្រាកដ ដែលមនុស្សស្ទើរ

មួយចំនួនធំ តែងនាំគ្នាយកទ្រព្យសម្បត្តិ យសសក្តិ និងលាភសក្ការៈ ធ្វើជាទីពឹង ដូច្នោះបានជាវិជ្ជាផ្លូវលោក គេសិក្សាតែពីទ្រឹស្តីនិយម ឱ្យបានចេះចាំស្ទាត់ កុំឱ្យភ្លេចសម្រាប់យកមកប្រើប្រាស់ក្នុងការកសាងសម្ភារៈ ឬសម្រាប់បណ្តុះពូជដំណាំផ្សេងៗ ធ្វើផលិតផលនៅក្នុងរោងចក្រសហគ្រាស ឬជាដំណាំ ផ្នែកខាងឧស្សាហកម្ម ដើម្បីលក់ចេញទិញចូល សម្រាប់ចិញ្ចឹមជីវិតតែប៉ុណ្ណោះ ចំណែកខាងវិជ្ជាព្រះពុទ្ធសាសនា គេសិក្សាដើម្បីកសាងបញ្ញាសម្រាប់ ដោះស្រាយសេចក្តីទុក្ខពោលគឺ វិជ្ជាព្រះពុទ្ធសាសនា **គេមិនសិក្សា ត្រឹមតែឱ្យចាំទេ សំខាន់ឱ្យយល់ ទើបកសាងបញ្ញាចេញចាកលោកបាន ។**

ការសិក្សាវិជ្ជាព្រះពុទ្ធសាសនា ត្រូវប្រឹងប្រែងសិក្សាឱ្យបានជ្រៅជ្រះទើបមិនប្រែក្រឡាស់ បើគ្រាន់តែលំៗ ឬសើរៗចាក់មិនជ្រៅ និងពិតជាពុំស្គាល់ព្រះពុទ្ធសាសនា ព្រោះវិជ្ជាខាងព្រះពុទ្ធសាសនា ជាវិជ្ជាប្រសូតចេញពីធម្មជាតិពិត លះបង់លោក មិននៅក្នុងលោក បានដល់ លោកភ្នែក លោកត្រចៀក លោកច្រមុះ លោកអណ្តាត លោកកាយ និង លោកចិត្ត ព្រមទាំងលោកដទៃទៀត ដូចជា លោកនៃ អារម្មណ៍ទាំង ៦ លោកឧបាទានក្ខន្ធ ៥ លោកអាយតនៈ ១២ លោកធាតុ ១៨ និង

លោកបដិច្ចសមុប្បាទ ១២ ហៅថា និយ្យានិកធម៌ គឺសិក្សា ដើម្បីនិស្សរណៈ គឺរលាស់ចោលភព មិនកៀរគរប្រមូលទ្រព្យ សម្បត្តិ មាស ប្រាក់ ក្នុងលោក យកមកគរទុក សម្រាប់បំផ្លាញ ខ្លួនឯងទេ ប៉ុន្តែថាបើមាន របស់ខ្លះក៏មានទៅ ព្រោះទុកប្រើ ប្រាស់ក្នុងបច្ច័យ ៤ ប៉ុណ្ណោះ ឯការដោះស្រាយបញ្ហាជីវិត គឺរឿង ធម្មៈក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលជាការកម្រយ៉ាងក្រៃលែង ដូច ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សម្ដែង ព្រះគាថា ក្នុងគម្ពីរ សត្តបរិត្ត ទំព័រ ១៥១ ថា :

កិច្ឆោ មនុស្សបដិលាភោ កិច្ឆំ មច្ចាន ជីវិតំ
កិច្ឆំ សទ្ធម្មស្សវនំ កិច្ឆោ ពុទ្ធានមុប្បាទោ

សេចក្ដីថា : កិរិយាត្រឡប់បានអត្តភាពជាមនុស្ស ជា ការកម្រ ការរស់នៅរបស់សត្វទាំងឡាយជាការកម្រ កិរិយា ស្ដាប់នូវព្រះសទ្ធម្មជាការកម្រ កិរិយាបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធទាំង ឡាយជាការក្រលំបាក យ៉ាងកម្រក្រៃលែង ។

ពាក្យថា កម្របានស្ដាប់នូវព្រះសទ្ធម្មជាការលំបាកណាស់ លុះត្រាតែបុគ្គលធ្លាប់មានឧបនិស្ស័យ ហើយព្យាយាមសិក្សាឱ្យ ម៉ឺងមាត់ហ្មត់ចត់ ទើបបានស្គាល់ធម៌ ពិតប្រាកដ បើមិនដូច្នោះទេ

នឹងសិក្សារៀនសូត្រដែរ តែការសិក្សានោះហាក់ដូចជាចាប់ពោះ ពីកន្ទុយវានឹងត្រឡប់បែរមកចឹកយើងវិញមិនខាន យ៉ាងណា លាភសក្ការៈ និងសេចក្តីសរសើរប្រៀបដូចជា សត្វពស់ បើយើង ចូលចិត្តត្រេកអរីករាយ នឹងគ្រឿលួងលោមដោយអាមិសនោះ មុខជាធ្លាក់ក្នុង អន្លង់ ៤ គឺ កាមោឃៈ ភវោឃៈ ទិដ្ឋោឃៈ អវិជ្ជោឃៈ លែងបានឆ្លងស្ពាន គឺអរិយមគ្គទៅដល់ព្រះនិព្វាន ។

ការសិក្សាពីព្រះពុទ្ធសាសនា គឺគេសិក្សាពីការរំលត់ **ទិដ្ឋិ** ជាមុន ទើបតណ្ហា ជ្រុះតាមក្រោយដោយអរិយមគ្គប្រកបដោយ អង្គ ៨ មានសតិប្បដ្ឋាន ៤ ជាដើម ដូចបានជម្រាបជូនរួចមក ហើយ បានសេចក្តីថា ធម្មៈ ជានិយ្យានិកធម៌ គឺសិក្សា ដើម្បី រលាស់ចេញចាកលោក មិនក្រាញនៅក្នុងភព ដូចពាក្យប្រៀន ប្រដៅរបស់លទ្ធិសាសនាដទៃ ដែលគេយល់ថាធ្វើយ៉ាងណា ឱ្យតែមានទ្រព្យសម្បត្តិច្រើនដេកស្រួល រស់នៅស្រួល មានការ បរិភោគកាមគុណ ៥ តាមចិត្តប្រាថ្នា នេះជាសេចក្តីសុខហើយ គឺសុខនៅក្នុងទុក្ខ ហៅថា និព្វានបច្ចុប្បន្នរបស់ពួកមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ ការមិនស្គាល់ព្រះពុទ្ធសាសនា នាំឱ្យខាតប្រយោជន៏ច្រើនណាស់ ដូចជា ប្រយោជន៏ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ប្រយោជន៏ក្នុងបរលោក និង ប្រយោជន៏ក្នុងព្រះនិព្វាន ព្រោះសត្វលោកជាប់នៅក្នុងទ្រុង

សក្កាយទិដ្ឋិ ទោះបីសិក្សាជ្រៅជ្រះយ៉ាងណា រហូតបានអភិញ្ញាជាលោកិយក៏ដោយ កាលបើនៅមានទិដ្ឋិ តណ្ហា មានៈ កុំសង្ឃឹមឡើយ ថាបានធូរស្រាល ដូចយ៉ាងទេវទត្តជាដើម អាចធ្លាក់ទៅអនន្តរិយកម្មបាន ដូច្នោះផ្លូវដែលត្រូវប្រតិបត្តិក្នុង ព្រះពុទ្ធសាសនាឱ្យចំទិសដៅមានតែសតិប្បដ្ឋានមួយប៉ុណ្ណោះឯង សូមកុំឱ្យជឿតាមការឃោសនាបោកប្រាស់ពីសំណាក់ជនខិលខូចមួយចំនួនដែលគេ ដឹកនាំយើងឱ្យទៅជឿលទ្ធិផ្សេងៗ ក្រៅព្រះពុទ្ធសាសនាដោយគេប្រាប់ថា នេះជាព្រះពុទ្ធសាសនាដែរ ។ មុននឹងជឿអ្វីៗសូមពិនិត្យឱ្យបានល្អិតល្អន់ ជាមុនសិនហើយត្រូវផ្សៀងផ្ទាត់ តាមពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គ ដែលជាការក្រក្នុងលោកបើខុស **ពីសតិប្បដ្ឋានបដិបត្តិ អ្នកនឹងត្រូវផ្ដន្ទាទោស ឬធ្វើបាបខ្លួនឯង ពុំមានអ្នកណាធ្វើឱ្យឡើយ ព្រោះសេចក្ដីល្ងង់ខ្លៅ ។**

ការសិក្សាព្រះពុទ្ធសាសនា គឺ ការអប់រំចម្រើនផ្លូវចិត្តតាមសតិប្បដ្ឋានបតិបត្តិ ដើម្បីស្វែងរកសេចក្ដីសុខស្ងប់ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន និងលោកខាងមុខ ព្រោះជាផ្លូវយ៉ាងឯក ពុំមានផ្លូវដទៃណាប្រសើរជាងការអប់រំចម្រើនផ្លូវចិត្តចូល ដល់រូបធម៌នាមធម៌នេះឯង អ្នកដែលមិនបានសិក្សានូវសតិប្បដ្ឋាន ៤ អ្នកនោះនឹងមិនស្គាល់ព្រះពុទ្ធសាសនាច្បាស់លាស់ ព្រោះព្រះពុទ្ធសាសនា

មានជម្រៅណាស់ លុះត្រាមានបញ្ញាចូលដល់សតិប្បដ្ឋានបដិបត្តិទើប ជាអនុបុត្រនៃសាវកព្រះពុទ្ធសាសនា ។ ការមិនស្គាល់ព្រះពុទ្ធសាសនា គឺអ្នកនោះមិនស្គាល់ខ្លួនឯង ហើយក៏មិនបានរស់នៅជាមួយអ្នកមានគុណធម៌ ដូចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ដែលព្រះអង្គ ជួយស្រោចស្រង់សត្វឱ្យរួចពីសេចក្តីទុក្ខរាប់មិនអស់ក្នុងរវាង ៤៥ វស្សា ។ ពិតមែនតែព្រះអង្គទ្រង់បរិនិព្វានទៅតែធម្មកាយ ក៏នូវមានរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ទោះបីរូបកាយរលាយទៅបាត់ យ៉ាងណាក៏ដោយតែព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់គង់នៅជាមួយយើងរាល់ថ្ងៃ ដូចមានព្រះគាថា នៅក្នុងសំយុត្តនិកាយខន្ធវាររវគ្គ បិដកលេខ ៣៣/២៧៥ ទ្រង់ត្រាស់ថា ៖

យោ ធម្មំ បស្សតិ សោ មំ បស្សតិ

យោ មំ បស្សតិ សោ ធម្មំ បស្សតិ

ប្រែ ៖ បុគ្គលណាមួយឃើញធម៌ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាឃើញតថាគត បុគ្គលណាឃើញតថាគត បុគ្គលនោះឈ្មោះថាឃើញធម៌ ។

ការឃើញធម៌ គឺមានសតិប្បដ្ឋាន ៤ នៅក្នុងខ្លួន ព្រោះជាបេះដូងនៃព្រះពុទ្ធសាសនា អ្នកណាឃើញតថាគតឈ្មោះថា

ឃើញធម៌ ដោយនឹករលឹកទៅដល់គុណព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធក្នុងការបង្អោនចិត្ត ហាក់ដូចជា មានព្រះពុទ្ធអង្គពិតៗ ឋិតនៅជាប់រាល់ថ្ងៃជាមួយនិងយើងដែលមានសតិប្បដ្ឋាន ប្រតិបត្តិប្រចាំថ្ងៃ ។

ការប្រតិបត្តិធម៌ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ពុំមានអ្នកណាមកបង្ខិតបង្ខំ ព្រោះមានសតិប្បដ្ឋាន អប់រំចិត្តចម្រើនបញ្ញា ដែលជាផ្ទាលបណ្ដុះពូជខ្ពង់ខ្ពស់ លើលោកគ្មានអ្វីប្រៀបក្នុងការកាត់បណ្ដេញចេញនូវខ្សែតណ្ហា ដែលមានទិដ្ឋិ ៦២ នៅរុំព័ទ្ធជុំវិញដូចសរសៃសូត្រ ស្រោបព័ទ្ធសត្វដង្កូវនាង ពីខាងក្រៅហើយត្រូវដួលរលំនៅពេលណា អស់សរសៃសូត្រនោះ ។ យើងមិនខ្លាចញញើតក្នុងការ ពោលថ្លែង វាចា ឬពិចារណា តាមផ្លូវចិត្ត នូវការពិតនោះ ព្រោះជាដំណើរស្វែងរកទីបំផុតទុក្ខដោយរលឹកនឹកឃើញ តែរូបធម៌នាមធម៌ ធ្វើកិច្ចការងារសព្វសារពើ នៅក្នុងលោក ហើយក៏មិនគួរទៅប្រឹងប្រែងហួងហែងអ្វីៗ យកមកសម្រាប់អ្នកណា បើពុំមានខ្លួនឯងនិងអ្នកដទៃក៏ដូចគ្នា មានត្រឹមតែសង្ខារធម៌ កើតរលត់ៗ បន្តគ្នា មិនដាច់ អាស្រ័យបច្ច័យ ទៅតាមរឿងរ៉ាវ របស់លោកបានដល់ក្រសែជីវិត ដែលមានមកតាំងពីយូរយារណាស់មកហើយ មិនដឹងខាងដើមពីត្រឹមណា ក្នុងសង្សារទុក្ខ តើ នឹងត្រូវសង្ឃឹមផលពីអ្នកណា បើអ្នកនោះឯង

គេគ្មានអ្វីឱ្យយើងផង មានតែសេចក្ដីព្យាយាម ចម្រើនបញ្ញារហូតបានទទួល នូវភាពទំនេរគ្មានការងារ ដោយមហាកុសល-ញាណសម្បយុត្ត រួចផុតពីកិលេស ជាសត្រូវនឹងខ្លួនយើង តកូនតចៅ តពូជតាំងពីដើមកន្លងយូរមកហើយ ដែលក្នុងកិច្ចបដិបត្តិនេះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ទូន្មាន នូវព្រះគាថាដែលមាននៅក្នុងខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស បិដកលេខ ៦៦/៧២ :

និទ្ទំ ន ពហុលីករេយ្យ ជាគរិយំ ភជេយ្យ អាតាបី តន្ទឹ មាយំ ហសំ ខិឌ្ឌំ មេថុនំ វិប្បជហេ សវិភូសំ ៕

ប្រែ : ភិក្ខុមានព្យាយាម ជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មិនគប្បីធ្វើការដេកលក់ឱ្យច្រើនទេ គប្បីគប់រកនូវការភ្ញាក់រលឹក គប្បីលះបង់នូវការខ្ជិលច្រអូស មាយា ការសើច ការលេង មេថុនធម្ម ព្រមទាំងការស្អិតស្អាងចេញ ។

☛ ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើការដេកលក់ឱ្យច្រើន គឺធ្វើយប់និងថ្ងៃ ឱ្យមាន ៦ ចំណែក គប្បីភ្ញាក់រលឹក ៥ ចំណែក គប្បីដេក ១ ចំណែក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីធ្វើ ការដេកលក់ឱ្យច្រើនទេ ។

សម្តែងដោយសុចិន្ត ក្នុងការបដិបត្តិសតិប្បដ្ឋាន ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងថា ការដែលនឹងផុត ឬឆ្លងឱឃៈ គឺឆ្លងអន្លង់កិលេសទាំងឡាយបាន មិនមែនជាការសម្រាក ឬមិនព្យាយាម ដូចជា នៅពេលទេវតាមកគាល់ ទូលសួរថា ព្រះអង្គទ្រង់ឆ្លងអន្លង់ទឹក ឬផុតចាកអន្លង់ទឹក បានយ៉ាងណា ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់ត្រាស់ថា យើងមិនឈប់ មិនប្រឹងទើបឆ្លងឱឃៈបាន ។ នៅពេលមានសេចក្តី យល់ខុសថាគិតនឹងធ្វើអ្វីៗ ឬគិតនឹង បដិបត្តិឬក៏នឹងព្យាយាម ធ្វើដោយមានតួខ្លួនដើម្បីឱ្យបានផល នេះជាការឈានកន្លងនូវការមិនរលឹកដឹងលក្ខណៈរបស់ សភាវធម៌ដែលកំពុងប្រាកដខណៈនោះ នឹងមិនបានយល់អ្វីឡើយ ឬមិនមានអារម្មណ៍ក្នុងរឿងសភាវធម៌ ដែលខណៈនោះ ហៅថាការឈប់សម្រាក ដូច្នោះមជ្ឈិមាបដិបទាពិតៗ នឹងត្រូវមានការយល់សភាវធម៌យ៉ាងត្រូវត្រង់ពីការសិក្សាជាមុន រហូតពេលណាដែល សតិប្បដ្ឋានកើតដោយមិនមានចេតនា គឺការតាំងចិត្តការចង ចិត្តនិងបដិបត្តិខណៈនោះ ជាការដឹង សភាវធម៌ជា មជ្ឈិមាបដិបទា និងជាការអប់រំចម្រើន វិបស្សនា ហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ។

នៅក្នុងខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស បិដកលេខ ៦៦/២៣៤ ទ្រង់សម្ដែងថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគមួយព្រះអង្គឯង ព្រះអង្គប្រាសចាករាគៈ ដោយចំណែកមួយ ព្រោះលះបង់នូវរាគៈហើយ ព្រោះប្រាសចាកទោសៈ ដោយចំណែកមួយ ព្រោះលះបង់ទោសៈហើយ ព្រោះប្រាសចាកមោហៈ ដោយចំណែកមួយ ព្រោះលះបង់មោហៈហើយ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគមួយព្រះអង្គឯង មិនមានកិលេស ចំណែកមួយ ព្រោះលះបង់អស់ហើយ ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគមួយព្រះអង្គឯង ស្ដេចទៅកាន់ផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង សំដៅយកសតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ មានប្រក្រតីឃើញនូវទីបំផុត នៃធម៌មិជាគ្រឿងអស់ទៅនៃជាតិ មានសេចក្ដីអនុគ្រោះ ដោយប្រយោជន៍ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវផ្លូវជាទីទៅ នៃបុគ្គលម្នាក់ឯងជនទាំងឡាយ ក្នុងកាលមុន បានឆ្លងហើយតាមផ្លូវនុ៎ះ ជនទាំងឡាយបម្រុងនឹងឆ្លង ទាំងជនទាំងឡាយកំពុងឆ្លងនូវឱឃៈ (ក៏ឆ្លងតាមផ្លូវនុ៎ះ) ។ ការអប់រំចម្រើនសតិប្បដ្ឋាន នៅត្រង់មិនជ្រើសរើសអ្វីក្នុងលោក ព្រោះនៅមានលក្ខណៈស្មើគ្នាទាំង

អស់ ដែលជាការបែរខ្នងដាក់លោក ដោយការកំណត់ដឹងនូវធមិជា បច្ចុប្បន្ន ដូចមានសម្តែងនៅក្នុង ខុទ្ទកនិកាយ ចូឡនិទ្ទេសបិដកលេខ ៦៨/៧៨ ថា :

សុទ្ធំ ធម្មសមុប្បាទំ សុទ្ធំ សង្ខារសន្តតី
បស្សន្តស្ស យថាភូតំ នតំ ភយំ ហោតិគាមិណិ
តិណកដ្ឋសមំ លោកំ យទា បញ្ញាយ បស្សតិ
ន អញ្ញំ បត្ថយេកិញ្ចិ អញ្ញត្រ អប្បដិសន្ធិយាតិ ។
ឯវម្បិ សុញ្ញតោ លោកំ អវេក្ខតិ ។

ប្រែ : ម្នាលគាមិណិ កាលបុគ្គលឃើញតាមពិតនូវការកើតឡើងនៃធមិដ៏បរិសុទ្ធ និងការជាប់តនៃសង្ខារដ៏ បរិសុទ្ធ ភ័យនោះ រមែងមិនមានឡើយ ។ ក្នុងកាលណាបុគ្គលឃើញលោកទុកស្មើ នឹងស្មៅ ឬឈើ ដោយប្រាជ្ញា ក្នុងកាលនោះ បុគ្គលមិនគប្បីប្រាថ្នារបស់ដទៃណាមួយឡើយ វៀរលែងតែព្រះនិព្វានដែលមិនមានបដិសន្ធិ បុគ្គលសម្លឹង ឃើញលោកដោយសភាពជារបស់សូន្យយ៉ាងនោះឯង ។

ពាក្យថា លោកសូន្យ ព្រោះសូន្យចាកខ្លួន និងចាកវត្ថុជារបស់ខ្លួន ។ ឯពាក្យថា អ្នកចូរសម្លឹងឃើញលោក ដោយសភាពជារបស់សូន្យ សេចក្តីថា បុគ្គលសម្លឹងឃើញលោក សូន្យ

ដោយហេតុពីរ គឺដោយអំណាច នៃការកំណត់សង្ខារ ដែលប្រព្រឹត្តទៅថា មិនមានអំណាច ១ ដោយអំណាចនៃការពិចារណាឃើញរឿយៗ នូវសង្ខារជារបស់ទទេ ១ ។

មេរៀនជីវិត

◆ បើមិនដឹង ប្រឹងសិក្សា ឱ្យហ្មត់ចត់
កុំកំណត់ ថាចេះហើយ ប្រកាន់ខុស
ខូចគេឯង ក្ដៅរាលដាល ទាំងស្រីប្រុស
ល្បីសាយសុះ ពេញផែនដី ដល់ឋានសួគ៌ ។

◆ យល់ថាត្រូវ សូមពិនិត្យ ក្នុងគម្ពីរ
សូមសម្ដី ពាក្យទូន្មាន តាមសមគួរ
ឱ្យច្បាស់លាស់ ធម៌ព្រះពុទ្ធ មិនអាប់អួ
កុំដើរតួ ខាងអ្នកលេង ទិដ្ឋិក្រាស់ ។

◆ ការរស់នៅ មានសតិ ជួយស្រោចស្រង់
ចិត្តស្មោះត្រង់ កុំឃ្លាតពី ព្រះតម្រាស់
ឆ្លៀតរកពេល សាកសួរធម៌ ឱ្យជាក់ច្បាស់
កុំរហ័ស ឆាប់ជឿគេ នាំខូចចិត្ត ។

◆ មនុស្សក្នុងលោក សម្បូណ៌ណាស់ ខាងយល់ខុស
ថែមបណ្ដុះ ឱ្យគេឯង សាងបាបមិត្ត

រឹតចំណង ចងសម្ព័ន្ធ យ៉ាងជិតស្និទ្ធ
ទុកផលិត គ្រឿងប្រើប្រាស់ សម្រាប់លោក ។

♦ មានសម្បត្តិ ទុកទំនេរ ខូចកេរ្តិ៍ឈ្មោះ
គួរសង្គ្រោះ ញាតិក្មេងចាស់ ឱ្យជ្រុះរោគ
ចេះទុកដាក់ ចេះចាយវាយ ចោលលេខបូក
កុំបំពោក ចង់បានពេក នាំឱ្យក្រ ។

♦ មានប៉ុន្មាន ចេះសន្ដោស ឱ្យគួរគាប់
ត្រូវទម្លាប់ យល់ពីធម៌ ឱ្យស្មោះសរ
កើតចិត្តបុណ្យ មានមេត្តា ហុចផលល្អ
ច្រើនគុណធម៌ នាំអ្នកទៅ កាន់លោកនាយ ។

♦ កុំសម្លឹង ប្រឹងរំពៃ មើលកំហុស
រឿងដែលខុស គ្មាននរណា មិនវេចស្ដាយ
ច្រើនឬតិច ទៅតាមហេតុ ដែលគេលាយ
កុំរាយមាយ ទិដ្ឋិជាន់ អន់តម្លៃ ។

♦ ក្នុងលោកនេះ ធ្វើកម្មអ្វី ជាប់អាសវៈ
ក្នុងត្រៃលក្ខណ៍ មិនមានខ្លួន ដឹងសាបប្រែ
មិនត្រូវការ អ្វីទាំងអស់ រៀងរាល់ថ្ងៃ

ប្រឌិតច្នៃ សង្សារវដ្ត នៅលើកម្ម ។

◆ ក្រមនុស្សល្អ ធ្វើឱ្យត្រូវ តាមបែបបទ
ច្រើនសន្ទតិ និយាយលេង ពោលផ្ដែផ្ដាំ
យកទិដ្ឋិ ធ្វើជាមិត្ត ភ្លេចចងចាំ
មិនចំណាំ ផ្លូវណាត្រង់ ឆ្លងដល់ត្រើយ ។

◆ មនុស្សមិនល្អ កុំសេពគប់ នាំចៅកទាប
ដូចគេគាប ចងច្របាច់ ទុក្ខគ្មានស្បើយ
គួរចៀសវាង ឱ្យឃ្លាតឆ្ងាយ កុំកៀកកើយ
បើព្រងើយ ធ្លាក់អន្លង់ គ្មានសេរី ។

◆ កុំសាងហេតុ រកខុសត្រូវ មិនសំខាន់
ការប្រកាន់ ជាទម្លាប់ ក្នុងលោកិយ
គ្មាននរណា មិនជំពាក់ លើអ្វីៗ
ឱ្យតែស្ត្រី មានស្នេហា លើបុរស ។

◆ រក្សាសីល ជាគំណប់ ទ្រព្យបរលោក
កុំប្រឡូក ក្នុងពិភព រសក្រៀមក្រោះ
ត្រេចដើរទៅ យកដៃខ្ទប់ មិនធុំខ្មោះ
កុំយកឱស ដុតភ្លើងថែម មិនងាយស្រោក ។

◆ បើចង់ដោះ ឱ្យរួចពី ទុក្ខកង្វល់
សូមកុំខ្វល់ ចង់ត្រូវការ លល្បែងសាក
ចិត្តកើតឡើង ជាប់ជំពាក់ គ្មានសម្រាក
ក្រលំបាក សន្សំល្អ ស្មោះត្រង់ពិត ។
◆ កុំយល់ខុស មិនល្អទេ ខ្វះសីលធម៌
ក្នុងនគរ គេប្រតិបត្តិ តាមផ្លូវចិត្ត
ពុំមានសត្វ ឬមនុស្សម្នា ត្រិះរិះគិត
មានតែចិត្ត សាងសុចរិត បុណ្យកើតព្រម ។
◆ បើឃើញធម៌ ហៅសែនល្អ កម្រមាន
កើតជាស្ពាន ចម្លងសត្វ ចេញពីខ្ទម
ដោយសតិ វិបស្សនា ប្រាជ្ញាល្អម
មិនធាត់ស្គម ដើរត្រង់ផ្លូវ អរិយមគ្គ ។
◆ ដល់ឋានសុខ គ្មានសៅហ្មង មិនកែប្រែ
រស់នៅក្បែរ ពោធិត្រាស់ យ៉ាងត្រជាក់
មានទីពឹង ពិតប្រាកដ លើសច្នះ
ដេកមិនភ្ញាក់ រៀងរហូត លុះអវសាន ។

សំយោគមតិ

កាលបើ នឹករលឹកទៅដល់គុណរបស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ មានព្រះសោតាបន្នបុគ្គលជាដើម ព្រះអង្គរួចចាកកិលេសទាំងពួង ដោយធម៌ ៣ ប្រការ ជាកិលេសសំយោជនៈ អស់ឫសគល់មិនកើតទៀត ជាការធូរស្រាលមួយយ៉ាងកម្រក្រៃលែងរបស់ព្រះយោគាវចរ ក្នុងកិច្ចការព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយនៅសេសសល់បន្តិចបន្តួច ប្រៀបដូចស្លឹកឈើ ដែលគេចាប់បួតប្រឡេះក្នុងមួយក្ដាប់ដៃ ឯស្លឹកឈើក្រៅពីនេះនៅមានច្រើនណាស់ ។ ការបានរួចពីកិលេសមួយជំហានដំបូងនេះ មិនមែនដោយសារការដែលយើងទៅប្រតិបត្តិ ឱ្យខុសពីផ្លូវមូលតែមួយ ធ្វើឱ្យជាប់ជំពាក់រើខ្លួនមិនរួចនោះទេ ព្រោះផ្លូវនៅក្នុងលោកមានច្រើនណាស់ សម្រាប់ដឹកនាំសត្វទៅរកសេចក្ដីសុខ ។ កាលបើដើរផ្លូវខុស ដោយកាយ វាចា ចិត្ត ទាំងអស់នេះសុទ្ធតែជាផ្លូវមិនចម្រើន ព្រោះជាផ្លូវយល់ឃើញ តាមគំនិតផ្ទាល់ខ្លួន ដោយពុំព្រមទៅស្វែងយល់ពីសប្បុរស ឬលោកអ្នកប្រាជ្ញចេះដឹងខាងផ្លូវព្រះពុទ្ធសាសនា ចូលចិត្តសេព គប់តែនឹងពួក

មនុស្សល្ងង់ខ្លៅ ហើយលើកខ្លួនថា ជាអ្នកចេះដឹងសម្បូរណ៍ ដោយទិដ្ឋិច្រើនប្រការមានទិដ្ឋិ ៦២ នេះ ជាដើម ។ លោកនៃការរស់នៅ មិនមែនជាលោកស្អាតស្អំ មានចិត្តល្អផូរផង់ ដូចសប្បុរសមានកល្យាណបុថុជ្ជន ឬពួកព្រះអរិយបុគ្គល ៨ ពួកនោះទេ លោកនេះជាចម្រូងចាក់ដោតមុតខ្លួនយើងរាល់ថ្ងៃដោយអារម្មណ៍ មានទិដ្ឋិ មានះ ប្រកាន់ដោយ អហង្ការ ថាអញ ដោយមមង្ការ ថារបស់អញ ដែលអ្វីនោះកើតឡើងពី ហេតុប្បច្ច័យពុំមានសត្វបុគ្គលហួងហែង ។ តែដោយសារការស្រឡាញ់ស្អប់ជាប់ជំពាក់ ព្រោះសេចក្តីត្រេកត្រអាលនូវអារម្មណ៍ ទាំងនោះសេចក្តីប្រកាន់ហួងហែងនេះក៏កើតឡើង ដូចយ៉ាងកាលពីបឋមកប្បដែលពួកព្រហ្មចុតិមកកើតជា មនុស្សមាន ពន្លឺចេញពីខ្លួន អាចត្រាប់ទៅក្នុងអាកាសបាន មានបីតិជាអាហារ ព្រោះកើតពីឈានចិត្ត លុះពេលបរិភោគ ផែនដីមានក្លិនក្រអូបឈ្ងុយឆ្ងាញ់ ពន្លឺចេញពីខ្លួន ក៏បាត់អស់ ទៅដែរ ពេលនោះទើបមានព្រះអាទិត្យព្រះចន្ទនិងជោតិកភាព នៃហ្វូងតារា យ៉ាងច្រើនពាសពេញមេឃ មកបំភ្លឺលើភពផែនដី រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ។ កាលបើផែនដីអស់មានរសឆ្ងាញ់ ក៏នាំគ្នាបរិភោគ ក្រមរផែនដីម្តងវិញ លុះក្រមរផែនដីសាប រលាបបាត់ទៅ ក៏នាំគ្នាបរិភោគ

បទាលតា ជាវល្លិមានរសឆ្ងាញ់ ដូចផែនដីនិងក្រមរដែរក្រោយ មកក៏នាំគ្នា ទៅបេះប្រឡេះប្រូត យកស្រូវសាលីនៅឯស្រែ ដែលមានតែអង្ករសុទ្ធ គ្មានកន្ទក់និងអង្កាម ប្រកបដោយ រសជាតិគ្រប់គ្រាន់ ព្រោះបទាលតានោះក៏ ត្រូវវិនាសបាត់អស់ដូច មុនទៀត ។ ក្នុងដំណាក់កាលទាំងបីនេះ សត្វមនុស្សក៏ប្រែប្រួល ទៅតាមការវិវឌ្ឍន៍របស់និយាមធម្មជាតិ ធ្វើឱ្យមានការប្រកាន់ ដោយមានះ ស្រឡាញ់ស្អប់ជាប់ជំពាក់ មិនស្រាកស្រាន្ត ព្រោះ ទិដ្ឋិ តណ្ហា កើតឡើងយ៉ាងជាក់ស្តែង ដល់មនុស្សជាតិ ចាប់តាំងពី ពេលនោះរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន ។ តាមពិត សភាពប្រែប្រួល នៃលោកមិនមែនទើបនឹងមានក្នុង ចក្រវាលមួយនេះទេ ព្រោះ ចក្រវាលមានច្រើនរាប់មិនអស់ ឱ្យតែមានសត្វ មានមនុស្សរស់ នៅការស្រឡាញ់ស្អប់ជាប់ជំពាក់ តែងកើតឡើង ជានិច្ចកាល ដោយវិបាកបដិសន្ធិ ធ្វើកិច្ចការជា មួយកម្មជ្ជរូប ដោយ អនន្តរប្បច្ច័យ ឬសមនន្តរប្បច្ច័យ មិនដឹងខាងដើមពីត្រឹមណា រហូតមកដល់សម័យនេះ មិនចេះ អស់គ្មានទីបញ្ចប់ ។ ការណ៍ នេះ ជាកត្តាមួយរបស់លោកដែល មានកិលេសវដ្តៈ ចង រួបរឹតសត្វ ឱ្យនៅក្នុងសង្សារទុក្ខ មិនងាយ នឹងមានអ្នកណា មកកាត់ខ្សែចំណងនេះបាន ក្រៅពី ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់

ដែលជាអគ្គមគ្គទេសក៏ដ៏ធ្មើម លើលោកទាំងបី មកជួយដោះនូវ **ទិដ្ឋិ ធ្វើឱ្យរំលំរលត់រលាយបាត់ ស្រមោល មិនកើតទៀត** ដោយអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការ មាន សោតាបតិមគ្គ ជាដើមខ្សែនៃអរិយមគ្គ ទី១ រហូតដល់អរហត្តផលអស់ជាសមុច្ឆេទ ។ សេចក្តីដូចបាន ជម្រាបជូនមកនេះ សំដៅទៅលើ បបញ្ចធម៌ ដែលមានឥទ្ធិពល ខ្លាំងក្លាយ៉ាងអស្ចារ្យ មិនអាចនឹងមានអ្វីមកទប់ទល់ តតាំង ច្បាំង ក្រៅពីសច្ចធម៌ ដូចដែលខ្ញុំបានសរសេររៀបរៀង ចងក្រងពីសៀវភៅមួយមានចំណងថា **"មកដោយពិត"** របស់ អភិនិហារបារមីព្រះជិនស្រី ក្នុងធម្មៈ មកជម្រាបជូនរួចមកហើយ និងមានតម្លៃក្រៃលែង មិនអាចកាត់ថ្លៃបាន ។ ទាំង នេះអាស្រ័យ ពីមានព្រះពុទ្ធអង្គទ្រង់ត្រាស់ដឹងឡើងក្នុងលោក ដែលជាអ្នកប្រព្រឹត្តធ្វើអ្វីៗ សុទ្ធតែជាការពិតទាំងអស់ ទាំង កាយ វាចា ចិត្ត គ្រប់ចរិយាទាំងឡាយរបស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ សូម្បី ព្រះវាចាក៏បង្អោនទៅតាមព្រះវរកាយ ព្រោះទ្រង់ធ្វើ យ៉ាងណា ក៏ទ្រង់ពោលវាចាយ៉ាងនោះ ទ្រង់ថ្លែងព្រះវាចាយ៉ាង ណាក៏ទ្រង់ធ្វើយ៉ាងនោះ មិនឱ្យខុសឃ្លាតឃ្លាតពីគ្នា ។ ដោយកម្លាំងបារមីធម៌ ដូចមានសច្ចបារមីជាដើម ផងព្រមទាំង **ពោធិ** ជាធម៌ត្រាស់ដឹង និងពួកធម្មកាយមានបញ្ញា

យ៉ាងស្រួចស្រាល់ ក៏ប្រមូលសរុបសាមគ្គីធម៌ សម្រាប់កាច់បំបាក់ **នូវទិដ្ឋិជីវិរង្វល** តែមួយក្នុងសង្សារវដ្ដ ទើបនាំប្រយោជន៍ជូនដល់សត្វឱ្យឋិត នៅក្នុងភាពសុខសាន្តរៀងរហូតដល់អមតធម៌ គឺ **អជាតិ អជរាព្យាធិ អមតំ និព្ពាយំ គតា** ពុំមានការកើត ពុំមាន ជរា ព្យាធិ ពុំមាន មរណៈ និងពុំមានភ័យ ឬដំណើរទៅ ។

ការដែលបុថុជ្ជន មានជីវិតកំពុងរស់នៅ ជាជីវិតឋិតក្នុងអំណាចមារទិដ្ឋិដែលចូលចិត្តធ្វើអ្វីៗ ប្រកាន់ខុសតែខ្លួនឯង ហើយយល់ថាត្រូវ ព្រោះពុំស្គាល់មុខមាត់ទិដ្ឋិច្បាស់លាស់ ម្ល៉ោះហើយចេះតែនាំគ្នា ផ្ដើលឈ្លូឆរទៅតាមសង្គមដឹកនាំ ថា នេះល្អ នេះមិនល្អ នេះគួរធ្វើ ឬអ្វីនោះមិនគួរធ្វើយ៉ាងនេះ យ៉ាងនោះជាហេតុនាំឱ្យកង្វល់ ព្រោះពុំមានលំនឹងក្នុងខ្លួនច្បាស់លាស់ ដោយខ្វះការយល់ដឹងពីសច្ចធម៌ ប្រគល់ចិត្តគំនិតទាំងស្រុង ទៅលើទិដ្ឋិមានតណ្ហា ជាភូមិផងរបងជាមួយរួមគ្នាសម្រាប់ បម្រើឱ្យលោកជានិច្ចកាល តាំងពីដើមរហូតមក ទោះបីទៅកើតជាកំណើតអ្វីៗក្នុងសង្សារសាគរ ក៏ទិដ្ឋិតណ្ហា តាមគាបសង្កត់យ៉ាងជិតមិនឱ្យឃើញពន្លឺ នៃភាពសុខសាន្តរបស់ ធម្មជាតិដែលព្រះពុទ្ធអង្គទ្រង់ត្រាស់ដឹងចាក់ទម្លុះបំបែកនូវ ស្រោមអវិជ្ជា ជាប្រធាន

នៃទិដ្ឋិតណ្ហានៅក្នុងចិត្ត ឱ្យវិនាស ខ្ចាត់ខ្ចាយលែងមានពូជតទៅទៀត ។ ជាបន្ទាប់ទៅនេះ សូមលើកយកនូវលក្ខណាទិចតុក្កៈរបស់សភាវៈទិដ្ឋិចេតសិក មកជម្រាបជូនឱ្យបានស្គាល់ពិតប្រាកដដូចខាងក្រោមថា តើ សភាវធម៌មួយនេះមានលក្ខណៈ កិច្ច ផលបទដ្ឋានយ៉ាងដូចម្តេច ខ្លះ បានជាធ្វើឱ្យសត្វលោកវង្វេងវិលវល់ពុំស្គាល់ភាពរុងរឿង សុខសប្បាយ ប្រៀបដូចជានាំគ្នាទៅរស់នៅក្នុងស្ថាននរក ហើយសម្គាល់ថាជាស្ថានសួគ៌ទៅវិញដែលធ្វើឱ្យច្របូកច្របល់វែកញែកនូវស្ថានភាពជីវិត កំពុងរស់នៅមិនដាច់ស្រេចជាប់នូវវិចិកិច្ឆា របស់បក្សពួកទិដ្ឋិ ដូចគ្នា ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ទិដ្ឋិចេតសិក

១-**អយោនិសោអភិនិវេសលក្ខណាៈ** មានការប្រកាន់មាំ ព្រោះ អយោនិសោ ជាលក្ខណៈ

២-**បរាមាសរសា :** មានការប្រកាន់ខុសពីសភាវៈ ជាកិច្ច

៣-**មិច្ឆាភិនិវេសបច្ចុប្បដ្ឋានា :** មានការប្រកាន់នូវការយល់ឃើញខុស ជាផល

៤-**អរិយានំអទស្សនកាមតាទិបទដ្ឋានា :** មានការមិនឱ្យឃើញ ព្រះអរិយៈ ជាដើម ជាបទដ្ឋាន ។

ការបានឃើញ បានស្គាល់នូវសភាពពិត នៃទិដ្ឋិចេតសិក យ៉ាងនេះ មានការតម្រង់ទិសដៅឆ្ពោះទៅរកការកសាងនូវអ្វីៗ ឱ្យត្រឹមត្រូវឡើងវិញ ដើម្បីកម្ចាត់ ឬលះបង់ការយល់ខុស ចេញបាន ដូច្នោះតាមព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ទូន្មានប្រៀនប្រដៅ ថា **សិក្ខេ និព្វានមត្តនោ** គឺសិក្សានូវព្រះនិព្វាន ដើម្បីខ្លួនឯង បើមិនបានសិក្សា បែរជាស្វែងរកទក្ខិណេយ្យបុគ្គលក្រៅ ព្រះពុទ្ធសាសនា មានការបូជាយញ្ញ របស់ពួកលទ្ធិដទៃ នាំគ្នា បួងសួងបន់ស្រន់ សុំសុខពីព្រះអាទិទេព តើបានសុខឬទេ បើខ្លួន ឯងមិនខំប្រឹងស្វែងរកសេចក្តីសុខ ដោយខ្លួនឯង មិនជួយខ្លួនឯង ត្រឡប់ជាស្រែកហៅឱ្យគេជួយ ក៏មិនចេះខ្មាសព្រះអាទិទេពផង ព្រោះព្រះអាទិទេព ជួយខ្លួនឯងក៏មិនរួចដែរ សូម្បីព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ បរមគ្រូនៃយើងក៏ព្រះអង្គបានត្រឹមតែរួចខ្លួនពីលោក ទីបំផុត ត្រូវតែយាងចូលកាន់អនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ មិននៅក្នុងលោក តទៅទៀត ព្រោះរំលត់ទិដ្ឋិ តណ្ហា អស់ពុំមានសេសសល់ លែងជាប់ជំពាក់នឹងអ្វីៗក្នុងលោក ត្រាច់ទៅតែម្នាក់ឯង ដូច កុយរមាស ដោយមានការអប់រំចម្រើន សតិប្បដ្ឋាន ៤ នេះឯង ។ កាលណាយើងធ្វើទានចំពោះបុគ្គលណាម្នាក់ កុំចាំបាច់សង្ឃឹមផល ពីអ្នកនោះ ព្រោះយើងមានសេចក្តីល្អ ទុកនៅក្នុងខ្លួនរួចហើយ

តែបើយើងកំណាញ់ មិនព្រមធ្វើទាន ឈ្មោះថាយើងសន្សំសេចក្តីអាក្រក់ដោយខ្លួនឯង ឯលទ្ធផលនឹងមិនបានទៅកាន់ស្ថានសួគិទេ ដូចមានព្រះគាថាធម្មបទក្នុង ខុទ្ទកនិកាយ ខុទ្ទកបាឋធម្មបទគាថា ឧទាន បិដកលេខ ៥២/៥៩ :

ន វេ កទរិយា ទេវលោកំ វជន្តិ,
ពាលា ហវេ នប្បសំសន្តិ ទានំ,
ធីរោ ច ទានំ អនុមោទមានោ
តេនេវ សោ ហោតិ សុខី បរត្ថ ។

ប្រែៈ បុគ្គលកំណាញ់ស្វិតស្វាញមិនបានទៅកាន់ទេវលោកទេ ពួកជនពាលទាំងឡាយ រមែងមិនសរសើរទានឡើយ ចំណែកអ្នកប្រាជ្ញ តែងអនុមោទនាទាន ព្រោះហេតុនោះលោក នឹងទទួលបានសេចក្តីសុខក្នុងលោកខាងមុខ ។

ពាក្យថា សង្ឃឹមផលពីអ្នកដទៃ ជាសស្សទិដ្ឋិ ប្រកាន់ថាមានខ្លួននាំឱ្យបាត់បង់នូវសតិសម្បជញ្ញៈ ពុំមានការនឹករលឹកឃើញនូវសភាវធម៌កំពុងប្រាកដ ដែលនៅពេលនោះ បញ្ញាកំពុងជួបនូវគ្រោះថ្នាក់ ភយន្តរាយយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរពីទិដ្ឋិតណ្ហា ព្រោះក្នុងរវាងនេះ ជាចន្លោះនៃការសម្រាកក្នុងខណៈពេល ដែល

ឈានកន្លងពីសភាវពិតទុកឱ្យទំនេរ ឈ្មោះថា មោហៈ អវិជ្ជា ដែលជាអំពើមួយហុចឱកាសឱ្យទិដ្ឋិចាប់យក ។ យើងកុំភ្លេចថា អ្វីៗកើតឡើងពីហេតុប្បច្ច័យ ហើយក៏រលត់ទៅវិញជាធម្មតា នេះជាការរំលឹកដាស់តឿននៅគ្រាចុងក្រោយហើយក៏ជាការសរុបនូវដំណើរនៃលោកក្នុងសង្សារវដ្ដ ដែលបានដកស្រង់រៀបរៀងធ្វើជាសៀវភៅធម៌ ។ ការដែលត្រូវវិនាសទៅនៃលោក និងចម្រើនឡើងវិញយ៉ាងនេះព្រោះអាស្រ័យពីការប្រែប្រួលនៃលោកដែលពុំមានពួកលទ្ធិសាសនាដទៃណាមួយមកស្រាវជ្រាវតាមគម្ពីរព្រះពុទ្ធសាសនា មានព្រះមហាកស្សបត្ថេរៈ ជាប្រធានដឹកនាំធ្វើបឋមសង្គាយនានៅទីក្រុងរាជគ្រឹះ ដែន មគធៈ នាសម័យក្រោយព្រះពុទ្ធទ្រង់បរិនិព្វានបាន ៣ ខែ និងព្រះឧបាលិជាសង្គីតិការចារ្យខាងផ្នែកព្រះវិន័យ ព្រមទាំង ព្រះអានន្ទជាឃ្លាំងបរិយត្តិចេះចាំព្រះពុទ្ធវចនៈយ៉ាងច្រើនក្រៃលែង ដែលទ្រង់បានសិក្សាពីព្រះដ៏មានព្រះភាគចំនួន ៨២000 ព្រះធម្មក្ខន្ធ និងព្រះអរហន្តជាភិក្ខុ ចំនួន ២000 ព្រះធម្មក្ខន្ធ ធ្វើជាសង្គីតិការចារ្យខាងព្រះសូត្រ ។ ព្រះពុទ្ធសាសនាកំពុង ប្រតិស្ឋានរាល់ថ្ងៃ តែអ្នកយល់ខុសក៏មានច្រើនឡើងៗដែរ ព្រោះគេយល់ថា ការធ្វើនោះត្រឹមត្រូវហើយ ។ ភាពត្រឹមត្រូវ ឬមិន

ត្រឹមត្រូវសូមសិក្សាពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់មើល ក្នុងគម្ពីរព្រះត្រៃបិដក ដែលព្រះពុទ្ធអង្គទ្រង់ត្រាស់ដឹង រួចលើកយកមកសម្តែង ។ តើព្រះពុទ្ធអង្គត្រាស់ដឹងនូវអ្វីទៅ ? ព្រះអង្គ ត្រាស់ដឹងធម៌ ឬធម្មៈ ឬធម្មជាតិ ។ ចុះអ្វីទៅហៅថា ធម៌ ឬធម្មៈ ឬធម្មជាតិ ឆ្លើយថា ជាសភាវៈកើតឡើង ពី ហេតុប្បច្ច័យ ហើយក៏រលត់ទៅតាមកម្លាំងរបស់សាមញ្ញលក្ខណៈ គឺអនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា ។ តើអ្វីទៀតហៅថា ធម្មជាតិ គឺសភាវៈជា ទុក្ខអរិយសច្ចៈ និងសមុទយសច្ចៈបានដល់ការកើតឡើងនៃ សង្ខារលោក ឯការរលត់ទៅនៃសង្ខារលោក ហៅថា ទុក្ខនិរោធ អរិយសច្ចៈ និងទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទាអរិយសច្ចៈ ហើយបូកសរុបនូវធម៌ ទាំងនោះ បានដល់អរិយសច្ចធម៌ ៤ ប្រការ របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ដឹង ។ ប្រសិនបើនៅមាន ការខ្វះខាតកន្លែងណាមួយ សូមមេត្តាជួយកែសម្រួល និងជួយបំពេញជំនួសផង ព្រោះទាំងនេះសុទ្ធតែប្រឹងសិក្សាស្រាវជ្រាវ ដើម្បីខ្លួននិងដើម្បីអ្នកដទៃផងដែរ ឯកិច្ចបដិបត្តិយក សតិប្បដ្ឋាន ៤ ជាមូល និងជាផ្លូវ គឺអរិយមគ្គ ប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការ នេះឯង ។ ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាសាសនាកម្មផល ឬជាសាសនា ហេតុផល សម្រាប់អប់រំបន្ទុំចិត្តឱ្យដើរត្រង់ផ្លូវ **ឬជាសាសនាជួយព្យាបាល**

ជងឹផ្លូវចិត្ត ឱ្យបានជាសះស្បើយ ព្រមទាំងបានសម្រេចដល់លោកុត្តរធម៌ ដូចយ៉ាង នាងបដាចារើ ទទួលបានជាឯតទគ្គៈខាងផ្នែកព្រះវិន័យ ជាដើម ។ អ្នកដែលមិន បានសិក្សា និងមិនបានចូលមកថ្វាយខ្លួនចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ព្រះធម៌ព្រះសង្ឃ នឹងពិតជាត្រូវខាតបង់នូវគុណ ប្រយោជន៍ដ៏ធំធេងកម្របានជួប ព្រោះព្រះពុទ្ធអង្គមិនអាចនៅ រងចាំយើងគ្រប់ពេលវេលាព្រះពុទ្ធអង្គ កាលបើដល់ពេល កំណត់ត្រូវបរិនិព្វានចោលយើងទាំងអស់គ្នា បន្សល់នៅតែ ព្រះធម៌ប៉ុណ្ណោះទុកដើម្បីឱ្យយើងសិក្សាស្រាវជ្រាវដោយ ខ្លួនឯង រួចនឹងបដិបត្តិតាមក្រោយ ។

ធម៌ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដឹង មានច្រើនប្រការណាស់ តែព្រះអង្គលើកយកនូវធម៌សំខាន់ៗ សម្រាប់ដឹកនាំ សត្វឱ្យចេញចាកទុក្ខ មកសម្តែងក្នុងរយៈពេលវេលា ត្រឹម ៤៥ វស្សា មានថេរៈវេលាខ្លីណាស់ ហើយក៏ជាឱកាសមួយចម្រើនដោយ កិលេសខ្លាំងក្លាទៀតផង ។

ព្រះពុទ្ធសាសនា ប្រាប់បង្ហាញពីសភាពពិតនៃលោកហៅថា សច្ចធម៌ ទោះបី មារព្រហ្ម អមនុស្សចង្រៃយ៉ាងណាក៏មិនអាចមកប្រឆាំងប៉ះពាល់ដល់សច្ចធម៌បានដែរ លើកលែងតែបុគ្គលជាប់ចំណងទិដ្ឋិ តណ្ហា មិនគោរពតាមព្រះសាស្តា ឈ្មោះថា

កំពុងដុតខ្លួនឯង ដោយភ្លើងរាគៈ ភ្លើងទោសៈ ភ្លើងមោហៈ ឆាបឆេះងំក្នុងចិត្តរាល់ថ្ងៃ ធ្វើលោកនេះឱ្យវិនាស ប្រែប្រួលឃ្លេងឃ្លោង ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ តណ្ហា ប្រៀបដូចអ្នកជិះទូកយ៉ាងធំមួយអណ្តែតក្នុងសមុទ្រ មិនដឹងកោះត្រើយ រួចក៏សម្ងំនៅក្នុងទូកថា សុខហើយៗ ។ លោភៈ ទោសៈ ជាគ្រឿង ក្តៅត្រជាក់ឯមោហៈ អវិជ្ជា ជាឈ្មោះនៃការមិនដឹងនូវសច្ចធម៌ ដែលជាសភាវៈកើតឡើងពីហេតុប្បច្ច័យ រួចត្រូវរលត់ទៅវិញយ៉ាងរហ័ស ដែលមិនអាចហាមឃាត់រារាំងបាន ។ សភាវធម៌កំពុងប្រាកដរួចត្រូវរលត់ទៅវិញ នេះជាសង្ខារលោកសម្រាប់អប់រំផ្លូវចិត្ត គឺរលឹករឿយៗនូវសង្ខារទាំងឡាយ មិនទៀង ជាទុក្ខជាអនត្តា ថាសភាវៈនោះៗ ជាធម្មៈដែលព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់ត្រាស់ដឹង ឃើញតាមសេចក្តីពិត **យថាភូតញ្ញាណទស្សនៈ** ពុំមានសត្វបុគ្គលតួខ្លួនអ្វីឡើយ ។ ឯការបដិបត្តិ ត្រូវរលឹកដឹងនូវសភាវធម៌កំពុងប្រាកដយ៉ាងនេះ ដើម្បីរំលត់នូវសក្កាយទិដ្ឋិ **ជាតទង្គប្បហាន** ក្នុងអរិយមគ្គមានអង្គ ៥ ។ តទៅនេះសូមលើកយកអតីតរឿងមួយ ដែលមាននៅក្នុងមង្គលទីបនីប្រែភាគទី ២/៥០ មានចំណងជើងថា :

រឿងអ្នកលេងបាសកាកោង បរិភោគថ្នាំពិស

ក្នុងអតីតកាល ព្រះពោធិសត្វ ជាអ្នកលេងបាសកា មានទ្រព្យសម្បត្តិច្រើន នៅក្នុងក្រុងពារាណសី ។ គ្រានោះ អ្នកលេងបាសកាកោងម្នាក់ទៀត កំពុងលេងបាសកាជាមួយនឹងព្រះពោធិសត្វ បានទទួលនូវជ័យជម្នះកើតមានដល់ខ្លួន ក៏មិនបំផ្លាញវង់ល្បែង ។ លុះពេលខ្លួនបរាជ័យវិញ បានលួចយកកូនបាសកាមួយដាក់ចូលទៅក្នុងមាត់ រួចធ្វើល្បិចជាពោលឡើងថា "កូនបាសកាបាត់" ហើយក៏ទម្លាយវង់ល្បែង គេចខ្លួនចេញបាត់ទៅ ។ ព្រះពោធិសត្វជ្រាបដឹងរឿងយ៉ាងដូច្នោះ ក៏បានយកកូនបាសកាទាំងនោះដើរទៅផ្ទះ ហើយជ្រលក់ថ្នាំពិសដ៏ខ្លាំងក្លា ហាលថ្ងៃឱ្យស្ងួត ។ កាលបើដល់ពេលកំណត់ ព្រះពោធិសត្វ កាន់យកកូនបាសកាទាំងនោះទៅសំណាក់នៃអ្នកលេងបាសកាកោង ដើម្បីលេងបាសកាជាមួយគ្នាម្តងទៀត ។ អ្នកលេងបាសកាកោង បានធ្វើរបៀបដូចមុន គឺក្នុងពេលកំពុងលេង ហើយបរាជ័យក៏ បានញាត់កូនបាសកាមួយទៅក្នុងមាត់ ក្នុងបំណងពោលថា បាត់កូនបាសកា ។ ព្រមជាមួយគ្នាក្នុងពេលនោះ ថ្នាំពិសជ្រាបចូល

សព្វសព៌ាង្គកាយក៏ត្រូវសន្លប់បាត់ស្មារតីទៅដែរ ។ ឃើញដូច្នោះ ព្រះពោធិសត្វប្រាថ្នានឹងឱ្យជីវិតគេរស់ បានឱ្យថ្នាំជាគ្រឿងក្អួត ដែលត្រាំដោយឱសថ ធ្វើឱ្យក្អួតចេញមកក្រៅ ហើយបានជួយព្យាបាលជំងឺឱ្យជាសះស្បើយ ទើបប្រទាននូវឱវាទថា "សូមអ្នកកុំធ្វើយ៉ាងដូច្នោះ តទៅទៀតឡើយ" ។

នៅក្នុងអដ្ឋកថា លិត្តជាតកត្រង់ទសមវគ្គ ឯកនិបាត ស្តីពីការបរិភោគអាហារ ដោយមិនបានពិចារណា ។ ភិក្ខុទាំងឡាយភាគច្រើន សូម្បីឯទៀត ជាអ្នកទុកចិត្ត មិនពិចារណា ប្រើប្រាស់នូវបច្ច័យ ៤ ដែលពួកញាតិមានមាតាបិតា បងស្រី ជាដើមប្រគេនហើយ ដោយតាំងចិត្តថា "នៅពេលដែលយើង នៅជាគ្រហស្ថក្តី ជាបព្វជិតក្តី ញាតិទាំងនេះជាអ្នកសមគួរ នឹងប្រគេន" ។ ព្រះសាស្តា ទ្រង់ជ្រាបរឿងនោះហើយទើបទ្រង់ត្រាស់ថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ" ឈ្មោះថា ភិក្ខុ គួរពិចារណា (ជាមុន) ហើយចាំប្រើប្រាស់នូវបច្ច័យ ៤ សូម្បីញាតិប្រគេនហើយក្តី , ព្រោះថា ភិក្ខុកាលបើមិនពិចារណា (ជាមុន) ហើយប្រើប្រាស់នូវបច្ច័យនោះ លុះធ្វើមរណកាលទៅ នឹងមិនរួចផុតពីអត្តភាព **នៃយក្ខនិងប្រេតឡើយ**.ក៏ឈ្មោះថាការប្រើប្រាស់បច្ច័យ ដែលមិនទាន់បានពិចារណាក៏ដូចជាការបរិភោគនូវថ្នាំពិស ដូច្នោះ

ព្រោះថាថ្នាំពិស ដែលបុគ្គលអ្នកស្និទ្ធស្នាលក្តី មិនស្និទ្ធស្នាលក្តី លុះឱ្យរួចហើយ រមែងញ៉ាំងអ្នកដែលបរិភោគឱ្យស្លាប់បាន ទាំងអស់ ដូចមានរឿងមួយទៀតថាក្នុងកាលមុនមាន រាជសីហ៍មួយស៊ីថ្នាំពិស ដែលបុគ្គលអ្នកស្និទ្ធស្នាលឱ្យហើយបាននូវសេចក្តីស្លាប់ ។

រឿងរាជសីហ៍ស៊ីថ្នាំពិស

ក្នុងអតីតកាល ព្រះពោធិសត្វបានកើតជាសេដ្ឋីម្នាក់ ជាអ្នកមានទ្រព្យសម្បត្តិច្រើន នៅក្នុងក្រុងពារាណសី ។ មានអ្នកចិញ្ចឹមគោម្នាក់ របស់ព្រះពោធិសត្វក្នុងសម័យនោះ ដែល (ផ្លូវ) ចង្អៀតដោយស្រូវ បានក្បៀងគោទៅព្រៃ ហើយធ្វើរោងគោ នៅថែរក្សាគោក្នុងព្រៃនោះ ។ គ្រានោះរាជសីហ៍មួយ មានចិត្តបដិព័ទ្ធដល់មេម្រឹគមួយ នៅក្បែររោងគោ ដែលបុគ្គលចិញ្ចឹមគោ កាលបើមេគោទាំងឡាយស្គាំងស្គមទៅៗ ព្រោះភ័យខ្លាចចំពោះរាជសីហ៍ ធ្វើឱ្យទឹកដោះមិនសូវមាន ។ ចំណេរកាលមកខាងក្រោយ សេដ្ឋីក៏បានដឹងរឿងនោះ ទើបពោលបង្គាប់ដល់អ្នកចិញ្ចឹមគោថា "បើដូច្នោះអ្នកចូរចាប់មេម្រឹគនោះមក ដោយឧបាយហើយ ត្រូវជ្រលក់រោមលើសិរៈនៃមេគោនោះ ដោយ

ថ្នាំពិលរួចយកទៅហាលថ្ងៃ ហើយហាលទៀតឱ្យស្ងួត កន្លងទៅបាន ២-៣ ថ្ងៃ ទើបចាំលែងមេម្រឹគនោះទៅ" ។ អ្នកចិញ្ចឹមគោធ្វើតាមបង្គាប់លោកសេដ្ឋី ។ រាជសីហ៍ ក្រលេកឃើញមេម្រឹគនោះហើយ ដើរចូលមកជិតក៏លិទ្ធសរីរៈ មេម្រឹគដោយសេចក្ដីស្នេហារួចធ្វើកាលៈទៅ ។

នៅក្នុងអដ្ឋកថាទាំងឡាយ មានអដ្ឋកថារូបិយសិក្ខាបទជាដើម លោកសម្ដែងថា "ការបរិភោគបច្ច័យដែលមិនបាន ពិចារណារបស់អ្នកមានសីល ឈ្មោះថា បរិភោគដោយបំណុល" ។

ដីការូបិយសិក្ខាបទនោះថា <<**ដូចជា កូនបំណុល តែងមិនបានទៅកាន់ប្រទេសដែលខ្លួនប្រាថ្នាទៅតាមសេចក្ដី ពេញចិត្តរបស់ខ្លួនបានយ៉ាងណា ភិក្ខុអ្នកប្រកបដោយការ បរិភោគដោយបំណុលក៏មិនបានដើម្បីនឹងរលាស់ខ្លួនចេញផុត ពីលោកយ៉ាងនោះដែរ**>> ។ កាលបើឃើញទោសដូចបានពោល មកហើយភិក្ខុគប្បីពិចារណាបច្ច័យទាំងឡាយ ដោយពិត១ ក្នុងកាលទាំង ៣ ។

នៅក្នុងសំយុត្តនិកាយ និទានវគ្គ បិដកលេខ ៣២/១៨៤ ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅជិតក្រុងសាវត្ថី, ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លាភសក្ការៈនិងសេចក្ដីសរសើរជារបស់អាក្រក់នាំឱ្យក្ដៅផ្សា គ្រោតគ្រាត ធ្វើនូវសេចក្ដីអន្តរាយដល់ការ

ត្រាស់ដឹងនូវព្រះនិព្វាន ជាទីក្សេមចាកយោគៈ ដែលរកគុណជាតិដទៃក្រៃលែងជាងគ្មាន ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រឿងធ្លាប់មានមកហើយថា មានត្រកូលនៃសត្វអណ្តើកធំមួយ អាស្រ័យនៅជាយូរអង្វែងមកហើយ ក្នុងអន្លង់ទឹកមួយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះមានសត្វអណ្តើកមួយផ្សេងទៀត ចូលទៅរកអណ្តើកមួយទៀតហើយក៏ពោលទៅនឹងអណ្តើកនោះដូច្នេះថា នែ បងអណ្តើកបងឯងកុំទៅកាន់ប្រទេសនុ៎ះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយថ្ងៃមួយអណ្តើកនោះ បានទៅកាន់ប្រទេសនោះ ព្រានក៏ចាក់អណ្តើកនោះដោយដែកមួល ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លំដាប់នោះអណ្តើកបានចូលទៅរកអណ្តើកដែលឃាត់ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរណ្តើកបានឃើញអណ្តើកមកអំពីចម្ងាយហើយ ក៏ពោលទៅនឹងអណ្តើកនោះដូច្នេះថា នែ បងអណ្តើក បងឯងមិនបានទៅកាន់ប្រទេសនោះឬ? អណ្តើកនោះឆ្លើយថា នែ បងអណ្តើក ខ្ញុំបានទៅប្រទេសនោះហើយ ។ នែ បងអណ្តើក បងឯងមិនត្រូវគេបៀតបៀន មិនត្រូវគេប្រហារទេឬ? នែ បងអណ្តើក ខ្ញុំមិនត្រូវគេបៀតបៀន មិនត្រូវគេប្រហារទេ គ្រាន់តែមានខ្សែនេះជាប់តាមពីក្រោយខ្នងខ្ញុំប៉ុណ្ណោះ ។ នែ បងអណ្តើក

អើនោះហើយហៅថា ត្រូវគេបៀតបៀន អើនោះហើយហៅថា ត្រូវគេប្រហារ នែ បងអណ្តើកមាតាបិតាក្តី ជីដូនជីតាក្តី របស់បងឯងដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ ដល់នូវសេចក្តីវិនាស ដោយខ្សែនុ៎ះឯង នែ បងអណ្តើក ឥឡូវនេះបងឯងចូរទៅចុះ ឥឡូវនេះបងឯងមិនដូចយើងទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យថាព្រាន នោះជាឈ្មោះនៃមារចិត្តបាប ។ ពាក្យថាមូល ជាឈ្មោះនៃលាភសក្ការៈ និងសេចក្តីសរសើរ ។ ពាក្យថាខ្សែរ ជាឈ្មោះនៃ នន្ទិរាគ (ត្រេកអរដោយសេក្តីត្រេកត្រអាល) ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុណានីមួយ ត្រេកត្រអាលនូវលាភសក្ការៈ និងសេចក្តីសរសើរ ដែលកើតឡើងហើយ ភិក្ខុនោះតថាគត ហៅថា អ្នកដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ ដល់នូវសេចក្តីវិនាស ត្រូវតាមអំពើដោយបំណងរបស់មារចិត្តបាប ។

ពាក្យថា លាភសក្ការៈ សរសេរនៅក្នុងវចនានុក្រម សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ជួន ណាតជោតញ្ញណោថាៈ

១-លាភ = ការបាន, ដំណើរប្រទះលើការបាន, អ្វីៗដែលគួរបានចំណេញ មានលាភ, កើតលាភ, ខាតលាភ ។

២-សក្ការៈ = ការធ្វើគោរព, សេចក្តីគោរព, ការធ្វើបដិសណ្ឋារដោយគោរព, តង្វាយ, ជំនូន, គ្រឿងបូជា, ធ្វើសក្ការៈ,

មានគ្រឿងសក្ការៈ ។ សក្ការបូជា គឺជាគ្រឿងបូជាដោយគោរព, គ្រឿងបូជាដ៏ផ្ចិតផ្ចង់ ។ សរុបទាំងពីរបទបានជាលាភសក្ការៈ ឬលាភនិងសក្ការៈ មានន័យថា ត្រូវទទួលបាននូវលាភសក្ការៈ គឺត្រូវបានគ្រឿងបូជា គឺអាមិស ឬបច្ច័យ ៤ មានចីវរប្បច្ច័យ បិណ្ឌបាតប្បច្ច័យ សេនាសនប្បច្ច័យ និង គិលានភេសជ្ជប្បច្ច័យ ដែលទាយកគេឱ្យ ។ ពាក្យថា បាន ជា ឈ្មោះនៃលោភចេតសិក បានដល់ តណ្ហា ទិដ្ឋិ មានៈ ជា បបញ្ចធម៌សម្រាប់នាំសត្វឱ្យ យឺតយូរក្នុងវដ្តទុក្ខ ចំណែក សក្ការៈសំដៅទៅលើគ្រឿងបូជា ដោយគោរពមានបច្ច័យ ៤ ជាដើម ជាគ្រឿងជាប់ជំពាក់ មិនថា បព្វជិត ឬគ្រហស្ថឱ្យតែត្រេកអររីករាយ ។ នៅក្នុងអរិយវិន័យ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់សម្តែងប្រាប់ថា ជាអារម្មណ៍ប៉ុណ្ណោះ គ្មាន អ្វីដែលគួរឱ្យយើងទៅជាប់ចិត្ត តែដោយខ្វះការសិក្សាពីធម៌ របស់ព្រះអរិយៈ ក៏ត្រឡប់ជាយល់ឃើញថា មានសត្វ បុគ្គល ទ្រព្យសម្បត្តិ ហើយក៏ប្រកាន់ថា ជារបស់អញ របស់ខ្លួនទៅវិញ ព្រោះសក្កាយទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលណាជាប់ជំពាក់នូវលាភសក្ការៈ ខ្លាំង ពេក ពិតជារើខ្លួនចេញមិនរួចពីអន្លង់ភព ដូចមានរឿងនិទាន ពីសត្វអណ្តើកដែលត្រូវដែកមូលរបស់ព្រាន ហើយនិងត្រូវ ទទួលទុក្ខទោសគ្រោះថ្នាក់ដល់ក្រុមគ្រួសារថែមទៀត ។ សេចក្តី

នេះមានយ៉ាងណា ដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់លើកយក នូវសេចក្តីសរសើរផង ដើម្បីបញ្ជាក់ប្រាប់បន្ថែមទៀតថា ជារបស់អាក្រក់ សៅហ្មងចិត្តធ្វើនូវអន្តរាយដល់ព្រះនិព្វាន នេះជាគតិធម៌សម្រាប់ យើងទាំងអស់គ្នា ធ្វើការពិចារណាថា តើនឹងត្រូវប្រតិបត្តិយ៉ាង ដូចម្តេច ? នៅក្នុងលោកធម៌ ៨ មានលាភ ឥតលាភ មានយស ឥតយស មានសរសើរ និន្ទា មានសុខ មានទុក្ខ ទាំង ៤ គូ នេះ សុទ្ធតែ ជាគ្រឿងមាយាលាក់ពុតសម្រាប់ពួកសត្វល្ងង់ខ្លៅតែង ទទួលនូវការបៀតបៀនពីលោកធម៌ ។ ព្រោះធម្មតាមនុស្ស យើងនៅមានកិលេសតែងត្រេកអរ នឹងលាភសក្ការៈ ការ សរសើរ មិនចូលចិត្ត នឹងអនិដ្ឋារម្មណ៍របស់លោកធម៌ទេ តែទោះបីយ៉ាងណា យើងត្រូវចេះរៀនរស់ជាមួយធម្មជាតិ ទាំងនេះ ដោយមិនធ្ងន់ មិនស្រាលទៅខាងណា ទោះបីមានលាភ ឬឥតលាភ ការរស់នៅរបស់យើងមានសភាពជាធម្មតា មិនឃ្លេងឃ្លោងតាមលោកធម៌ឡើយ ។ ការសរសើរ និន្ទា វា តែងតែមានដល់មនុស្សជាតិគ្រប់ភូមិឋាន មិនមែនមានតែអ្នកណាម្នាក់ នេះជាបញ្ហាមួយឃើញការពិតរបស់ធម្មៈ ដែលមិនធ្វើឱ្យយើងអន្ទះសា ក្តៅក្រហាយចិត្ត ព្រោះថាការរស់នៅជាជីវិតប្រព្រឹត្តទៅរបស់

រូបធម៌នាមធម៌ ដែលមិនត្រូវការអ្វី ទាល់តែសោះ គ្រាន់តែរស់ដើម្បីកសាងផ្លូវ គឺបញ្ញាឱ្យបានល្អប្រសើរសម្បូណ៌កុសលធម៌សម្រាប់កាត់ផ្ដាច់វដ្ដសង្សារ ។

មេរៀនសម្រាប់សិស្ស

អក្ខរាសរសេរប្រាប់សេចក្ដី ដល់សិស្សប្រុសស្រីឱ្យខំរៀន
វិជ្ជាចាំបាច់កុំខ្ជាសអៀន ដូចពន្លឺទៀនបាំងងងិត ។
អ្នកមានចំណេះគេប្រាថ្នា ហៅរកធ្វើការជួយពិនិត្យ
ជម្រៅសាច់ធម៌លំបាកគិត ខ្លឹមសារលំអិតនៅក្នុងឃ្លា ។
ខំប្រឹងសិក្សាទាន់នៅក្មេង កុំច្រើនដើរលេងខាតវេលា
តាំងចិត្តស្មោះត្រង់ផុតពីមារ ជួបមនុស្សកំព្រាគួរធ្វើល្អ ។
បានសម្រេចផលកុំភ្លេចគុណ គ្រូដើមពីមុនជាអ្នកធម៌
មាតាបិតាកាលនៅក្រ ខ្វល់នឹងរបរចិញ្ចឹមកូន ។
បុព្វការីជនរាប់ទាំងគ្រូ ធ្វើជាគំរូទុកដូចក្បួន
ផ្សាយចំណេះដឹងលើសបងប្អូន អ្នកមិនសាបសូន្យរៀនចប់ថ្នាក់ ។
បញ្ចប់វិជ្ជាផ្លូវលោកហើយ សូមកុំព្រងើយឆ្ងៀតបណ្ដាក់
សាសនាព្រះពុទ្ធអ្នកគួរភ្ញាក់ យកចិត្តទុកដាក់ឱ្យមាំមួន ។
ស្រាវជ្រាវរកហេតុរកផលពិត ធម៌កើតពីចិត្តនៅក្នុងខ្លួន
បរមត្ថអភិធម្មទុកជាក្បួន រាប់តាមចំនួនត្រូវប៉ុន្មាន ។

យកមកភាវនាក្នុងសិក្ខា ដោយចិត្តជ្រះថ្លាសតិប្បដ្ឋាន
បេះដូងព្រះធម៌ប្រៀបមិនបាន ដើរតាមលំអានអរិយមគ្គ ។
បានសុខក្សេមក្សាន្តរួចពីគុក ប្រមូលបុណ្យទុកកុំឱ្យធ្លាក់
ឱឃៈអន្លង់ជ្រៅមិនរាក់ នរកគេទាក់ទាញយកទៅ ។
ប្រឹងជួយខ្លួនឯងឱ្យសម្រេច ញាតិមិត្តជាសាច់និងម៉ែឪ
ឱ្យមានទីពឹងក្នុងផ្លូវត្រូវ បច្ចុប្បន្នសំដៅព្រះនិព្វាន ។
បើត្រាច់ទៅណាជិត ឬឆ្ងាយ គួរចេះចំណាយតាមធនធាន
សម្រាប់ប្រើប្រាស់ពេលអត់ឃ្លាន ឬឡើងទីលានព្រះចេតិយ ។
សូមដោះស្បែកជើងដាក់ដោយឡែក ព្រមមិនប្រកែកតាមសំដី
ថ្វាយបង្គំព្រះធាតុសិរី ក្មេងចាស់ប្រុសស្រីគ្រប់អង្គប្រាំ ។
បុណ្យច្រើនខ្លាំណាស់ពុំប្រមាណ ទោះចូលសម្រាន្តមិនភ្លេចចាំ
ថាអ្នកប្រព្រឹត្តតាមបណ្តាំ ព្រោះបានធ្វើកម្មត្រឹមត្រូវហើយ ។
បើអ្នកមិនដោះពាក់ឡើងចុះ ទោសធ្ងន់ធ្វើខុសទុក្ខគ្មានស្បើយ
តទៅខាងមុខនៅអាយត្រើយ ទិដ្ឋិក្បៀកកើយជាប់គ្មានស្រាក ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់សភាវៈ

សង្ខតធម៌ ជាធម្មជាតិដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាម្ចាស់ទ្រង់ត្រាស់ដឹងឃើញនូវហេតុប្បច្ច័យរបស់សភាវៈ ដែលជាតំណនៃខន្ធបញ្ចកៈកើតរលត់បន្តគ្នាមិនដាច់របស់ធាតុ ក៏មិនបានដឹងថា សភាវៈមួយណា ជាអ្វីសម្រាប់សិក្សាឱ្យដឹង ដើម្បីធ្វើកិច្ចរំលត់ ទិដ្ឋិ តណ្ហា ព្រោះធម៌ត្រាស់ដឹង មិនមែនជាធម៌ស្រាវជ្រាវ តាមរូបមន្តវិទ្យាសាស្ត្រ ឬតាមការយល់ឃើញរបស់ខ្លួន ដោយមនសិការៈ ។ ធម៌ត្រាស់ដឹង ជាការបើកហែកលោក ចាក់ទម្លុះលោកចេញពីស្រោមអវិជ្ជា ដែលពុំមាននរណាម្នាក់អាចនឹងដឹងក្រៅពី ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រោះព្រះអង្គយាងចេញពីលោកដាច់ ស្រឡះអាចមើលឃើញអ្វីៗ ក្នុងលោកបានសព្វគ្រប់ទាំងអស់ សូម្បីចក្រវាលដទៃក្រៅពីចក្រវាលដែលយើងកំពុងរស់នៅ ក៏ព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាបគ្មានចន្លោះ ឱ្យតែរបស់នោះដែលព្រះអង្គគួរជ្រាប ។ ព្រោះអាស្រ័យហេតុនេះព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើការកំណត់សម្គាល់នូវ សភាវៈនីមួយៗតាមសេចក្តីពិតរបស់ធម្មៈ ទុកជាការបដិបត្តិក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលមាន លក្ខណៈ កិច្ច ផល បទដ្ឋាន ជាចាំបាច់សម្រាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងពេលបដិបត្តិធម៌ ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ មនសិការចេតសិក

សារណលក្ខណោ ៖ មានការធ្វើឱ្យសម្បយុត្តធម៌ដាក់ចិត្តក្នុងអារម្មណ៍ ជាលក្ខណៈ

សម្បយុត្តានំ អារម្មណេ សំយោជនរសោ ៖ មានការធ្វើឱ្យសម្បយុត្តធម៌ប្រកប ឬស្ថិតនៅក្នុអារម្មណ៍ ជាកិច្ច

អារម្មណាភិមុខីភាវបច្ចុប្បដ្ឋានោ ៖ មានការធ្វើឱ្យសម្បយុត្តធម៌ ឆ្ពោះទៅមុខចំពោះអារម្មណ៍ ជាផល

អារម្មណបទដ្ឋានោ ៖ មានអារម្មណ៍ ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់វិតក្កៈចេតសិក

អារម្មណេចិត្តស្ស អភិនិរោបនលក្ខណោ = មានការលើកចិត្តឡើងក្នុងអារម្មណ៍ ជាលក្ខណៈ

អាហនបរិយាហនរសោ = មានការធ្វើឱ្យចិត្តប៉ះខ្ទប់អារម្មណ៍រឿយៗ ជាកិច្ច

អារម្មណេចិត្តស្ស អានយនបច្ចុប្បដ្ឋាននោ = មានចិត្តតាំងនៅក្នុងអារម្មណ៍ ជាផល

សេសខន្ធត្តយបទដ្ឋានោ = មាននាមក្ខន្ធ ៣ ដែលនៅសល់ (គឺវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ) ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ វិចារចេតសិក

អារម្មណានុមជ្ជនលក្ខណោ = មានការពិចារណានូវអារម្មណ៍រឿយៗ ជាលក្ខណៈ

តត្ថ សហជាតានុយោជនរសោ = មានការធ្វើឱ្យសហជាតធម៌ ប្រកបក្នុងអារម្មណ៍នោះ ជាកិច្ច

ចិត្តអនុប្បពន្ធបច្ចុប្បដ្ឋានោ = មានការចងចិត្តឱ្យនៅក្នុងអារម្មណ៍ ជាផល

សេសខន្ធត្តយបទដ្ឋានោ = មាននាមក្ខន្ធ ៣ ដែលនៅសល់ (គឺវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ) ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ អធិមោក្ខចេតសិក

សន្និដ្ឋានលក្ខណោ: មានការសន្និដ្ឋានអារម្មណ៍ ជាលក្ខណៈ

អសំសប្បនរសោ : មានការមិនរង្កៀសសង្ស័យ មិនរខេករខាក ជាកិច្ច

វិនិច្ឆយបច្ចុប្បន្នោ: មានការកាត់ផ្តាច់ ឬដាច់ចិត្ត ជាផល

សន្និដ្ឋេយ្យធម្មបទដ្ឋានោ: មានសន្និដ្ឋានធម៌ ជាហេតុជិត

សន្និដ្ឋាន : ស្តុងតាមការឃើញដល់ទីបំផុត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ វិរិយចេតសិក

ឧស្សាហនលក្ខណំ : មានការឧស្សាហ៍ ជាលក្ខណៈ

សហជាតានំ ឧបត្ថម្ភនរសំ : មានការជួយជ្រោមជ្រែង សហជាតធម៌ ជាកិច្ច

អសំសីទនបច្ចុប្បដ្ឋានំ : មានការមិនរួញរាថយ ជាផល

សំវេគបទដ្ឋានំ : មានការស្លុតសង្វេគចិត្ត ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ បីតិចេតសិក

សម្បិយាយនលក្ខណា : មានចិត្តត្រេកអរ ជាលក្ខណៈ

កាយចិត្តបីននរសា : មានការធ្វើឱ្យឆ្អែតកាយ ឆ្អែតចិត្ត ជាកិច្ច

ឱទគ្យបច្ចុប្បដ្ឋានា : មានកាយនិងចិត្តពុះពារ ចម្រើនឡើង ជាផល

សេសខន្ធត្តយបទដ្ឋានា : មាននាមក្ខន្ធ ៣ ដែលនៅសល់ (គឺវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ និងវិញ្ញាណក្ខន្ធ) ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ ឆន្ទចេតសិក

កត្តុកម្យតាលក្ខណោ : មានសេចក្តីប្រាថ្នា ដើម្បីនឹងប្រព្រឹត្តនូវអ្វីមួយ ជាលក្ខណៈ

អារម្មណបរិយេសនរសោ : មានការស្វែងរកនូវអារម្មណ៍ ជាកិច្ច

អារម្មណេន អត្ថិកតាបច្ចុប្បដ្ឋានោ : មានសេចក្តីប្រាថ្នានូវអារម្មណ៍ ជាផល

អារម្មណបទដ្ឋានោ : មានអារម្មណ៍ ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ អហិរិកចេតសិក

កាយទុច្ចរិតាទីហិ អជិគុច្ឆនលក្ខណំ : មានការមិនស្អប់ខ្ពើមចំពោះកាយទុច្ចរិតជាដើម ជាលក្ខណៈ

បាបានំ ករណរសំ : មានការធ្វើអំពើបាប ជាកិច្ច

អសង្កោចនបច្ចុប្បដ្ឋានំ : មានការមិនស្អប់ខ្ពើមចំពោះបាបធម៌ ជាផល

អត្តអគារវបទដ្ឋានំ : មានការមិនគោរពខ្លួនឯង ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ អនោត្តប្បចេតសិក

អនុត្តាសលក្ខណំ : មានការមិនភ្ញាក់ផ្អើលភ័យខ្លាច ចំពោះបាបធម៌ ជាលក្ខណៈ

បាបានំករណរសំ : មានការធ្វើអំពើបាប ជាកិច្ច

អសង្កោចនបច្ចុប្បដ្ឋានំ : មានការមិនខ្មាសខ្ពើម ចំពោះអំពើបាប ជាផល

បរអគារវបទដ្ឋានំ : មានការមិនគោរពអ្នកដទៃ ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ បុរិសភាវរូប

បុរិសភាវលក្ខណំ : មានភាពជាភេទរបស់ប្រុស ជាលក្ខណៈ

បុរិសោតិបកាសនរសំ : មានបាតុភូតរបស់ប្រុស ជាកិច្ច

បុរិសលិង្គាទីនំ ករណភាវបច្ចុប្បដ្ឋានំ : មានអាការរបស់ភេទប្រុសជាដើម ជាផល

ចតុមហាភូតបទដ្ឋានំ : មានមហាភូតរូប ៤ ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ ឥត្ថីភាវរូប

ឥត្ថីភាវលក្ខណំ : មានសភាពរបស់ភេទស្រី ជាលក្ខណៈ

ឥត្ថីតិ បកាសនរសំ : មានធាតុភូតរបស់ភេទស្រី ជាកិច្ច

ឥត្ថិលិង្គាទីនំ ការណភាវបច្ចុប្បដ្ឋានំ : មានអាការរបស់ភេទស្រី ជាផល

ចតុមហាភូតបទដ្ឋានំ : មានមហាភូតរូប ៤ ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ បរិច្ឆេទរូប

រូបបរិច្ឆេទលក្ខណំ :មានការឃាំងរាំងទុកនូវ រូបកលាបៈ ជាលក្ខណៈ

រូបបរិយន្តប្បកាសនរសំ : មានការសម្តែងប្រកាសចំណែករបស់រូប ជាកិច្ច

រូបមរិយាទបច្ចុប្បដ្ឋានំ : មានការចែករូប ជាផល

បរិច្ឆិន្នរូបបទដ្ឋានំ : មានរូបដែលឃាំងរាំងទុក ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ វិញ្ញាណ

វិជាននលក្ខណំ ៖ មានការដឹងអារម្មណ៍ ជាលក្ខណៈ

បុព្វង្គមរសំ ៖ ធ្វើជាប្រធានដល់ចេតសិក និងរូប ជាកិច្ច

បដិសន្ធិបច្ចុប្បដ្ឋានំ ៖ មានការបន្តរវាងភពចាស់ និងភពថ្មី ជាផល

សង្ខារបទដ្ឋានំ ៖ មានសង្ខារ ៣ (គឺបុញ្ញាភិសង្ខារ អបុញ្ញាភិសង្ខារ អនេញ្ជាភិសង្ខារ) ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ នាមចេតសិក

នមនលក្ខណំ ៖ មានការបង្អោនទៅចំពោះអារម្មណ៍ ជាលក្ខណៈ

សម្បយោគរសំ ៖ មានការប្រកបជាមួយវិញ្ញាណ និងប្រកបជាមួយខ្លួនឯង ដោយអាការៈដែលជាឯកុប្បាទៈ ជាដើម ជាកិច្ច

អវិនិព្ភោគបច្ចុប្បដ្ឋានំ ៖ មានការមិនបែកចាកឃ្លាតចេញពីចិត្ត ជាផល

វិញ្ញាណបទដ្ឋានំ ៖ មានវិញ្ញាណ ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ វេទនា

អនុភវនលក្ខណា : មានការសោយអារម្មណ៏ ជាលក្ខណៈ

វិសយរសសម្ភោគរសា : មានការសោយរសរបស់ អារម្មណ៏ ជាកិច្ច

សុខទុក្ខបច្ចុប្បដ្ឋានា : មានសេចក្ដីសុខ និងទុក្ខ ជាផល

ផស្សបទដ្ឋានា : មានផស្ស ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ តណ្ហា

ហេតុលក្ខណា : មានហេតុនៃទុក្ខទាំងឡាយ ជាលក្ខណៈ

អភិនន្ទនរសា : មានសេចក្ដីត្រេកអរពេញចិត្ត ក្នុង អារម្មណ៏ភូមិ និងភព ជាកិច្ច

អតិត្តភាវបច្ចុប្បដ្ឋានា : ធ្វើឱ្យសហជាតធម៌ (គឺបុគ្គល នោះ) មិនចេះឆ្អែតមិនព្រមល្មម ក្នុងអារម្មណ៏ទាំង ៦ ជាផល

វេទនាបទដ្ឋានា : មានវេទនា ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ កម្មភព

កម្មលក្ខណោ ៖ មានកម្ម ជាលក្ខណៈ

ភាវនរសោ ៖ មានការធ្វើឱ្យកើត ជាកិច្ច

កុសលាកុសល បច្ចុប្បដ្ឋានោ ៖ មានកុសល និង អកុសល ជាផល

ឧបាទានបទដ្ឋានោ ៖ មានឧបាទាន ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ ឧប្បត្តិភព

កម្មផលលក្ខណោ ៖ មានផលរបស់កម្ម ជាលក្ខណៈ

ភវនរសោ ៖ មានការកើតឡើង ជាកិច្ច

អព្យាកតបច្ចុប្បដ្ឋានោ ៖ មានអព្យាកតធម៌ ជាផល

ឧបាទានបទដ្ឋានោ ៖ មានឧបាទាន ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ ឧបាទាន

គហណលក្ខណំ : មានកាប្រកាន់មាំ ជាលក្ខណៈ

អមុញ្ចនរសំ : មានការមិនបោះបង់ ឬលែងចោល ជាកិច្ច

តណ្ហាទឡ្ហត្តទិដ្ឋិបច្ចុប្បដ្ឋានំ : មានតណ្ហាដ៏មានកម្លាំង យ៉ាងខ្លាំងក្លា និងមិច្ឆាទិដ្ឋិ ជាផល

តណ្ហាបទដ្ឋានំ : មានតណ្ហា ជាហេតុជិត ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ ជាតិ

តត្ថតត្ថភវេបឋមាភិនិព្វត្តិលក្ខណោ : មានការកើតឡើង នៅគ្រាដំបូងក្នុងភព ជាលក្ខណៈ

និយ្យាតនរសោ : មានការប្រគល់ខន្ធ ៥ របស់សត្វទាំងឡាយក្នុងភពមួយៗ ជាកិច្ច

អតីតភវតោ ឥធ ឧម្មុជ្ជន បច្ចុប្បដ្ឋានោ : មានការផុសឡើងក្នុងភពនេះ ចេញចាកពីភពមុន ជាផល

ឬទុក្ខវិចិត្តតាបច្ចុប្បដ្ឋានោ : ឬមានសភាពដែលពេញទៅដោយទុក្ខ ជាផល

ឧបចិតនាមរូបបទដ្ឋានោ : មាននាមរូបដែលកើតឡើងគ្រាដំបូង ជាផល ។

លក្ខណាទិចតុក្កៈ របស់ អវិជ្ជា

អញ្ញាណលក្ខណា: មានការមិនដឹង ឬបដិបក្ខនឹងបញ្ញា ជាលក្ខណ

សម្មោហនរសា : មានការវង្វេង ជាកិច្ច

ឆាទនបច្ចុប្បដ្ឋានា : ជាធម្មជាតិបិទបាំងនូវសភាវៈ ដែលមាននៅក្នុងអារម្មណ៏ ជាផល

អាសវបទដ្ឋានា : មានអាសវៈ ជាហេតុជិត ។

ចប់

ពុទ្ធបរិស័ទចូលរួមបោះពុម្ពសៀវភៅធម៌

- ឧបាសិកា **គីម ឡូម** និងកូនចៅ 100 $
- ឧបាសិកា **ចាន់ លាង** (ហៅ ពៅ) និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ 50 $
- ឧបាសិកា **ភាំង ហ្លេចណៃ** និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ 50 $
- ឧបាសក **ញិប ប៉េងហាក់** និងភរិយា ព្រមទាំងបុត្រ 50 $
- ឧបាសក **ថាប ឆេង** និងភរិយា ព្រមទាំងបុត្រ 50 $
- ឧបាសិកា **ម៉ឹម សុខហេង** និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ 25 $
- ឧបាសិកា **ស៊ឹម ស្រីម៉ុច** និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ 10 $
- ឧបាសក **សុខ ឡុង** ព្រមទាំងបុត្រ 10 $
- ឧបាសក **ឈឹម ម៉េងយាង+យាយ សែ** ព្រមទាំងបុត្រ 10 $
- ឧបាសិកា **ប៊ុង សុខុម** និងបុត្រី 10 $
- ឧបាសក **សាំង ហៀង** ឧ.សិ **អ៊ុង ឈុនហួង** និងកូនចៅ 20 $
- លោក **ហេង ឆៃឆិត** និងភរិយា 20 $
- លោក **ម៉ុក ប៉ោសេង** និងអ្នកស្រី **លន់ ច័ន្ទថាវី** កូនចៅ 10 $
- ឧបាសក **លន់ គីមស៊ុយ** និងកូនចៅ 10 $
- អ្នកស្រី **ចាន់ ទ៊ា** និងស្វាមី ព្រមទាំងកូនចៅ 10 $
- លោក **ភាំង ឡាយស្រ៊ី** និងអ្នកស្រី **ខុង ប៊ូគីម** 10 $
- ឧបាសិកា **ផាំង ស្រួយ** និងកូនចៅ 10 $
- ឧបាសក **មុី សារ៉ែន** និងឧបាសិកា **ឡាំង គីមខាង** 05 $

- ឧបាសិកា **ហាស់ សុខុម** និងកូនចៅ 05 $
- ឧបាសក **ផុន តៀង** ឧបាសិកា **ផុន យ៉េត** និងកូនចៅ 05 $
- ឧបាសក **អ៊ឹម ដួង** ឧបាសិកា **ម៉ម ចំរើន** និងកូនចៅ 05 $
- ឧបាសិកា **ហួយ ផន** និងកូនចៅ 05 $
- ឧបាសិកា **កាំង ប៉ោឡៀង** និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ 10 $
- ឧបាសិកា **កែន ង៉ែត** និងកូនចៅ 05 $
- ឧបាសិកា **គឹម អេងស៊ីហេង** និងស្វាមី ព្រមទាំងកូនចៅ 05 $
- អ្នកគ្រូ **អ៊ូច អច្ឆរ៉ា** និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ 05 $
- ឧបាសិកា **ផៅ ស៊ីម៉ុន** ព្រមទាំងកូនចៅ 05 $
- ឧបាសិកា **ហេង ម៉ិច** ព្រមទាំងបុត្រ 05 $
- ឧបាសិកា **ហុក សារី** និងប្អូន 05 $
- ឧបាសិកា **ឈុន ណារី** ព្រមទាំងកូនចៅ 05 $
- ឧបាសិកា **សាត ណាត្រី** និងកូនចៅ 03 $
- ឧបាសក **ឌួន សុន** និងឧបាសិកា **អ៊ូ ផាន** 01 $
- លោក **ឈរ សុខហុង** ព្រមទាំងញាតិព្រះធម៌ 02 $
- ឧបាសិកា **ហោ ឡៀង** 01 $
- ឧបាសក **តិន អ៊ាន** ឧបាសិកា **ម៉េង ស៊ាន** ព្រមទាំងកូនចៅ ៨០.០០០៛
- ឧបាសិកា **ដួង រ៉ាវី** និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ ៤០.០០០៛
- ឧបាសិកា **អ៊ុក លន់** និងកូនចៅ ៤០.០០០៛
- លោក **ម៉ូច ផាន់** និងភរិយា **សុខ គា** ៤០.០០០៛

- លោក **ជា ឡេង** និងអ្នកស្រី **សុខ ហាន់** ៤០,០០០៛
- ឧបាសិកា **គីម សុផាន** និងកូនចៅ ៣០,០០០៛
- លោក **លឹម កែវធារ៉ា** និងអ្នកស្រី **អូន** ៣០,០០០៛
- ឧបាសិកា **តាំង ស៊ូហ៊ាង** ព្រមទាំងបុត្រ ៣០,០០០៛
- ឧបាសិកា **ជិន ជេត** និងភរិយា ព្រមទាំងបុត្រ ៤០,០០០៛
- ឧបាសិកា **ស្រីពៅ** និងពុទ្ធបរិស័ទបឹងទំពុន ៦០,០០០៛
- ឧបាសិកា **សុខ អ៊ីម** និងកូន **ចម្រើន** ២០,០០០៛

ក្រុមវេនវត្តស្វាយជន្លំ ២០,០០០៛

- ឧបាសិកា **ឈឹម ផលវិទ្យា** និងក្មួយ ២០,០០០៛
- ឧបាសក **ឃួន យ៉ា** ឧ.សិ **មាស ឡៃស្រួយ** និងកូនចៅ ២០,០០០៛
- ឧបាសក **ហុក គៀន** និងកូនចៅ ២០,០០០៛
- ឧបាសិកា **លឹម ណៃអេង** និងកូនចៅ ២០,០០០៛
- ឧបាសិកា **ម៉ន ចិន្តា** និងកូនចៅ ២០,០០០៛
- ឧបាសិកា **ឃុន គីមជី** និងក្រុមគ្រួសារ ២០,០០០៛
- ឧបាសិកា **អោយ យាត** និង ឆ្លាំងម៉ៅ ព្រមទាំងកូនចៅ ២០,០០០៛
- ឧបាសិកា **ឌិន ណន** និងកូនចៅ ២០,០០០៛
- ឧបាសិកា **អ៊ុច ណារី** ២០,០០០៛
- ឧបាសិកា **ឈុន សារុន** និងកូនចៅ ២០,០០០៛
- លោក **ថាត ប៊ុនថន** និងភរិយា **ម៉ូវ វវហ្សិនី** កូនចៅ ២០,០០០៛

- លោក **ហៃ ហៀង** និងអ.ស **អេង ចាន់ថុល** កូនចៅ ២០,០០០៛
- លោក **លី ម៉េងហ៊ុន** និងអ.ស **តូច សុខគង់** កូនចៅ ២០,០០០៛
- ឧបាសិកា **រស់ គីមឃាន** និងឧ.សិ សុខ សិទ្ធ ២០,០០០៛
- លោក **អៀន គៅ** និងអ.ស **លន់ ចាន់ថុល** កូនចៅ ២០,០០០៛
- ឧបាសិកា **ឈាង សុភី** និងស្វាមី ព្រមទាំងកូនចៅ ២០,០០០៛
- ឧបាសិកា **ឌិក សារ៉ាន់** និងកូនចៅ ២០,០០០៛
- ឧបាសិកា **សន គីមអេង** និងកូនចៅ ១២,៥០០៛
- ឧបាសិកា **ញឹម សារមេន** និងកូនចៅ ១០,០០០៛
- លោក **លាង ហ៊ត** និងភរិយា **ភង ភញ្ញា** និងបុត្រ ១០,០០០៛
- ឧបាសិកា **ស៊ឹម សុធាសី** និងកូនចៅ ១០,០០០៛
- ឧបាសិកា **អ៊ុក គីម** និងកូនចៅ ១០,០០០៛
- លោកយាយ **ឆូច ស៊ឹម** ព្រមទាំងបុត្រ ៥,០០០៛
- លោកយាយ **ធាច** ព្រមទាំងបុត្រ ៥,០០០៛
- លោកតា **ហាម** និងលោកយាយ **លេន** ព្រមទាំងបុត្រ ៥,០០០៛
- ឧបាសក **ស្វ អំ** និងភរិយា ព្រមទាំងបុត្រ ៥,០០០៛
- ឧបាសិកា **គីម សារ៉ាត** ៥,០០០៛
- ឧបាសិកា **ផាន់ ស្វគី** ៥,០០០៛
- ឧបាសិកា **នេត្រ ម៉ុន** ៥,០០០៛
- ឧបាសិកា **លឹម មួយហេង** ៥,០០០៛

- ឧបាសិកា **មុញ ហ៊ីម** ៥,០០០៛
- ឧបាសិកា **ហោ យិចឡាំង** ៥,០០០៛
- ឧបាសិកា **ចាល់ ធីតា** និងស្វាមី ព្រមទាំងកូនចៅ ៥,០០០៛
- ឧបាសក **ខៀវ ភូឡា** និងឧបាសិកា **លឿង លៀងហួរ** 10 $
- លោក **នួន ឬទ្ធី** និងអ្នកស្រី **ខៀវ ម៉ូលីកា** និងបុត្រ 05 $
- លោក **សាមុត សុខារិន** និងអ្នកស្រី **ខៀវ លក្ខិណា** និងបុត្រ 05 $
- លោក **ស៊ុន លីណា** និងអ្នកស្រី **ខៀវ កណ្ណារ៉ា** និងបុត្រ 05 $
- ឯកឧត្តម **យ៉ាញ់ សុមិត្ត** និងលោកជំទាវ **ខៀវ កណ្ណិកា** បុត្រ 10 $
- លោក **ខៀវ ភូឡារិទ្ធ** និងអ្នកស្រី **ផូ ស៊ីនិត** 05 $
- លោក **តាន់ តាន់ស៊ីថា** និងអ្នកស្រី **តាន់ លីណា** និងបុត្រ 05$
- លោក **អឿង ថៃរុន** និងអ្នកស្រី **យ៉ាញ់ ណាវៃ** 05 $
- កញ្ញា **សុមិត្ត សុលីវណ្ណ** ១០,០០០៛
- លោក **មាស សុខគៀន** និងអ្នកស្រី ១០,០០០៛
- យុវជន **អៀន យូរ៉ា** ១០,០០០៛
- កញ្ញា **គៀន វីដា** ១០,០០០៛
- ឧបាសិកា **ខៀវ សូរិយា** ២០,០០០៛
- ឧបាសិកា **អ៊ុំ សេរី** និងកូនពីរ ១០,០០០៛
- ឧបាសិកា **ហ៊ីង ស៊ីមណៃ** និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ 05 $
- ឧបាសិកា **ហ៊ីង ស៊ីមណៃ** និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ ១០,០០០៛

ពុទ្ធបរិស័ទវត្តមណិរតនារាម (ទួលទំពូង)

- ឧបាសិកា ម៉ី ទិន និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ 01 $ និង ២000៛
- ឧបាសិកា ស្រី មុំ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ 01 $
- ឧបាសិកា ម៉េន សារឿន និងកូនចៅ ១0000៛
- ឧបាសិកា គាយ សុខហេង និងស្វាមី ពមទាំងបុត្រ ១0000៛
- ឧបាសិកា ម៉េន សារូ និងប្អូនៗ ក្មួយៗ ៥000៛
- លោកយាយ វត្តទួលទំពូង ១២៥00៛
- ឧបាសិកា ហ៊ុយ នាង និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ 02 $
- ឧបាសិកា យ៉េត ហួយ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ 05 $
- ឧបាសិកា អុិ សុខលាង និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ 05 $
- ឧបាសក អួន ហេមារ៉ា ១0000៛
- លោក អួន ហេមារិទ្ធ ១0000៛
- លោក អួន ហេមារិន្ទ ១0000៛
- ឧបាសិកា ហេង មួយអេង ២0000៛
- ឧបាសិកា ម៉េន ស៊ីវហ៊ាង ៤000៛

អ្នកគ្រូសាលាវត្តកោះ

- អ្នកស្រី ទ៉ាន់ អៀង និង ប៊ុន ម៉េង ១0000៛
- អ្នកស្រី លឹម ហ៊ុច និងស្វាមី ២0000៛

អ្នកស្រី ឡុក សុខុន	និងស្វាមី	១០០០០៛
អ្នកស្រី ម៉ក់ គីមអួន		៥០០០៛
អ្នកស្រី ឌិន សម្បិយ៉ា		៥០០០៛
អ្នកស្រី អ៊ុច ចិន្តា		៥០០០៛
អ្នកស្រី សឹម សោភ័		៥០០០៛
អ្នកស្រី ទេព សុចិន្តា		៥០០០៛
អ្នកស្រី នេត វឌ្ឍនារី		៥០០០៛
អ្នកស្រី សុន្ទា រី		៥០០០៛
អ្នកស្រី ឆូ ចាន់ដារ៉ា		៥០០០៛
អ្នកស្រី សែន ផាន់ណា		៥០០០៛
អ្នកស្រី ឈុន ម៉ាលិស		១០០០០៛
អ្នកស្រី សេង សុនាថ		១២១០០៛
អ្នកស្រី ចៅ ស៊ីរិន		១០០០០៛
អ្នកស្រី ទី ថុនាទី		៥០០០៛
អ្នកស្រី ម៉ឹក ផាន់ណារ៉ា		៥០០០៛
អ្នកស្រី មាស គីម		៥០០០៛
អ្នកស្រី ប៊ុម ពន្សម៉ានី		២០០០៛
អ្នកស្រី សុ ភាព		៣០០០៛
អ្នកស្រី សាក់ ខិព្វរ		៥០០០៛
អ្នកស្រី ឆាយ សុខម៉ុំ		៥០០០៛

ក្រុមសាលារៀនសុធារស

- អ្នកស្រី **ម៉ុន ឌីយ៉ាម៉ង់** និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **សៀង សំអាត** និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ ១០០០០៛
- អ្នកស្រី **អ៊ុង ផល្លា** និងស្វាមី ៥០០០៛
- កញ្ញា **សេន ស្រី** ១០០០០៛
- លោក **ហៀង សារ៉ា** និងឧ.សិ **ស្រី ស៊ីវឡុថា** ១០០០០៛
- កញ្ញា **ហៀង រ៉ាថាវិនិកា** ៥០០០៛
- យុវជន **ហៀង រ៉ាថាវិរះ** ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **ឡូត សាត** ៥០០០៛
- អ្នកស្រី **អ៊ុច អម្ពរ៉ា** និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ 05 $
- លោក **សុខ ច័ន្ទរ៉ា** និងភរិយា ព្រមទាំងបុត្រ ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **អ៊ុន សុផល** ព្រមទាំងបុត្រ ១០០០០៛
- អ្នកស្រី **យន សុខជា** និងឧសិកា **ហេង ពៅរួ** ១០០០០៛
- អ្នកស្រី **ផាង ណារី** និងកូនចៅ ១៦០០៛
- អ្នកស្រី **ចៀម ជួនកាយ** ១០០០០៛
- ពុទ្ធបរិស័ទ ១៣នាក់ ចូលរួម ១០០០៛,២០០០៛,២៥០០៛,៣០០០៛ និង ៤០០០៛ ត្រូវជា ២៨៥០០៛
- ឧបាសិកា **ស៊ុន ជា** និងកូនចៅ 10 $
- ឧបាសិកា **ហ៊ី ហ៊ន** និងកូនចៅ ២០០០០៛
- ឧបាសិកា **ស្រី សារឿន** និងកូនចៅ ១០០០០៛

- ឧបាសិកា **ព្រាំ សេរូ** ស្វាមី និងកូនចៅ ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **តាំង ស៊ឹម** (ចន្ទ្រី) និងកូនចៅ ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **វ័ន្ត គឹមឆ្វុន** និងមាតាបិតា ស្វាមី និងកូនចៅ ២០០០០៛
- ឧបាសិកា **ចន្ទ្រ ចាន់ដារ៉ា** ព្រមទាំងបុត្រ ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **សោ ឡោ** ព្រមទាំងកូនចៅ 20 $
- លោកវិជ្ជបណ្ឌិត **កែវ សុគន្ធ** និងភរិយា ព្រមទាំងបុត្រ ២០០០០៛
- ឧបាសិកា **ឈាន សំខាន់** និងស្វាមី ព្រមទាំងកូនចៅ ២០០០០៛
- ឧបាសិកា **ម៊ុន សាវលី** ព្រមទាំងកូនចៅ ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **គង់ ពៅ** ៥០០០៛
- លោក **ទ៊ូច យៀកហួ** និងភរិយា ព្រមទាំងបុត្រ ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **ទ៊ូយ ទឹម** ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **បួន ឆល** និងកូនចៅ ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **ហោង សុចិន្តា** និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **អឹង យុនឆួន** ៥០០០០៛
- ឧបាសិកា **ឈួរ ទ្រី** (សាន្ត) និងភរិយា ព្រមទាំងបុត្រ ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **សូណាត** និងកូនចៅ ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **លី វណ្ណថន** ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **ស្រីស** និងស្វាមី និងកូនចៅ ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **ឈន ប៊ិច** ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **គឹម ម៉ាយ៉េត** និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ ១០០០០៛

- ឧបាសិកា **សត្យា**		ព្រមទាំងបុត្រ	១០០០០៛
- ឧបាសក **អ៊ិច សាម៉ន**	និងភរិយា	ព្រមទាំងបុត្រ	១០០០០៛
- ឧបាសក **រស់ គឿន**			១០០០០៛
- ឧបាសិកា **ផន ចន្ថា**	និងស្វាមី	ព្រមទាំងបុត្រ	១០០០០៛
- ឧបាសិកា **សូ ណាត**		ព្រមទាំងបុត្រ	១០០០០៛
- ឧបាសិកា **ពាក ជា**			១០០០០៛
- ឧបាសិកា **ហិន ជារុង**	និងក្រុមគ្រួសារ		១០០០០៛
- ឧបាសិកា **សង ចន្ថា**	និងស្វាមី	ព្រមទាំងបុត្រ	១០០០០៛
- ឧបាសិកា **លឹម ផៃសាន**		និងកូនចៅ	១០០០០៛
- ឧបាសិកា **រ័ត្ន សឹមហោ**		និងកូនចៅ	១០០០០៛
- ឧបាសិកា **នាង**	និងស្វាមី	ព្រមទាំងកូនចៅ	១០០០០៛
- ឧបាសិកា **យាយ ផូ លី**		និងកូនចៅ	១០០០០៛
- លោក **ជឿង រិទ្ធិ**	និងភរិយា	និងកូនចៅ	១០០០០៛
- លោក **ម៉ូច សុផា**			១០០០០៛
- អ្នកស្រី **ម៉ុង ស៊ីសាវេត្រ**			១០០០០៛
- ឧបាសិកា **ឈឹម ណារំ**			១០០០០៛
- ឧបាសិកា **ឈឹម សុវណ្ណ**		និងកូនចៅ	១០០០០៛
- កញ្ញា **ស្រី**			១០០០០៛
- អ្នកស្រី **ឡៀម ជួនរាយ**			១០០០០៛
- អ្នកស្រី **យន សុខជា**	និងឧបាសិកា **ហេង ពេជ្រ**		១០០០០៛

- ឧបាសិកា **ឃឿង សំអាត** (យាន) និងស្វាមី ១០០០០៛
- លោកស្រី **ប៊ុន ឌីយ៉ាម៉ង់** និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ ១០០០០៛
- លោក **ហៀង សារ៉ា** ឧបាសិកា **ស្រី ស៊ីវុឌ្ឍថា** បុត្រ ១០០០០៛
- ឧបាសក **ហង់ វណ្ណៈ** និងភរិយា ព្រមទាំងបុត្រ ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **លាស់ ទេពវត្តី** និងកូនចៅ ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **សុខ ថាច** និងកូនចៅ ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **ហ៊ិន សុជាតិ** និងក្រុមគ្រួសារ ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **គីម ឡេង** ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **នឹម វណ្ណី** និងកូនចៅ ១០០០០៛
- ឧបាសក **សាម ទ្រី** និងភរិយា ព្រមទាំងកូនចៅ ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **ចឹម សុស** និងមាតា ៥០០០៛
- ឧបាសក **គីម ឆួក** និងកូនចៅ ៥០០០៛
- ឧបាសក **លឿង អ៊ុម** ៥០០០៛
- ឧបាសក **សុខ សារឿន** និងឧបាសិកា **ឌួច ម៉ុំ** ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **សាក់ ស៊ាងអេង** ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **គីម សុស** និងមាតា ៥០០០៛
- ឧបាសក **តាក់ គីអ៊ាង** និងឧបាសិកា **ឡិម លាងគ្រី** ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **ស ស្រ៊ាន** ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **ប៉ាន់ សុជា** និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **ឆាយ ឌួច** និងកូនចៅ ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **គាត ផាន** និងកូនចៅ ៥០០០៛

- ឧបាសិកា **ឯម ណាវ** ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **អ៊ុក ផាសុការន** និងកូនចៅ ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **នាង សាម៉ិច** និងកូនចៅ ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **ម៉ៅ គីមស្រ៊ុន** និងកូនចៅ ៥០០០៛
- កញ្ញា **អ៊ុង ឧសភា** ១០០០០៛
- ឧបាសិកា **ពិន ណារិន** និងកូនចៅ ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **ឡោ គីមទេច** ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **នួន សារ៉ុម** ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **សុខ ស៊ីផុន** ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **ស៊ុយ ចេង** ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **អ៊ឹម ហង្ស** ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **ថាំង ឆៀង** ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **ជា គីមហ៊ាម** ៥០០០៛
- លោកគ្រូ **សុខ ចំនួរ** ៥០០០៛
- អ្នកគ្រូ **អ៊ុង ផល្លា** និង **សារឿន** ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **នូច សាត** ៥០០០៛
- កញ្ញា **ហៀង រាជាទីនីកា** ៥០០០៛
- យុវជន **ហៀង រ៉ាវវ៉ាវ** ៥០០០៛
- លោក **អ៊ុន សុផល** ព្រមទាំងបុត្រ ៥០០០៛
- ឧបាសក **ហេង វីរិន** និងក្រុមគ្រួសារ ៥០០០៛
- ឧបាសិកា **ឧតមា ពេជ្រអូន** ព្រមទាំងកូនចៅ ១០០,០០០៛

- ឧបាសក **អ៊ុក សាម៉ាណារ៉ា** ឧ.សិ **ហ៊ាប តេង** កូនចៅ ៣០.០០០៛
- ឧបាសិកា **ហុង លាក់** និងកូនចៅ 10 $
- យុវជន **ខៀវ ធីរៈ** និងមាតាបិតា ១០.០០០៛
- ឧបាសិកា **ជុំ ប៊ុន** និងកូនចៅ ១០.០០០៛
- ឧបាសិកា **អ៊ុក វណ្ណថា** និងកូនចៅ ១០.០០០៛
- ឯកឧត្តម **សុខ សុរិយា** និងលោកជំទាវ **ឆូ ទេវីសារ** + បុត្រ 30 $
- លោកស្រី **ជា សោភ័ណ្ឌ** និងស្វាមី +បុត្រ ២០០០០៛
- ឧបាសក **គួយ ឆេង** និង ភរិយា លី សាម៉ុន + គួយ ចាន់មុនី + គួយ ចាន់ស៊ីនាថ + គួយ ចាន់រមនា + គួយ ចាន់ភីរម្យ ២០០០០៛
- ឧបាសក **អ៊ុង ជា** និងឧបាសិកា **ម៉ម សារ៉ុន** ព្រមទាំងកូនចៅ១០០០០៛
- ឧបាសក **ឡៃ ស្រ៊ាង** និងស្វាមី ព្រមទាំងកូនចៅ ១២០០០៛
- លោក **លី គុន** ហៅទ្រី និងភរិយា ព្រមទាំងកូនចៅ ៤០០០០៛
- ឧបាសក **ហង់ វណ្ណះ** និង ភរិយា+បុត្រ 10$
- ឧបាសិកា **ប៊ុន រ៉ាវី** និងកូនចៅ ១០០០០៛
- ឧបាសក **ហ៊ាន ហេងលី** និងភរិយា បមទាំងកូនចៅ ១០០០០៛

បោះពុម្ពលើកទី ១ ចំនួន ២.០០០ ក្បាល

ក្នុងតម្លៃ ១.៤០០ ដុល្លារ

រោងពុម្ព ម៉ៅ ផុន (ពុយ)

Tel : 077 777 800

យំ ភិក្ខវេ ន តុម្ហាកំ តំ បជហថ តំ វោ
បហីនំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណា មិនមែនរបស់
អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ ចូលលះបង់
របស់នោះចេញ របស់នោះ បើអ្នកទាំងឡាយ
លះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីជាប្រយោជន៍
ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។